

de militaire spectator

maandblad, waarin opgenomen
de officiële mededelingen van
de Koninklijke Landmacht en
de Koninklijke Luchtmacht

Uitgave van

VERENIGDE PERIODIEKE PERS N.V.

lid van de Nederlandse Organisatie
van Tijdschrift Uitgevers (NOTU)

Directie, Redactie en Advertenties:

Zwarteweg 1 - Den Haag - tel. (070) 64 29 55
giro 60 86 66

Abonnementsadministratie:

C. Misset N.V., Postbus 4, Doetinchem

Uitgever:

C. F. M. Vrijens

Hoofredacteur:

F. Touber
Brigade-Generaal der Infanterie (gsb)

Adjunct-hoofredacteur:

S. van der Pol
Commodore van de Koninklijke Luchtmacht

Redactie:

L. P. van Oppen
Luitenant-Kolonel der Infanterie (gsb)

J. C. M. Smits
Brigade-Generaal der Infanterie (gsb)

M. W. A. Weers
Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

ir. T. A. van Zanten
Generaal-Majoor van de Technische Staf

Exploitatiechef:

W. van der Veen

Abonnementsprijs: f 48,— per jaar (incl. BTW)
buitenland: f 50,— per jaar
losse nummers: f 5,— (incl. BTW)

Advertenties: contractprijzen op aanvraag

NADRUK VERBODEN

INHOUD

Officiële mededelingen

- 2 Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders
Mededelingen van de Sectie Boekwerken
en gedrukt van de Dienst van de
Kwartiermeester Generaal

Redactioneel gedeelte

- 3 Bij het begin van de 140e jaargang
- 4 De technische dienst op een vliegbasis -
Het Centraal Geleid Onderhoud (CGO)
in de KLu, door K. van der Heide, Luite-
nant-Kolonel van de Koninklijke Lucht-
macht
- 11 Modernisering van de discipline in de
Koninklijke Landmacht, door H. van der
Linden, Majoor der Infanterie (gsb)
- 14 De samenleving in tijd van nood, door
C. E. baron van Asbeck, plv. Chef van
de Staf voor de Civiele Verdediging
- 18 De Gespreksgroep Harderwijk en de mo-
dernisering van de discipline, door N
van der Wilden en C. Schuitemaker, resp
Luitenant-Kolonel der Grenadiers en Ma-
joor der Infanterie, Infanterieschool
- 22 De Westduitse defensienota 1970, door
H. A. Baaij, Majoor van de Koninklijke
Luchtmacht
- 27 De hoogte van reservevoorraden, door
dr. S. W. M. Kuypers, docent KMA
- 31 Voorlichting aan (vrijwillige) kandidaten
bij het Luchtmacht Selectie Orgaan, door
J. G. Reutelingsperger, Kapitein van de
Koninklijke Luchtmacht
- 35 Meninge van anderen
- 39 Antwoord op mening van anderen
- 46 Uit de vakpers

Bij de omslagfoto:

Mechanische overslag van artilleriemunitie (projectiel-
pallets en voortdrijvende ladingen).

Officiële mededelingen

Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

LaO 70023/LuO 70515. Toepassing ziekenfondswet (militairen).

LaO 70024/LuO 70516. Aanwijzingen met betrekking tot de aanschaffing en het beheer van uit de messwinst te bekostigen gebruiksartikelen.

LaO 70025. Groot verlof en klein verlof in afwachting van groot verlof voor dienstplichtigen der Koninklijke Landmacht.

LaO 70026/LuO 70517. Wijziging boekwerk Regelingen inkomsten militairen Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht.

LuO 70518. Regeling interservice-berichtenverkeer.

LuO 70519. Voorrangsaanduidingen voor telefoongesprekken.

LaO 70027/LuO 70520. Wijziging boekwerk Regelingen inkomsten militairen Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht.

LuO 70521. Herkenningsplaatjes.

LuO 59524. Vredesorganisatie commando depots materieel luchtmacht (herdruk).

LuO 59532. Vredesorganisatie commando luchtmachtopleidingen (herdruk).

LaO 62035. Verplaatsingskostenbesluit (herdruk blz. 13/14 i.v.m. wijziging).

LaO 67050. Bevordering, benoeming, tijdelijke benoeming en terugstelling van dienstplichtig personeel der Koninklijke landmacht (herdruk).

Lamed 044-70. Studie in de economische wetenschappen beroepsofficieren.

Lamed 046-70. Verbintenis als kortverband-vrijwilliger c.q. vrijwillig nadienende van in werkelijke dienst zijnde militairen.

Lamed 048-70. Maximumsnelheden voor militaire voertuigen.

Lamed 047-70/Lumed 532-70. Ontslag dienstplichtigen wegens algemene diensteindiging.

Lamed 050-70. Bewegingsvrijheid met Goede Vrijdag, Pasen en Pinksteren 1971 voor militairen, die in Nederland hun dienst verrichten.

Mededelingen van de Sectie Boekwerken en gedrukten van de Dienst van de Kwartiermeester Generaal

Opgave van nieuw verschenen voorschriften en wijzigingen*

2e Opgave van wijzigingen op VS 11-23. (Tactische codes; waarmerken). De wijzigingen betreffen in hoofdzaak de teksten van luchtsteunberichten.

3e Opgave van wijzigingen op VS 5-1. Verzameling van genie-technische gegevens. De wijzigingen zijn het gevolg van veranderingen in organisaties van genie-eenheden die van direct belang zijn v.w.b. het verlenen van geniesteun.

VS 17-411/2. Tankminiatuurschietoefeningen — Centurion met kanon 105mm zonder RMG. In dit voorschrift wordt een aantal schietoefeningen op miniatuurdoelen omschreven. Hierbij zijn per oefening uitgebreide aanwijzingen voor de instructeur gegeven.

1e Opgave van wijzigingen op VS 44-10, 3e druk. (Het Luchtdoelartillerie-schietkamp). Behalve wijzigingen als gevolg van de herstructurering bevat deze opgave wijzigingen in de veiligheidsbepalingen.

2e Opgave van wijzigingen op VS 2-1111, 4e druk. (Classificatievoorschrift voor de Koninklijke Landmacht). Hierin wordt voorgeschreven hoe dient te worden gehandeld als verscheidene binnenenveloppen per buitenenveloppe worden verzonden.

VS 2-1113. Beveiliging van NATO-gegevens. Dit voorschrift geeft de aanvullende maatregelen die moeten worden genomen voor de beveiliging van geclassificeerde NATO-gegevens boven hetgeen is bepaald in het Classificatievoorschrift voor de Koninklijke Landmacht (VS 2-1111).

VS 2-1114. Beveiliging van ATOMIC- en ATOMAL-gegevens. Hierin worden de aanvullende maatregelen gegeven ter beveiliging van atoomgegevens, boven hetgeen is bepaald in de voorschriften VS 2-1111 en VS 2-1113.

1e Opgave van wijzigingen op VS 2-1500, 6e druk (Reglement op de inwendige dienst bij de Koninklijke Landmacht). De wijzigingen betreffen de hoofdstukken waarin de bepalingen omtrent de dagindeling en de avondpermissie zijn vastgelegd.

3e Opgave van wijzigingen op VS 6-40/3 (Schietvoorschrift artillerie - deel 3 - diverse onderwerpen). Hiermee wordt het voorschrift v.w.b. het artillerievuurplan in overeenstemming gebracht met het gestelde in de terzake uitgegeven Stanags. Voorts is de vuurregelingsprocedure nader aangevuld voor zover deze de lancering van raketten betreft.

V 1-7, 3e druk. Radiotelefonieprocedure. De 2e druk komt hiermee te vervallen. In dit voorschrift wordt uitvoerig de werkwijze behandeld die moet worden gevolgd, wil de berichtenwisseling per radiotelefoon aan de doelstelling beantwoorden.

* Materieeltechnische en zuiver administratieve publicaties zijn niet opgenomen.

Einde van de Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Bij het begin van de 140e jaargang

* * In het redactionele team, dat thans twee jaar in de huidige samenstelling heeft gewerkt, zullen in de nabije toekomst enkele wijzigingen moeten worden aangebracht als gevolg van functieverandering van enkele redacteurs. Zodra een en ander zijn beslag heeft gekregen zal onze lezers daarvan mededeling worden gedaan.

Staande aan het begin van onze 140e jaargang lijkt het dienstig nog eens onze — een jaar geleden geuite — wens te herhalen om beschouwingen omtrent militaire personeelsaangelegenheden (beleid, behoeftebepaling, voorziening, planning, beheer, zorg, opleiding en vorming) te verwerven. Het is niet zo, dat in 1970 aan ons eerste verzoek in het geheel niet is voldaan.

Voor al van de zijde van de Koninklijke Luchtmacht werden enkele waardevolle bijdragen in de personeelssfeer ontvangen. Niettemin zou de redactie op dit gebied graag wat meer goede publicaties het licht doen zien.

Het starten van een 140e jaargang betekent voor een periodiek wel iets. En het is interessant om ter gelegenheid daarvan eens terug te grijpen naar De Militaire Spectator van „Zondag, den 29sten Januarij 1832, Eerste Jaargang, Nummer 1”. Wij laten onze eerste hoofdredacteur aan het woord, schrijvende — zoals hij zegt — *.. na den tiendaagschen veldtocht in Amsterdam zijnde bij eenen zijner bloedverwanten*”. Hier volgt een bloemlezing uit zijn presentatie.

De Spectator aan zijne lezers

De Spectator acht zich, bij zijne verschijning, verplicht, eenige woorden aan hen te rigten, die genegen schijnen met hem kennis te maken. Behalve dat de welvoegelijkheid zulks eischt, is het tevens noodzakelijk. Noodzakelijk, tot het doen kennen van den Spectator, zooals hij, gedurende den tijd van zijn aanwezen, onveranderlijk hoopt te verschijnen; en tot het wegnemen van alle verkeerde denkbeelden, welke anders misschien te zijnen aanzien gevormd zouden kunnen worden.

Het ontbrak aan eenen conductor, die de werking der vonk juist dáár brengen kon, waar zij, om doel te treffen, gevoeld moest worden.

De Spectator wenscht zijne waarnemingen en opmerkingen tot nut van het leger, en daardoor ten dienste des vaderlands te doen strekken.

Wat hem, bij zijne waarnemingen, belangrijk voor-

komt, zal het onderwerp zijner schriftelijke beschouwingen zijn. Het kan niet missen of hij, die met oplettendheid beschouwt — en dit moet men van eenen Spectator onderstellen — ontmoet soms voorwerpen, welke hij niet schoon; handelingen, welke hij niet goed kan noemen.

Eenheid in verscheidenheid wenscht de Spectator zijnen lezers duurzaam aan te bieden, in alle hem mogelijke vormen: waarnemingen, opmerkingen, wenken, beoordelingen, aanmerkingen, desnoods bescheidene afkeuring, goedkeuring en toejuicing. Van die vormen sluit hij echter één, vooraf, reeds uit: verzen; omdat... hij erkent zulks gereedelijk, hij-zelf ze niet vervaardigen kan. Veel zullen zijnen lezers daarbij niet verliezen.

Met dit weinige, zoo men vertrouwt, voor het beoogde doel, genoeg, zij den lezer heil gewenscht!

Hopende dat De Militaire Spectator ook in de toekomstige tijd van zijn aanwezig moge zijn eenen conductor, die de werking der vonk dáár

brengen kan, waar zij, om doel te treffen, gevoeld moet worden, zij voor het jaar 1971 den lezer heil gewenscht.

De technische dienst op een vliegbasis

Het Centraal Geleid Onderhoud (CGO) in de KLu

K. van der Heide

Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

De klant is koning. Dit woord bevat ook veel waarheid voor de technische dienst van een vliegbasis. Die technische dienst moeten wij dan zien als de leverancier van vliegreuen en gevechtsgereede vliegtuigen aan de klant, de vliegdiens, zij het dat deze leverantie in zeer nauw overleg tussen beide geschiedt. Toch is dit in het kort de misschien wat abstracte taak van de technische dienst: de produktie van vliegreuen, afgestemd op de eisen die qua operaties en training door de vliegdiens worden gesteld. Hierbij moet terwille van de vereiste paraatheid een optimale vlieg- en gevechtsgereedheid worden gerealiseerd. Als rode draden lopen door dit alles de vliegveiligheid en de bedrijfsveiligheid, die in hoge mate de eisen bepalen, waaraan het onderhoud moet voldoen. De taak houdt in dat de technische dienst van een vliegbasis verantwoordelijk is voor het onderhoud aan alle ingedeelde en bezoekende vliegtuigen en aan al het ondersteunende materieel, dat zich op de basis bevindt. Dit materieel moet in de ruimste zin worden gezien. Het houdt derhalve in:

- a. de gronduitrusting, dus alle gereedschappen, meet- en testapparatuur, hulpapparaten zoals compressoren, generatoren, hijskranen en andere hulpmiddelen tot en met trappen en wielblokken;
- b. elektronische grondapparatuur, zoals radio, naderingsradar (GCA), bakens, enz.;
- c. motortransportmiddelen waartoe, behalve „gewone” personen- en vrachtauto's, ook zeer veel speciale voertuigen horen, zoals sneeuwruim-, brandblus-, tank- en baanveegauto's.

Voor een goed begrip van het onderhoud in zijn algemeenheid is een schets van de verdeling van het onderhoud noodzakelijk. De onderhoudswerkzaamheden in de KLu kunnen nl. in principe worden verdeeld in de volgende vier niveaus.

a. *1e-lijns*. Het werk te verrichten door de gebruiker. Voor vliegtuigen betekent dit het squadronniveau. Voor een auto is dit de chauffeur.

b. *2e-lijns*. Dit is het werk dat op de basis wordt verricht door het personeel van de werkplaatsen van de technische dienst.

c. *3e-lijns*. Het werk dat, soms op de basis, wordt verricht door of met behulp van depotpersoneel. Dit vindt plaats indien de basis, qua man-uren, vakkennis of anderzins, een bepaald werk niet aankan. Onder andere worden groot onderhoud en kalibratie van elektronische grondapparatuur, zoals bakens, enz., meestal ter plaatse door depotpersoneel uitgevoerd.

d. *4e-lijns*. Werk dat niet meer op het depot kan plaatsvinden en derhalve wordt uitbesteed aan de industrie. Dit geldt veelal reparatie of revisie van componenten. Ook een vliegtuig zal soms bij de industrie worden gerepareerd. Behalve deze niveauverdeling van het onderhoudswerk moeten wij ook een verdeling maken naar de aard van het onderhoud. Hierbij zijn drie soorten te onderscheiden, die alle drie op elk niveau plaatsvinden, al dan niet geprogrammeerd.

1. De eerste soort is het *preventieve onderhoud*. Dit is een vorm van onderhoud die in het vliegbedrijf een veel belangrijker rol speelt dan bij andere apparatuur. Een auto of andere machine is bij het optreden van een ernstig defect als regel stil te zetten, een vliegtuig niet. De vliegveiligheid eist derhalve een grotere inspectieintensiteit. Dit begint op de 1e lijn met de voor-, tussen- en na-de-vluchtinspecties, die resp. voor de eerste vlucht van de dag, tussen twee vluchten en na de laatste vlucht van de dag plaatsvinden. Bij deze inspecties worden alle vitale punten en installaties van het vliegtuig aan een visuele controle onderworpen, die per inspectie een half uur tot drie kwartier of langer in beslag neemt. Het preventieve onderhoud vindt verder plaats op basis van vliegreuen, zoals de 50-100-150-uursinspectie. Bij de meeste typen vindt na 200 vliegreuen een zg. periodieke inspectie plaats die tot het 2e-lijns onderhoud behoort, en wel in een hangar van het Technisch Squadron, waar in een

„dok” het vliegtuig tijdens de inspectie wordt omgeven door platforms en apparatuur. Deze inspectie is vrij diepgaand. Veel onderdelen worden voor nadere controle gedemonteerd en de inspectie, die wordt afgesloten met een testvlucht, duurt dan ook enkele weken. Hierna kan het vliegtuig weer omstreeks een klein jaar in bedrijf. Op nog hoger niveau, als 4e-lijnsonderhoud bij industrie of depot, vindt een complete revisie plaats die om de 3 à 4 jaar wordt uitgevoerd. Deze wordt IRAN (Inspectie en Reparatie Als Nodig) genoemd. Bij sommige vliegtuigen, o.a. de Starfighter, vinden deze inspecties op steekproefbasis plaats waarbij een steeds toenemend aantal van de oudste vliegtuigen in revisie komt ten einde zwakke punten tijdig te onderkennen. Dit is de zg. „Sample Inspection”-methode die van de Amerikaanse Luchtmacht is overgenomen.

2. Vervolgens het *correctieve onderhoud*. Dit omvat het verhelpen van defecten en beschadigingen. Het kan bv. het verwisselen van een versleten band zijn, een typisch 1e-lijnskarwei. Ook kleine storingen in apparatuur worden op 1e-lijnsniveau gerepareerd door bv. verwisseling van het gehele apparaat of „black box”. Deze „repair by replacement” zal vooral bij elektronische apparatuur vaak voorkomen en is soms zeer snel uit te voeren. De reparatie aan het apparaat zelf zal dan op 2e-lijnsniveau, dus in de werkplaats, geschieden. Is een storing in apparatuur of een beschadiging zó ernstig dat meer werk en apparatuur is vereist, dan zal het vliegtuig op 2e-lijnsniveau in een hangar van de technische dienst worden gerepareerd, of zelfs op 4e-lijnsniveau, dus met industriehulp. Assistentie van het 4e-lijnsniveau wordt meestal pas ingeroepen als er sprake is van ernstige schade, zoals een buiklanding of dergelijke. Ook de noodzaak van het gebruik van mallen of speciale apparatuur, die men alleen bij de industrie heeft, kan een reden zijn tot 4e-lijnsonderhoud.

3. Tenslotte kent de KLu de *wijzigingen of modificaties*. Deze vinden aan een vliegtuig veel meer plaats dan aan andere apparatuur. Dit heeft de volgende drie hoofdoorzaken.

a. *De vliegveiligheid*. Deze zal vaak dicteren dat een onderdeel, dat regelmatig gebreken vertoont, wordt vervangen door een verbeterd onderdeel, ook al staan de kosten van deze wijziging niet geheel in verhouding tot de regelmatige reparatie van het oude onderdeel.

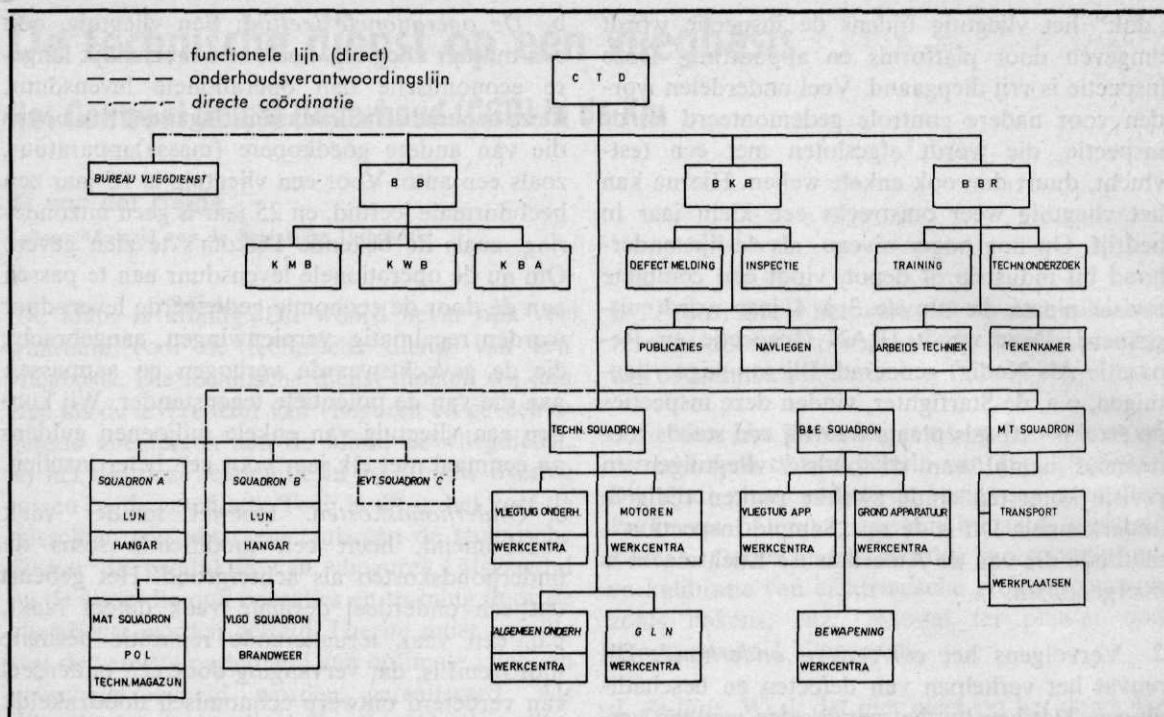
b. *De operationele leeftijd*. Een vliegtuig, ook een militair vliegtuig, heeft een aanzienlijk langere economische dan operationele levensduur. Deze economische levensduur ligt vaak ver boven die van andere goedkopere (massa)apparatuur, zoals een auto. Voor een vliegtuig is 15 jaar een heel normale leeftijd, en 25 jaar is geen uitzondering, zoals de bekende Dakota's te zien geven. Om nu de operationele levensduur aan te passen aan de door de economie gedicteerde levensduur worden regelmatig vernieuwingen aangebracht, die de gevechtswaarde verhogen en aanpassen aan die van de potentiële tegenstander. Wij kunnen een vliegtuig van enkele miljoenen gulden nu eenmaal niet elk jaar voor een beter inruilen.

c. *Onderhoudskosten*. Hoewel minder vaak voorkomend, heeft een modificatie soms de onderhoudskosten als achtergrond. Het gebeurt dat een onderdeel dermate vaak defect raakt, c.q. een vaak terugkerende reparatie dermate tijdrovend is, dat vervanging door een onderdeel van verbeterd ontwerp economisch noodzakelijk is en geld bespaart, ondanks de soms hoge ontwikkelingskosten. Bovendien stijgt dan door de modificatie de mate van beschikbaarheid van het vliegtuig, dus de „vlieggedereedheid”. Deze modificaties, die van een kleinigheid van één man-uur tot grotere karweien van honderden man-uren kunnen variëren, worden — afhankelijk van hun aard — op alle vier niveaus aangebracht.

Wie voeren al dit werk nu uit?

De tijd is reeds lang voorbij dat één man aan een vliegtuig alles kon doen. Gezien de zeer gecompliceerde bouw van een modern vliegtuig is een veelheid van specialisten nodig: vliegtuigmonteurs, motormonteurs, hydraulici, monteurs, elektronici, specialisten van diverse pluimage, enz.

Deze monteurs, met een ondergrond van mulo, mts of dergelijk niveau, kunnen pas na een aantal jaren van opleiding en na enkele jaren ervaring zelfstandig werken. Dit betekent dat men bij het technisch personeel van de KLu vrijwel alleen beroepspersoneel aantreft. Gezien de hoge graad van scholing en de lange tijd die hierin gaat zitten zijn de specialisten altijd onderofficier. Voorts bestaat er in de KLu het zg. *hulpkader*: beroepsmilitairen van lager niveau (eindrang kpl I), meestal streekgebonden, die als chauffeur, hulpmonteur of administratieve kracht dienst doen. Ook een beperkt aantal dienstplichtigen

Afb. 1 Organigram van de technische dienst van een vliegbasis

kan op hulpniveau dienst doen. Al deze specialisten en hulpkrachten zijn ingedeeld in werkcentra. De mechanische werkcentra vormen samen het Technisch Squadron, de bewapening- en elektronische werkcentra het Bewapenings- en Electronica Squadron. Het vliegende squadron heeft uitsluitend vliegtuigmonteurs, de zg. „crewchefs”, die het 1e-lijnswerk verrichten en als een huisdokter bij klachten een diagnose stellen en de assistentie vragen van één of meer andere specialisten als zij de klacht niet zelf kunnen verhelpen.

Het zal duidelijk zijn dat deze wirwar van operationele en andere eisen, soorten van werkzaamheden en de veelheid van specialisten en werkplaatsen een grondige coördinatie vragen om de eindprodukten — vliegtuigen en vlieg- of gevechtsgerede vliegtuigen — te kunnen leveren. Deze coördinatie vindt plaats in de staf van de technische dienst met als kern het bedrijfsbureau.

Van hieruit vindt het zg. „Centraal Geleid Onderhoud” plaats. Dit systeem vond, in navolging van de USAF, in de KLu ingang in 1957. Het tot dan gevolgde systeem, waarbij op een basis verscheidene groepjes specialisten bij de verschillende squadrons werkten zonder centrale coördinatie, werd te inefficiënt.

Hoe werkt nu de technische dienst in de praktijk?

Om een goed begrip hiervan te krijgen, evenals van de zojuist genoemde coördinatie, is een korte beschouwing van de organisatie van de technische dienst noodzakelijk (afb. 1).

De chef technische dienst wordt in zijn functie direct gesteund door drie stafbureaus:

- het bedrijfsbureau (BB);
- het bureau kwaliteitsbeheersing (BKB);
- het bureau bedrijfsrationalisatie (BBR).

Het *bedrijfsbureau* treedt op als het centrale punt, waar alle technische werkzaamheden worden gedirigeerd. Daarbij zal vooral worden gestreefd naar een juiste afstemming van de vliegtuigenproductie (in het periodieke onderhoud) op de vliegtuigenconsumptie. In het bedrijfsbureau zijn drie kantoren ondergebracht:

- het kantoor werklastbeheersing (KWB);
- het kantoor materieelbeheersing (KMB);
- het kantoor bedrijfsadministratie (KBA).

Het *kantoor werklastbeheersing* (afb. 2) coördineert alle werkzaamheden en initieert deze in sommige gevallen. Hiertoe behoren detailplanning en programmering van het onderhoud t.b.v. de realisatie van het vliegprogramma zoals dit

in regelmatige vergaderingen door de chef vliegdiens in overleg met de chef technische dienst wordt vastgesteld. Hier blijkt ook de noodzaak voor samenwerking tussen het bedrijfsbureau en het bureau vliegdiens die samen het dagelijkse vliegbedrijf coördineren. Een van de vele communicatiemiddelen is dan ook een directe telefoonlijn tussen het KWB en het „wing operations centre” van het bureau vliegdiens. Ook de zg. „dispatch”, het op aanvraag van hangar of squadron uitzenden van specialisten naar vliegtuigen, is een taak van het KWB. Deze coördinerende en dirigerende taak betreft echter niet alleen de vliegtuigen. Ook de planning en programmering van het onderhoud aan alle gronduitrusting en elektronische grondapparatuur zijn een taak van het KWB, evenals de coördinatie van lokale aanmaak in de basiswerkplaatsen. Voor de goede uitvoering van deze werkzaamheden is het nodig, dat het personeel van dit kantoor vrijwel uitsluitend bestaat uit oudere technische onderofficieren, die met alle facetten van het bedrijf vertrouwd zijn en die onder leiding staan van een of meer ervaren officieren. Zij hebben de beschikking over uitgebreide overzichten die constant een beeld van de situatie in het bedrijf geven. Zij beschikken over telefoons en andere moderne communicatiemiddelen, zoals intercom met alle werkcentra en hangars. Een aantal volkswagenbusjes met mobilofoon staat eveneens ter beschikking, ten einde personeel en materieel zo snel mogelijk naar de juiste plaats te kunnen dirigeren.

Het *kantoor materieelbeheersing* vormt de schakel tussen het materieelsquadron en de technische dienst. Een belangrijk facet van de taak van het KMB is het opstellen van prognoses m.b.t. het te

verwachten materieelgebruik. Hierdoor kunnen zg. prioriteitsaanvragen veelal worden voorkomen. Voor de vaststelling van de lijsten van handvoorraden (van kleine artikelen en onderdelen, zoals bouten, moeren, pakkingen enz.) en vooruitgeschoven werkplaatsvoorraden van grotere componenten (voor „repair by replacement”) kan het KMB zich richten op ervaringscijfers die aan de vliegprogramma's worden gerelateerd. Het subkantoor van het KMB, de „Recordsectie”, verstrekt opdrachten tot het modificeren van vliegtuigen, motoren en alle andere apparatuur die bij de technische dienst in onderhoud zijn. Tevens worden hier alle logboeken van de apparatuur bijgehouden en bewaard.

Het *kantoor bedrijfsadministratie* stelt aan de hand van de afgewerkte werkopdrachten een aantal rapporten op die van belang zijn om te komen tot een doorlichting van het bedrijf. Ook de rapportering van gegevens naar hoofdkwartieren en staven wordt door dit kantoor uitgevoerd. Onder andere worden rapporteringen verzorgd aangaande klachten v.w.b. aantal, aard e.d. Op deze wijze kan men komen tot een goede klachtenanalyse en het tijdig treffen van de vereiste maatregelen om een bepaalde trend tegen te gaan. Dit is uiteraard van het grootste belang voor het handhaven van een goede gevechtsgereedheid, een zo efficiënt mogelijk functionerend bedrijf en niet in het minst voor het handhaven van een grote mate van vliegveiligheid.

Het *bureau kwaliteitsbeheersing* heeft als voornaamste taak het verzekeren van een hoge kwaliteit van de onderhoudswerkzaamheden aan alle

Afb. 2 Kantoor werklasterbeheersing

apparatuur, noodzakelijk voor een goede bedrijfs-gereedheid en een hoge graad van vliegveiligheid. Dit wordt o.a. gerealiseerd door, deels steekproefsgewijze, inspecties van uitgevoerde werkzaamheden. De inspecteurs, oudere, zeer ervaren onderofficieren, houden zich bezig met controle op de technische uitvoering van modificaties, technische instructies en eindcontroles voor testvluchten. Ook bepaalde andere onderhoudswerkzaamheden, die vitale delen betreffen, worden altijd door een inspecteur „afgenomen”.

Bij de *navliegsectie* is een als zodanig opgeleide navlieger ingedeeld. Deze beproeft de vliegtuigen na 200-PE-inspecties en na het afwerken van werkzaamheden die van invloed kunnen zijn op de luchtwaardigheid, zoals na besturingsklachten, het verwisselen van motoren, enz.

De *defectmeldingensectie* houdt zich bezig met het onderzoek naar de oorzaken van een technisch defect, waarop een defectmelding of UR (Unsatisfactory Report) naar hogere instanties volgt. Deze, ook door andere luchtmachten gebruikte, defectmeldingen vormen de terugkoppeling van alle gebruikers naar de fabriek. Hieruit kunnen weer modificaties of verbeterde voorschriften volgen.

De *publikatiesectie* regelt intern de distributie van alle technische orders, handboeken, formulieren enz. Het is logisch dat moderne, gecompliceerde apparatuur een bijzonder groot aantal boekwerken, handleidingen en montagevoorschriften behoeft voor de juiste uitvoering van het onderhoud.

Het *bureau bedrijfsrationalisatie* heeft tot taak de doelmatigheid van de bedrijfsvoering te bevorderen, door o.m. het verbeteren van de werkmethode, door het afschaffen van hetgeen onnodig geschiedt en door het hanteren van een juiste organisatie, zowel t.a.v. personeel als van materieel en faciliteiten. Hiertoe bestaat het BBR uit vier kantoren. In het kantoor arbeidsstudie worden door arbeidsanalisten procedures of zelfs complete werkplaatsen doorgelicht. In het kantoor technisch onderzoek wordt, aan de hand van de beschikbare technische gegevens en plaatselijke omstandigheden, een zo efficiënt mogelijke werkwijze m.b.t. inspecties aan apparatuur ontworpen of onderzocht (vaak samen met de arbeidsanalisten) en vastgelegd in instructiekaarten.

Het vakmanschap van het personeel is een constante zorg. Nieuw personeel moet d.m.v. OTT (Onderwijs Tijdens Tewerkstelling) verder worden bekwaamd en de vaardigheid van het oudere personeel moet worden onderzocht en op peil gehouden door tests en indoctrinatie. De coördinatie hiervan is de taak van het kantoor training. Tenslotte behoort ook de teken/reproductiekamer tot het BBR.

In het voorgaande is een beeld geschetst van de wijze waarop het geheel van de technische taken op een vliegbasis centraal wordt geleid. De uitvoering van de feitelijke werkzaamheden behoort tot de taak van de, reeds genoemde, drie squadrons (T, B + E en MT) alsmede van de afdeling lijnonderhoud van de „vliegende” squadrons. Om een indruk te verkrijgen van de te verrichten werkzaamheden volgt hier een korte beschrijving van deze squadrons.

Het *technisch squadron* bestaat — behalve uit een kleine staf, gevormd door de commandant met een administratie, een inwendige dienst en een squadron materieelvoorziening (SMV) — uit diverse werkcentra, die in vier afdelingen zijn gebundeld.

a. De *afdeling vliegtuigonderhoud* bestaat uit een of meer hangars, het werkcentrum systemen en/of andere werkcentra, afhankelijk van de plaatselijke situatie. In de hangars verricht men de inspecties op 200-uursbasis (afb. 3) en de daaruit voortvloeiende reparaties. Ook grotere modificaties en reparaties aan vliegtuigen vinden hier plaats. Het werkcentrum systemen is belast met alle werkzaamheden aan de hydraulische en pneumatische systemen van het vliegtuig, alsmede aan banden, wielen, remmen en externe brandstoftanks.

b. De *afdeling motoren* is belast met het onderhoud, de reparaties en modificaties van vliegtuigmotoren en is onderverdeeld in het werkcentrum motoronderhoud en het werkcentrum „proefdraaien”, ook wel „run-up” genaamd.

c. De *afdeling GLN (Gronduitrusting, LOX (Liquid Oxygen) en Noodstroomvoorzieningen)* bestaat uit het werkcentrum gronduitrusting en het werkcentrum LOX dat de distributie en soms ook de aanmaak van de vliegerzuurstof verzorgt. Ook het beheren van gronduitrusting „pools” op bases, die qua oppervlakte en verspreiding te groot zijn voor één GU-centrum, behoort tot de taak van deze afdeling, evenals het onderhoud

Afb. 3 Een F104G in 200-PE-inspectie

aan de vele noodstroomaggregaten die op en rond de basis aanwezig zijn.

d. De *afdeling algemene onderhoudswerkplaatsen* bestaat uit de werkcentra houtbewerking, metaalbewerking, schilderen, vliegtuigplaatwerk (soms bij de afd. vliegtuigonderhoud) en vlieguitrusting. Aangezien de taak van de eerste vier werkcentra reeds uit de naam blijkt, kan een nadere uitweiding hierover achterwege blijven.

Het werkcentrum vlieguitrusting is o.a. belast met het beheer en onderhoud van alle apparatuur die direct bij de vlieger behoort. Hiertoe moeten niet alleen parachutes worden gerekend, maar ook reddingsvloten met toebehoren, noodzuurstofapparatuur, speciale vliegekleding, helmen, zuurstofmaskers, enz. De remparachutes die in de meeste moderne militaire straalvliegtuigen worden gebruikt, worden eveneens in deze werkplaats gedroogd, gerepareerd en gepakt.

Het *bewapening en elektronica squadron* is op overeenkomstige wijze als het technisch squadron georganiseerd. Het bestaat uit de afdelingen bewapening, elektronische vliegtuigapparatuur en elektronische grondapparatuur.

a. In de *afdeling* bewapening vindt men de werkcentra vliegtuigbewapening (kanonnen), schietstoelen, afwerpsystemen (voor bommen, tanks, enz.) en draagbare wapens.

b. De *afdeling elektronische vliegtuigapparatuur* is verdeeld in algemene werkcentra, zoals elektro, instrumenten, acculaadinrichting, radio en navigatie. Afhankelijk van het type vliegtuig vindt men bovendien voor vuurleiding en andere speciale apparatuur (waaronder eveneens vlucht-

nabootsers worden gerekend) aparte werkcentra. Soms is deze afdeling, gezien het grote aantal werkcentra, gesplitst. Dit treft men o.a. aan op de F-104G-bases.

c. De *afdeling elektronische grondapparatuur* omvat de werkcentra grondradio, GCA (naderingsradar en aanverwante apparatuur), grondfotografie en meet- en ijkkamer. Deze laatste verzorgt de kalibratie van alle elektrische en elektronische meet- en testapparatuur die op de basis wordt gebruikt.

De Commandant van het *Motortransportsquadron* beschikt, gezien de specifieke taak van dit squadron, in zijn staf over een eigen, zij het klein, bedrijfsbureau (BB/MT). Voorts bestaat het squadron uit de afdelingen werkplaatsen en transport. De hoofdtaak van het MT-squadron bestaat uit het uitvoeren van huishoudelijk transport ten behoeve van de vliegbasis. Hiertoe beschikt het MT-squadron over een voertuigenpark, variërend van 100 tot 300 voertuigen, in vele verschillende soorten, afhankelijk van de grootte en aard van de vliegbasis. De inzet van deze voertuigen wordt geregeld door de afdeling transport, die daartoe over de nodige chauffeurs beschikt. Het MT-squadron beschikt tevens over technisch personeel voor de uitvoering van het preventieve onderhoud en reparaties. Hiervoor zorgt de afdeling werkplaatsen, geleid door het BB/MT. Onder de verantwoording van dit squadron valt tenslotte tevens de verplichte jaarlijkse technische veiligheidskeuring van alle privé motorvoertuigen van het basispersoneel. Dit is een taak die in het belang van de verkeersveiligheid op alle KLu-onderdelen wordt uitgevoerd.

In het organigram (afb. 1) zijn ook nog enkele onderdelen aangegeven die niet rechtstreeks onder het (functionele) bevel van de chef technische dienst staan, doch waarmee wel een sterke technische binding bestaat. De CTD is immers verantwoordelijk voor alle onderhoud op de basis. Derhalve zijn de commandanten van die basisonderdelen waar eerste-lijns-onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden — uitsluitend voor de uitvoering van dit onderhoud — aan hem verantwoording schuldig. Het meest duidelijk spreekt dit bij het vliegend squadron. De technische werkzaamheden in een vliegend squadron worden verricht door de afdeling *lijnonderhoud*, die tot primaire taak heeft de ingedeelde vliegtuigen gevechtsgereed te houden met behulp van specialisten uit het Technisch en het B en E Squadron. Bovendien wordt door het eigen

squadronpersoneel preventief onderhoud uitgevoerd in de vorm van voor-, tussen-, en na-de-vlucht-inspecties en de 50- en 100-uursinspecties. In mindere mate is deze technische binding te vinden bij het vliegdienstsquadron, waaronder namelijk de brandweer ressorteert, en bij het materieelsquadron van de basisdienst, dat zelf onderhoud pleegt aan het POL-materieel, zoals de brandstoftankopleggers, pompen van brandstofgrondtanks en pompaggregaten.

Na een groot aantal jaren ervaring van de KLu met het hier geschetste „CGO” blijkt dit systeem, gevoegd bij de juiste samenwerking tussen de verschillende diensten op een basis, te leiden tot een efficiënt en veilig vliegbedrijf, dat bovendien in staat is de vereiste mate van paraatheid te waarborgen.

BANDEN 1970

De geheel linnen banden voor de jaargang 1970 worden binnenkort in bewerking genomen en kunnen reeds nu worden besteld. De prijs bedraagt f 7,25.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 60 86 66) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

VERENIGDE PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

Modernisering van de discipline in de Koninklijke Landmacht

H. van der Linden

Majoor der Infanterie (gsb)

1. Algemeen

Hoewel negatieve reacties op het artikel „Modernisering van de discipline in de Koninklijke Landmacht” (*Mil. Spect.* 139(1970)(10)455) slechts worden toegeschreven aan „een minderheid van professiegenoten”, „voornamelijk van oudere generaties”, lijkt mij het naar voren brengen van enkele verschillen van opvatting met de schrijvers noodzakelijk.

Het feit, dat een niet-organieke of -functionele groepering binnen de Koninklijke Landmacht een belangrijk onderdeel van het beleid, nl. de discipline, ter discussie stelt, is als positieve intentie te prijzen.

Dat de resultaten van deze discussie, die een ontevredenheid met het huidige beleid aantonen, door publikatie in de openbaarheid worden gebracht, is mogelijk inherent aan de „eigentijdse” opvattingen van de schrijvers over het begrip discipline.

Dat deze publikatie reeds de aandacht heeft getrokken van pers en televisie, hetgeen was te voorzien, is een effect dat de Gespreksgroep Harderwijk verontrust.

2. De bedrijfsorganisatie van de KL

De aspecten die door de schrijvers naar voren worden gebracht, zijn van bedrijfsorganisatorische aard en zouden met enkele ondergeschikte wijzigingen eveneens kunnen gelden voor civiele organisaties.

Daarmee wordt voorbijgegaan aan het essentiële verschil, dat een civiele organisatie functioneert in vredesomstandigheden en dat de KL is afgestemd op oorlogsomstandigheden. De kernvraag voor een leger in vredestijd is: „Hoe wordt door de bedrijfsvoering in vredesomstandigheden een maximale inzetbaarheid en gevechtskracht in oorlogstijd mogelijk?”.

Het is dan ook een onjuist uitgangspunt om factoren van bedrijfsorganisatorische aard, die het functioneren van de vredesorganisatie bevorderen, van doorslaggevend belang voor de effectiviteit van een oorlogsorganisatie te achten.

Wanneer onderwerpen als discipline, democratie en intermenselijke verhoudingen binnen de KL ter sprake komen, dienen deze te worden gezien in de betekenis die zij hebben in een oorlogssituatie en in de mate van bereikbaarheid in vredestijd.

Gebaseerd op deze vooronderstelling kan daarna worden afgeleid hoe deze facetten in vredestijd dienen te worden geëvalueerd.

3. Beschouwing van de theorie

a. Uitgangspunten

De stelling dat, als voortvloeisel van de taak van de krijgsmacht „de intermenselijke verhoudingen dienen te worden bepaald door een optimum van discipline en democratie”, kan dan eerst inhoud krijgen als wordt bepaald:

— welke factor prioriteit heeft in een oorlogssituatie;

— in hoeverre in vredesomstandigheden de ene factor ten koste van de andere kan worden versterkt, zonder aan de uitvoering van de taak in oorlogstijd afbreuk te doen.

Dat de KL wordt geconfronteerd met nieuwe verschijnselen buiten de organisatie en dat zich daaruit nog geen duidelijk gedragspatroon heeft ontwikkeld, ben ik met de schrijvers eens, maar de catastrofale gevolgen die zij voorspellen, worden mogelijk aangevoerd om hun visie en plannen meer urgentie te geven.

b. De theoretische benadering

De disciplinaire betekenis van de militaire rang is, mogelijk ten gevolge van de machtsstrijd van minderheidsgroeperingen in de huidige maatschappij, voor sommigen een onverteerbaar brok. De redenen en het nut van deze betekenis liggen o.m. in het praktische vlak, nl.:

— de eisen van flexibiliteit in commandovoering op het gevechtveld;

— de manifestatie van de krijgsmacht in het openbaar door het dragen van het uniform.

Het teniet doen van deze betekenis (uitsluitend op grond van de onomkeerbaarheid van een

ideaal uitgangspunt) zal leiden tot onoverkomelijke moeilijkheden op het gevechtsveld en het aanzien van de krijgsmacht in het openbaar schaden.

c. *Verantwoordelijkheid, delegatie en inspraak*

Bij delegatie van een taak, met de daarbij behorende middelen en bevoegdheden, is de functionaris aan wie wordt gedelegeerd, verantwoordelijk voor de uitvoering van deze taak. In de beschouwing wordt het feit dat delegatie de delegerende functionaris nimmer kan ontslaan van zijn verantwoordelijkheid voor de gedelegeerde taak, over het hoofd gezien.

Het is daarom theoretisch reeds onjuist om dan het recht van leiding en controle aan de delegerende functionaris te onthouden.

d. *Innerlijke en uiterlijke discipline*

Van de stelling, dat innerlijke discipline niet voortvloeit uit uiterlijke discipline, is niet een logisch gevolg dat het beoefenen van uiterlijke discipline de innerlijke niet bevordert.

Deze stelling, die onder het aanroepen van bekende namen wordt geponeerd, is in elk geval slechts van bijkomend belang in de theorieën van Janowitz, Marshall en Van Doorn. De belangrijkste conclusie van deze auteurs is, dat de man vecht uit groepsbewustzijn, waarbij de groep dan moet worden gezien als een zeer beperkt aantal mensen.

Als wij de begrippen motivatie, discipline en groepsbesef een plaats willen geven in de praktijk van het gevechtsveld, dan zou dat als volgt kunnen geschieden:

— motivatie is het pakket aan opvattingen, achtergronden, kennis en inzichten, waardoor de man de krijgsmacht als staatsinstrument en het gebruik daarvan aanvaardt;

— discipline is de gehoorzaamheid en de routine, waarmee hij onder spanning op het gevechtsterrein doelmatige handelingen kan uitvoeren;

— groepsbewustzijn is de mentale factor waarom hij wil vechten.

Motivatie speelt op dat moment nog nauwelijks een rol.

Uit het vorenstaande volgt, dat behalve het aankweken van discipline (op welke wijze dan ook) het bevorderen van groepsbewustzijn een essentiële voorwaarde is voor het bereiken van gevechtsbereidheid. In vredetijd houdt dat o.m. een doelmatig bevorderen van de korpsgeest in.

4. De concretisering

Uit de in het vorige punt omschreven verschillen van inzichten vloeit uiteraard een andere opinie m.b.t. de concretisering voort.

De enige diep ingrijpende wijziging, nl. de gewenste autonomie van de commandant, stoelt m.i. op een onjuiste theoretische grond en is ook in de praktijk onuitvoerbaar. Alleen reeds het verdelen van de middelen (oefenterreinen, schietbanen, sport- en onderhoudsfaciliteiten, enz.) eist een stringente centralisatie op hoger niveau. Bovendien moet de opleiding in betrekkelijk korte tijd worden voltooid terwijl de materiële inzetbaarheid moet worden gehandhaafd. Daarbij dient een intensief gebruik te worden gemaakt van de aanwezige kennis en ervaring binnen de organisatie.

Wanneer thans sprake is van „betutteling” van commandanten door hogere commandanten is dat geen gevolg van de structuur of de regeling van de discipline in de KL. Tien jaar geleden waren structuur (behalve die van de top) en disciplineomschrijving vrijwel gelijk aan die van nu. Toch werden toen de functies van gevechtsgroeps-, bataljons- en compagniescommandant gekenmerkt door een grote mate van zelfstandigheid.

Voor de door de schrijvers gesignaleerde onzelfstandigheid van de huidige commandant kunnen vele redenen worden genoemd, die thans te ver zouden voeren, doch waarvan één mogelijk is, dat hij toelaat, onzelfstandig te worden gemaakt. De overige voorgestelde wijzigingen verdienen nauwelijks die naam of geven reeds een bestaande toestand aan, zoals de inspecties. Deze wijzigingen zullen m.i. dan ook niet bijdragen tot een ander klimaat in de KL.

Het komt mij voor dat de KL niet op de tocht staat door een verkeerde discipline, doch veeleer door het feit dat in de gehele maatschappij bestuur en gezag op de tocht staan. Daarbij dient men zich dan te realiseren, dat deze tocht veelal voortkomt uit de geopende monden van personen, die andere doeleinden voorstaan dan o.m. het welzijn van de KL of haar militairen. Het zijn veelal niet de minst gefrustreerden die het hardst roepen, zowel buiten als binnen de KL.

5. Aanbevelingen

De verbetering van de intermenselijke verhoudingen in de KL ligt voor een deel buiten de competentie van de organisatie en zou dienen te be-

ginnen met het opvoeden van de jeugd tot staatsburger.

Binnen de KL zou mogelijk een verbetering kunnen worden verkregen door de volgende veranderingen.

a. Selectie van troepencommandanten op leiderskwaliteiten en niet primair als fase in de loopbaanplanning.

b. De continuïteit in de commandovoering verhogen, door de termijn van vervulling van commando- en staffuncties bij de parate eenheden op ten minste drie jaar te stellen.

c. Regelen te stellen voor het introduceren, opvangen en begeleiden van dienstplichtige kaderleden na instroming bij de parate troep.

d. Een intensivering van de oefening van de troep en bestrijding van leegloop.

e. Een krachtig, consequent en integraal gedragspatroon tegen bewust ontbindende krachten binnen de KL.

f. Activering van de contactcommissies inzake vredesaangelegenheden.

6. Slotbeschouwing

Hoewel de goede bedoelingen van de schrijvers vaststaan, valt het te betwijfelen of de aanpak en de gegeven oplossingen van het probleem, alsmede de gevolgde weg ten goede kunnen komen aan de KL. Een gunstig neveneffect van deze wijze van aanbieding kan echter zijn, dat ook binnen de KL een, hopelijk vruchtbare, discussie kan ontstaan over de discipline. Bij deze discussie kan de volgende uitspraak van Marshall van nut zijn:

A nation will get what it trains for, neither more nor less. When it overrates the products of science and under-values that human heart, it is asking for death.

De samenleving in tijd van nood*

C. E. baron van Asbeck

plv. Chef van de Staf voor de Civiele Verdediging

De wil tot behoud van onze samenleving heeft twee afgeleiden, de militaire defensie en de civiele verdediging, ieder met een eigen taak. Zonder een goede civiele verdediging is het nut van een militaire defensie dubieus. Civiele verdediging betekent in belangrijke mate het verhogen van het weerstandsvermogen. Voor wat dat inhoudt en voor de maatregelen, die daartoe nodig zijn, bestaat weinig begrip. Civiele verdedigingsactiviteiten vragen dan ook een grotere plaats in het denken en doen van de samenleving, een betere begeleiding en een duidelijker vormgeving.

De redevoering van dr. L. de Jong over „de crisis van onze defensie” doet nog al wat stof opwaaien. De kranten staan er vol van. Op een persconferentie en vanuit de Tweede Kamer zijn er vragen gesteld. In het midden latend wat de uitspraken van dr. De Jong nu wel en niet waren, wat hij zei, heeft — mede omdat dr. De Jong hier aan het woord was — indruk gemaakt, houdt de gemoederen bezig en heeft veel mensen aan het denken gezet.

Behoud van de samenleving

Wat opviel bij het herlezen van de toespraak en waaraan tot nu toe weinig aandacht wordt besteed, is het feit dat dr. De Jong zijn betoog benadert vanuit de sfeer van de samenleving. In de opbouw van zijn toespraak komt het woord „samenleving” zo'n twaalf keer voor. Van een samenleving van voor de oorlog, die het niet opbracht aan onze defensie in redelijke mate aandacht te schenken, komt hij tot de samenleving van na de oorlog, die eraan toe is dat zij zich niet op eigen kracht kan beschermen. Via een samenleving die in de vrijheid leeft en die — mede om die vrijheid te beschermen — zich militaire uitgaven moet getroosten, waarschuwt dr. De Jong zijn toehoorders dat de samenleving van nu — na alle lessen van het recente verleden — van binnenuit wordt bedreigd.

Als dr. De Jong bij de zorgen die hij heeft over het behoud van de samenleving dan het zoeklicht op de defensie richt, is dat begrijpelijk. Maar die defensie heeft behalve een militair aspect ook een civiele zijde, nl. de civiele verdediging. Met de militaire verdediging wil een volk zo nodig te vuur en te zwaard militair geweld van een

tegenstander keren, maar wat is daarvan de betekenis als er geen civiele verdediging functioneert?

Hierdoor is — zoals soms wordt beweerd — civiele verdediging nog geen deel van de militaire defensie. Beide bestaan naast elkaar, ieder heeft zijn eigen taak, maar zonder een civiele verdediging is de zin van een militaire defensie dubieus. Civiele verdediging kan nodig zijn zonder dat er een schot in Nederland valt, het spektakel kan elders plaatsvinden en toch van zodanige aard of omvang zijn dat de gevolgen tot in Nederland voelbaar worden.

Op het nut van de civiele verdediging bij andere dan oorlogsrampen wordt in het kader van dit artikel niet verder ingegaan.

Eén doel, twee afgeleiden

Militaire en civiele verdediging zijn beide afgeleiden van één doel, dat kan worden aangeduid als het behoud van de samenleving. Een samenleving waarvan wij Nederlanders vinden dat zij — ondanks allerlei bezwaren en zelfs tekortkomingen — moet blijven bestaan en functioneren op een wijze die ons goed dunkt.

Dr. De Jong vraagt in zijn toespraak, ook al ontgaat hem de problematiek van het geheel niet, aandacht voor een exponent van de militaire afgeleide, nl. voor de Koninklijke Landmacht en met meer nadruk nog voor het 1e legerkorps. In dit artikel wordt de aandacht van de lezer gevraagd voor de andere afgeleide — de civiele verdediging. Dr. De Jong heeft twijfels over het militaire potentieel voor onze bescherming en vindt dat onze samenleving daarvoor grotere offers moet opbrengen. Dit artikel gaat over het weerstandsvermogen van de Nederlandse samenleving, wil die militaire bescherming zin hebben.

* Ook verschenen in: *Fin. Dagbl.* (1970) (17 juli) en *Civ. Verd.* 19(1970)(9)166.

Maar eerst, wat is civiele verdediging?

Civiele verdediging is het geheel van al die voorzieningen, die noodzakelijk zijn om het leven te behouden in rampspoed, een rampspoed waarbij 13, straks 14 en over x jaar 15 miljoen Nederlanders betrokken kunnen raken; miljoenen Nederlanders met alles wat zij bezitten aan geestelijke, culturele en materiële waarden. De mensen dus niet alleen, maar de samenleving — mens en maatschappij — de twee-eenheid te midden waarvan wij leven, waarvan wij deel uitmaken en waarvan de toekomst — het voortbestaan — in een oorlog op het spel staat. Civiele verdediging functioneert in zo'n toestand als de uiting van de wil van een geheel volk om een rampspoed te doorstaan en de gevolgen daarvan zo veel mogelijk te beperken. Dat zal niet gepaard kunnen gaan met de gedachte dat wij het allemaal wel aankunnen, dat het wel zal meevallen. De omvang van de ellende die de rampspoed van een oorlog zal meebrengen, zal uiteraard variëren, maar zij kan vormen aannemen, die onvoorstelbaar en onbeschrijfelijk ernstig zijn.

In die noodtoestand zal de gehele bevolking een zo goed mogelijke schuilgelegenheid moeten kunnen vinden tegen de vormen van oorlogsgeweld, waartegen bescherming redelijkerwijs mogelijk is. Waar die bescherming te kort schiet, vallen slachtoffers en zal een beroep moeten kunnen worden gedaan op rampenbestrijding en hulpverlening in een vorm en op een schaal die bij calamiteiten in vredetijd onbekend zijn. In die noodtoestand is ook een doelmatig en slagvaardig bestuur onmisbaar; zonder tijdig getroffen maatregelen voor bescherming en voor contact met de bevolking en andere bestuursinstanties zijn bestuurders doof, stom en uiterst kwetsbaar. Zonder voldoende voorlichting en zonder behoorlijk regionaal georganiseerde politie met een goede-raad-gevende instelling en een orde-handhavende opdracht zal paniek niet zijn te vermijden. In die noodtoestand zal ter voorziening in primaire levensbehoeften het doorfunctioneren van produktie en dienstverlenende bedrijven noodzakelijk zijn. Komt die bedrijvigheid stil te liggen, omdat onvoldoende aandacht werd besteed aan de voorbereiding, dan gaat de samenleving onnodig en ontijdig gebrek lijden.

Is er voldoende weerstandsvermogen?

Een aantal vragen! Kunnen wij in Nederland doeltreffend rampen bestrijden? Kunnen wij het grote aantal gewonden verplegen? Is de zorg voor

de volksgezondheid na een (aantal) ernstige calamiteit(en) voor langere duur verzekerd? Zijn gas-, elektriciteits- en watervoorziening voldoende gewaarborgd? Is er genoeg voedsel en zijn er voldoende grondstoffen als de toevoer voor langere of kortere tijd stagneert? Kunnen onze treinen en vrachtauto's het vervoersaanbod aan en zijn er genoeg mogelijkheden het verkeer te regelen? Is er (voldoende) schuilgelegenheid voor de bevolking? Kunnen wij het land onder de zeespiegel ook na calamiteiten drooghouden? Is de opeenhoping van mensen, industrie en vliegvelden in de randstad aanvaardbaar? Kan het bestuur blijven functioneren en is de bestuursorganisatie voor die omstandigheden doelmatig? Beschikken wij over doeltreffende telecommunicatie- en communicatiemedia, over voldoende maatschappelijke hulpverlening, over voldoende geoefende bewakingskernen?

Vele van deze en andere vragen, die men zich kan stellen, zijn niet met een overtuigend of duidelijk ja te beantwoorden, maar gelukkig hoeft evenmin een categorisch neen te weerklinken. In Nederland wordt op een breed vlak aandacht geschonken aan de civiele verdediging en daardoor is in verschillende sectoren van de samenleving het weerstandsvermogen verbeterd. Maar grote problemen blijven vaak liggen omdat men terugdeinst voor de consequenties en daar liggen dan meteen de hele zwakke plekken. Het is natuurlijk ondoenlijk in vredetijd te voldoen aan alle voorwaarden die een tijd van nood aan de samenleving stelt, maar dat doet niet toe of af aan de noodzaak ook moeilijke vraagstukken onder de loep te nemen.

Het weerstandsvermogen vertoont verscheidene ernstige leemten en daaraan wordt weinig of niets gedaan ter verbetering. Hier en daar zou men zelfs van een verslechtering kunnen spreken.

Na 15 à 20 jaar civiele verdediging is er in vrijwel geen enkel ziekenhuis een voorziening getroffen voor de ca. 60.000 patiënten die er verpleegd moeten kunnen worden. Na 10 jaar aandacht voor automatisering staat er slechts één enkele elektronische rekenmachine in Nederland enigermate beschermd tegen schok en andere oorlogsrisico's opgesteld. Na al de jaren dat civiele verdediging zich tracht te verankeren in de samenleving, staan versterkerstations en districtscentrales voor de telefoon- en telexdienst in glazen huizen zonder enige bescherming of schokbestendigheid. Om niet te spreken van de concentratie van gevaaraantrekkende en gevaarverwekkende activiteiten in het dichtbevolkte west-

Nederland. Nog steeds bouwt men verwoed nieuwe woonwijken in de richting van vliegvelden, hoewel men weet dat dit gevaar aantrekkende doelen zijn. Nog steeds meer industrie op dat kleine stukje grond, waar het, op de keper beschouwd, in vreedetijd al doodgriezelig is om er, zonder gas- of zuurstofmasker bij de hand, te wonen.

Te weinig begrip voor civiele verdediging

Ons afvragend of de Nederlandse samenleving over voldoende weerstandsvermogen beschikt, brengt dit ons vanzelf op de vraag die in het verleden daarvan ligt: Wordt de noodzaak daarvan wel voldoende beseft? Als mensen willen wij ons niet dagelijks in alle mogelijke ellende van een oorlog verdiepen. Wij schuiven dit soort zaken bewust en wellicht ook onbewust naar de horizon van ons denken en dat is begrijpelijk. Iedere dag te moeten denken aan civiele verdediging zou even verschrikkelijk en niet-om-uit-te-houden zijn als dag in dag uit steeds maar denken aan verzet en terreur. Door extreme situaties te verdringen, behoudt onze geest ruimte voor nieuw elan ten behoeve van waarden, die op het welzijn van de wereld betrekking hebben en het leven tot een boeiende uitdaging maken.

Een andere reden dat er onvoldoende besef aanwezig is, houdt verband met de omstandigheid, dat wij het bijna allemaal te druk hebben met alles wat ons in ons gewone bestaan bezighoudt en boeit en waarvan de prioriteiten zo veel duidelijker op ons afkomen. Er blijft geen tijd over voor civiele verdediging en men weet er te weinig van. Daar komt dan nog bij dat over civiele verdediging een waas van ongrijpbaarheid hangt. Waar moet je aan denken? Hoe moet je erover denken? Het ligt buiten het bereik van het voorstellingsvermogen; het is een materie waarmee de gemiddelde burger geen raad weet. In dat opzicht heeft de militaire defensie het eenvoudiger. Niet alleen staat hen die bij het functioneren van de krijgsmacht blijvend betrokken zijn, het doel van een militaire defensie duidelijk voor ogen — het goed functioneren van die krijgsmacht is hun primaire taak — maar ook de niet hierbij betrokken burger heeft van dit doel wel een voorstelling. De gemiddelde burger ervaart echter civiele verdediging als een verstoring van zijn primaire taak. Civiele verdediging vraagt allerlei mensen met een louter civiele taak, zich persoonlijk te verdiepen in verdedigingsvraagstukken en dat ligt moeilijk. Het is eenvoudiger tegen een bepaalde groep uit de maatschappij te zeggen dat zij maar ervoor

moet zorgen dat ons land militair goed wordt verdedigd dan zelf bezig te zijn met de civiele keerzijde van die medaille.

Het kan ook anders

Dit wegschuiven van de civiele verdediging treft men van de top tot aan de basis van onze maatschappijpiramide aan. De meeste Nederlanders — wat hun positie ook is — weten duvels goed dat het weleens mis kan gaan, ook al hopen zij dat niet te beleven en zij begrijpen zeer wel dat er op het gebied van de civiele verdediging wat moet gebeuren. Maar niemand ligt daar wakker van; slaapwandelen wij op weg naar een onzekere, misschien wel duistere, toekomst. De werkelijke belangstelling komt pas als het te laat is. Ja, en dan wordt de rekening gepresenteerd. Want civiele verdediging is geen zaak, die men op het laatste ogenblik kan regelen. Civiele verdediging is voor een groot deel het inbouwen van het vermogen om schadelijke krachten en nadelige invloeden te weerstaan. Dat inbouwen van een weerstandsvermogen moet in een zelfde tempo plaatsvinden als en gelijke tred houden met de ontplooiing van die samenleving.

Als men in Nederland denkt en werkt om zich een beeld van de toekomst te vormen over een situatie en voor een ordening, die 15 à 20 jaar vooruit ligt, dan zou in die toekomstanalyse ook aandacht moeten worden besteed aan de civiele verdediging, aan het inbouwen van weerstandsvermogen tegen de rampspoed van een oorlog. Dat zou een zindelijke zaak zijn. Daarmee wordt niet gezegd dat deze inbreng een allesbeheersende invloed moet hebben, maar bij het integrale denken over de toekomst moet het inbouwen van weerstandsvermogen een plaats krijgen.

Evenzeer moeten ontwerpers van plannen op kortere termijn zich in een vroeg stadium rekenenschap geven van de behoeften van de civiele verdediging. De vraag die zij zich moeten stellen, is of het project waaraan zij werken direct of indirect betekenis heeft of kan krijgen voor tijden van nood en welke voorzieningen in dat verband nodig zijn. Voorziet het project dan niet in een directe of indirecte behoefte, dan komt een andere vraag aan de orde, namelijk of dit project een bepaalde essentiële functie zou moeten kunnen vervullen in een periode van herstel en wederopbouw. Ik denk bijvoorbeeld aan het bankwezen, de girodienst en aan grote administraties. Elektronische rekenmachines in dienst van deze activiteiten in onze maatschappij zullen

gedurende een rampspoed wellicht geen belangrijke taak hebben, maar als in de periode daarna niet meer over deze apparatuur met wat daarbij hoort kan worden beschikt is de ellende niet te overzien.

Momenteel is van een dergelijke doelbewuste benadering geen sprake. Toen de Lauwerszee werd drooggelegd en er over de bestemming van dat gebied werd gedelibereerd, kwam een veelheid van belangen aan de orde maar de civiele verdediging niet. Het resultaat is dan ook bv. dat een verplaatsing van de vliegbasis Leeuwarden, die vlakbij de stad en steeds dichterbij nieuwe woonwijken ligt, niet in een uitwisseling van gedachten aan de orde kwam. Het gaat hierbij om het wel en wee van niet minder dan 75.000 mensen! Over de plaats van een (nieuwe) nationale luchthaven vindt wel discussie plaats, maar civiele verdedigingsaspecten, die er ook zullen zijn, komen bij het bestuderen van de diverse mogelijkheden niet aan de orde. Dit soort studies zal — naar wij hopen — toch wel aan de besluitvorming voorafgaan.

In Nederland wordt langs 1500 km autoweg een meldingssysteem gebouwd. In het ontwerpstadium is niet nagegaan of een dergelijk project van belang zou kunnen zijn in tijd van nood en welke voorzieningen daarvoor nodig zouden zijn. Nu blijkt dat het systeem dienstbaar kan zijn aan de civiele verdediging, kunnen toekomstige exploitanten niet wachten op enkele, overigens niet al te veel tijd rovende, studies en is de ontwikkeling van de te gebruiken apparatuur al zover onderweg dat er van tegenstrijdige belangen sprake is. Het is zonder meer duidelijk dat het eventueel alsnog inbouwen van civiele verdedigingsvoorzieningen kostenverhogend zal werken.

Vraag naar meer leiding

De noodzaak van een meer doelbewuste benadering stelt ook andere vragen aan de orde. Wie stelt de dimensies vast waarbinnen een civiele verdediging zich moet en mag bewegen? Hoe worden binnen een bepaalde dimensionering doelmatigheid en doeltreffendheid getoetst en welke uitgangspunten zullen daarbij moeten gelden. Of, om het anders uit te drukken, hoe krijgen wij wetenschappelijk verantwoorde inzichten over vragen als:

- welke gevaren bedreigen Nederland?
- wat zijn de gevolgen van deze dreigende gevaren voor de samenleving?

— voor welke gevolgen zijn wij bereid een verzekeringspremie te betalen en wie betaalt die premie?

— welke gevolgen nemen wij of moeten wij nemen met een ongedekt risico?

Uit het feit dat deze vragen hier worden gesteld, moet niet de conclusie worden getrokken dat op dit gebied geen arbeid plaatsvond of vindt en nog niets tot stand is gekomen. De algemene indruk is echter toch wel — en deze is gebaseerd op regelmatig contact met verschillende personen en zeer uiteenlopende instanties — dat rond de civiele verdediging een wazige ongrijpbaarheid hangt. Er is een veel te grote mate van onbekendheid, vrijblijvendheid en onverschilligheid. Die worden, behalve door het reeds eerder genoemde wegschuiven van deze materie in ons denken, veroorzaakt door een gebrek aan zicht op de problematiek in haar geheel en op de samenwerking van haar bestanddelen onderling. Helaas gaat dit gebrek aan inzicht veelal gepaard met het verschijnsel dat dit soort activiteiten niet bijdraagt tot grote persoonlijke roem en eer.

Maar als de vraag, of de civiele verdediging ernstig moet worden genomen, een bevestigend antwoord krijgt van opeenvolgende regeringen en van het parlement in overgrote meerderheid, dan zal men de consequenties van een dergelijke uitspraak ook serieus moeten nemen. Dan is de vraag naar een betere begeleiding en een duidelijker vormgeving actueel en wel in die zin dat op een andere basis dan nu over de belangen van de samenleving, die in de civiele verdediging liggen verankerd, moet kunnen worden gesproken.

Verontrusting?

Dr. L. de Jong en velen met hem zijn verontrust over de kracht en de paraatheid van onze militaire defensie. Dat de investeringskracht voor de civiele verdediging in de jaren 1968-70 in plaats van het oorspronkelijk beoogde bedrag van ca. f 125 miljoen slechts f 82 miljoen wordt — dat is een derde minder dan aanvankelijk geraamd — trekt geen aandacht.¹ Niemand is verontrust!

¹ De exacte bedragen voor 1968-1970 zijn f 122 miljoen en f 86,7 miljoen. Voor de jaren 1968-1971, waarover het huidige vierjarenplan loopt, zijn deze bedragen f 165 miljoen en f 116,3 miljoen; een achterblijven dus van bijna 30%.

De Gespreksgroep Harderwijk en de modernisering van de discipline

N. van der Wilden en C. Schuitemaker

resp. Luitenant-Kolonel der Grenadiers en Majoor der Infanterie, Infanterieschool

Het is een algemeen bekend feit, dat de gespreksgroepen voor officieren als paddestoelen uit de grond rijzen. Op zich zelf is het een verheugend verschijnsel dat groepen officieren ook in hun vrije tijd bijeenkomen om met elkaar over de huidige problematiek van de krijgsmacht van gedachten te wisselen, mits echter bedoeld om op loyale wijze een positieve bijdrage te leveren aan de opbouw van en de sfeer in ons leger.

In het oktobernummer van De Militaire Spectator zijn twee bijdragen van de gespreksgroep Harderwijk geplaatst (*Mil. Spect.* 139(1970)(10) 454, 455).

In de eerste bijdrage wordt de gespreksgroep geïntroduceerd. Het ontstaan van de groep wordt verklaard als zijnde het gevolg van de al geruime tijd bestaande ongerustheid binnen de KL over de gang van zaken in en met betrekking tot de krijgsmacht en de in de laatste tijd toegenomen grote bezorgdheid hierover in bepaalde landmachtkringen. Het is een duidelijke zaak: het gaat dus over de gang van zaken *in en met betrekking tot* de krijgsmacht, die *binnen* de KL bezorgdheid verwekt, waarover *binnen* de KL van gedachten wordt gewisseld en waarvoor — indien wij de doelstelling van de gespreksgroep juist zien — *binnen* de KL oplossingen moeten worden gevonden, dat wil zeggen *zonder inmenging of pressie van buitenaf* (massamedia). Wij komen daar straks op terug.

In de tweede bijdrage wordt de visie van de meerderheid van de gespreksgroep weergegeven met betrekking tot de modernisering van de discipline.

Alvorens op de inhoud van het laatstgenoemde artikel in te gaan, is het nuttig de door de gespreksgroep gevolgde werkwijze met betrekking tot deze bijdrage nader te bezien. Het aanbieden van de zienswijze van de groep aan de daarvoor in aanmerking komende autoriteiten was een logisch gevolg van het tot uitdrukking willen

brengen van haar bezorgdheid. Het is ons bekend dat tijdens een recente vergadering van de gespreksgroep — in casu nog vóór de publikaties in De Militaire Spectator — zowel de staatssecretaris van defensie als de BLS aanwezig waren. Zonder twijfel heeft de gespreksgroep daarbij de gelegenheid gehad haar standpunt toe te lichten en aan te dringen op meer klaarheid in de door haar aangesneden onderwerpen. Zij heeft daarmee voldaan aan de haar zelf opgelegde vrijwillige verplichting om de problematiek met betrekking tot de door haar in beschouwing genomen onderwerpen te signaleren *binnen* de KL. Helaas heeft de gespreksgroep het daarbij niet gelaten en de hulp van massamedia ingeroepen om haar visie uit te dragen. Door de publikatie van het onderhavige artikel in De Militaire Spectator kreeg de dagbladders gelegenheid zich op het artikel te werpen. Dat de boodschap van de gespreksgroep verwrongen en slechts ten dele door zou komen, kon tevoren worden bevroed. De tendens van enkele elementen van de massamedia om, daar waar mogelijk, afbreuk te doen aan de krijgsmacht, zal daaraan niet vreemd zijn geweest.

De afronding van het geheel door middel van een TV-uitzending was bijzonder ondoordacht. Aan de uiterst tendentieuze uitzending werkten de twee schrijvers van het artikel mee. Geconstateerd kon worden dat zij geen ervaring hadden in het afleggen van verklaringen voor de camera en blijkbaar ook onvoldoende bekend waren met de mogelijkheden die de regie heeft om een opname naar eigen goedgevoelen te bewerken. De uitzending werd suggestief opgebouwd rond de Infanterieschool als zou dit instituut iets met de gespreksgroep te maken hebben; zij bood geen enkel alternatief voor het „weg met dit” en „weg met dat”; zij was doorspekt met pertinente onjuistheden en gaf niet te bewijzen percentages van instemmende officieren en zelfs onderofficieren, alsof die laatste categorie niet mondig genoeg zou zijn haar eigen visie kenbaar te maken. Achteraf werd de uitzending door de gespreks-

groep betreurd. Onzerzijds moet dan toch wel worden vooropgesteld dat het zich hebben willen lenen voor een dergelijke uitzending, juist gelet op de aard van het onderwerp en het feit dat het onderwerp reeds ter kennis was gebracht bij de hoogste autoriteiten *binnen* de KL, als principieel onjuist moet worden bestempeld. Bovendien wil het ons voorkomen dat de gespreksgroep zich toch wel terdege ervan bewust had moeten zijn dat uitzendingen die niet „live” zijn, aan bewerkingen kunnen blootstaan. De verantwoordelijkheid voor de uitzending blijft derhalve bij de gespreksgroep berusten. Dat het gevoel van onbehagen door deze gang van zaken wordt vergroot, behoeft geen nader betoog. Met deze uitzending heeft de gespreksgroep ons leger en zich zelf een uitermate slechte dienst bewezen.

Ten aanzien van het artikel zelf moet in de eerste plaats worden gesteld dat het door stijl, „duur” (eigentijds?) woordgebruik en vaak lange volzinnen bijzonder onduidelijk is geworden. Het in de titel gebezigde woord „modernisering” is zowel in als buiten het leger „in”. *De termen „modernisering” en „democratisering” met betrekking tot ons leger worden helaas maar al te vaak aangegrepen om de fundamentele waarden van de krijgsmacht aan te tasten, daarbij gemakshalve de doelstelling van deze krijgsmacht over het hoofd ziende.* Wij vragen ons af of gemakzucht, slapheid, een gevoel van gefrustreerdheid, drang tot zelfbehoud, de angst zich impopulair te maken, het vermijden van, of het niet durven innemen van, een duidelijk militair standpunt, niet mede oorzaak zijn van deze moderniserings- en democratiseringsdrang. Ook wij zijn voorstanders van modernisering en democratisering, doch binnen de mogelijkheden die een leger biedt en zonder daarbij de doelstelling van een leger ook maar één moment uit het oog te verliezen. Bij de onderhavige problematiek dient de taak van de krijgsmacht centraal te staan en als gevolg daarvan dienen de daaruit voortvloeiende consequenties te worden aanvaard. De taak van de krijgsmacht in vredetijd is het opbouwen van een goed geoliede, bedrijfsgerede oorlogsmachine die snel kan reageren met een grote defensieve kracht. Zelfs in vredetijd moet zij voor potentiële tegenstanders de geloofwaardige indruk wekken een geduchte noot te zijn om te kraken. Elk deel van de machine moet op de juiste tijd en op de juiste plaats zijn taak kunnen uitvoeren. Om dit te kunnen realiseren is een straffe regie van de machinist nodig. Het is dan ook dáárom

dat wij de theoretische benadering van de schrijvers met betrekking tot de grondslag van de discipline, zoals zij die in punt B van hun artikel weergeven, niet onderschrijven. Zoals uit het door de schrijvers gebezigde woordje „ook” overduidelijk blijkt gaan zij aan de centrale taakstelling van de krijgsmacht voorbij. Slechts door een optimum aan discipline, aangekweekt in vredetijd met de zich daartoe lenende middelen, kan een leger in oorlogstijd zijn taak uitvoeren.

In de huidige maatschappij is een duidelijke tendens waarneembaar het gezag negatief te benaderen. Het leger, als instrument van het gezag, ontkomt derhalve ook niet aan die negatieve benadering. De militair, als lid van de maatschappij, kan zich uiteraard niet aan deze beïnvloeding onttrekken. Vooral bij jonge dienstplichtigen is bereidheid tot dienen van meet af aan noodzakelijk om te komen tot de gewenste innerlijke bereidheid, die inderdaad de meest ideale vorm van innerlijke discipline is. Indien deze mentale bereidheid ontbreekt, zal het aankweken van innerlijke discipline in het tijdsbestek van de huidige dienstitijd nauwelijks uitvoerbaar zijn. Daar echter uit het oogpunt van de centrale taakstelling van de krijgsmacht een optimum aan discipline vereist is, zal behalve het voortdurend streven naar het bijbrengen en opvoeren van de innerlijke discipline ook aan de uiterlijke discipline onverminderd blijvend aandacht moeten worden besteed, op straffe van een niet meer of niet goed meer functioneren van een leger. Dat de schrijvers in hun artikelen „wetenschappelijk verantwoorde analyses van de harde werkelijkheid van het gevechtsveld” — dat wil zeggen theoretische benaderingen van voornamelijk buitenlandse sociologen/psychologen — aangrijpen om te komen tot de vreemde conclusie dat „het streven naar het bereiken van uiterlijke discipline het bereiken van de gewenste gevechtskracht verhindert”, wordt door ons als een bewijs uit het ongerijmde beschouwd. Wel modern, wel progressief, doch weinig steekhoudend. Uit de harde werkelijkheid van het gevechtsveld zijn honderden gevallen bekend, dat het geleerd hebben bevelen op te volgen levensbesparend heeft gewerkt en mede bepalend is geweest voor de overwinning. Juist door het gewend zijn aan de uiterlijke discipline kon de taak worden uitgevoerd.

Het handhaven van de uiterlijke discipline wil niet zeggen dat het leger in deze niet met zijn tijd moet meegaan. Dat bij bepaalde vormen van

uiterlijke discipline een accentverschuiving dient plaats te vinden, wordt onzerzijds zeker onderkend en onderschreven. Dat de onnodige franje eraf moet worden geknipt — zo dit niet reeds is gebeurd — is zonder meer duidelijk. De door de schrijvers voorgestane, min of meer radicale, ommezwaai wordt door ons met beslistheid van de hand gewezen. Bepaalde middelen, zoals exercitie en groetplicht, worden zeker benut voor het aankweken van de noodzakelijke uiterlijke discipline maar hebben verder ook hun functie in het aankweken van het saamhorigheidsgevoel, als zodanig een onmisbaar element in een leger. Duidelijk moge nog worden gesteld dat, welke de accentverschuivingen van de uiterlijke discipline dan ook mogen worden, de verschuivingen nimmer mogen worden ingegeven door gevoelens van lautheid, matheid, gemakzucht, het „in” willen zijn of het „politiek haalbare”.

Het vervangen van het huidige, op de algemene disciplinaire betekenis van de militaire rang gebaseerde, systeem van discipline door een nieuw systeem, dat op functionele verhoudingen is gebaseerd lijkt ons onder andere om praktische, mentaliteits- en billijkheidsoverwegingen ongewenst. In de eerste plaats rijst de vraag tot in welke graad de functionele verhoudingen moeten worden „doorberekend”. Zo dit zou zijn vastgesteld, dan nóg lijkt het ons zowel voor meerderen als voor minderen in vele gevallen moeilijk om — gezien de vele functionele vertakkingen — vast te stellen of er al dan niet van een functionele verhouding sprake is. In de tweede plaats zou er in het nieuwe systeem een — naar ons gevoel zelfs groot — aantal functionarissen zijn, dat uit hoofde van hun functie niet meer zou kunnen deelnemen aan de handhaving van de discipline, omdat die functionarissen in hun functie (bv. docent Infanterieschool) geen functionele ondergeschikten hebben. Dat hierdoor een bedenkelijke mentaliteitsverschuiving ten nadele van het leger het gevolg kan zijn, moge duidelijk zijn. In de derde plaats houdt de door de gespreksgroep geponeerde stelling „elke commandant baas in eigen huis” in, dat aan die „baas” op het gebied van de handhaving van de discipline een zekere mate van vrijheid van handelen moet worden toegekend. Het resultaat is: „zoveel heren, zoveel zinnen”. Hierin schuilt het grote gevaar dat door verschil in capaciteiten (vakmanschap, leiderschap), karaktereigenschappen en opvattingen van de diverse „heren”, grote verschillen in de te stellen regelen zullen ontstaan. Het behoeft geen nader betoog, dat een en

ander aanleiding zal geven tot ontevredenheid en gevoelens van onbehagen bij de troep vanwege (vermeende) onbillijke behandelingen in vergelijking met soortgenoten. Wij zijn er niet van overtuigd dat deze ontevredenheid weer geen aanleiding zou kunnen zijn tot het afglijden naar de gemakkelijkste regeling, met alle gevaren die daaruit voortvloeien.

Het bevorderen van de uiterlijke gelijkheid van de uitgaanskleding van de meerderen en minderen zal buiten de krijgsmacht, al naar gelang de benadering, in positieve of in negatieve zin worden uitgelegd. Binnen de krijgsmacht zal het nauwelijks indruk maken. Een mindere zal immers wél of géén respect voor, of vertrouwen in, zijn meerdere hebben. Noch de uitgaanskleding van de meerdere, noch die van de mindere spelen daarbij een rol.

De slotbeschouwing van het artikel is een zwakke poging zich bij voorbaat te decken tegen reacties van oudere professiegenoten, waarbij blijkbaar wordt aangenomen dat professiegenoten van eigen of jongere leeftijd het zonder meer met de gespreksgroep eens (moeten) zijn. Kan men het ons euvel duiden, dat wij ons enigszins kritisch opstellen met betrekking tot die „vele positieve reacties”, wanneer een onheuse TV-uitzending met een verdraaiing van feitenmateriaal ons nog vers in het geheugen ligt? Zeker is het in elk geval dat wij in onze directe omgeving nog geen enkele „oudere professiegenoot” (klinkt oudere medewerker eigenlijk niet „eigentijds”?) mochten ontmoeten, die zich in de door de schrijvers veronderstelde zin uitliet. Wel ontmoetten wij jongere professiegenoten, die zich geenszins of slechts ten dele konden verenigen met het door de schrijvers en sprekers beoogde.

Dat de KL — vide het artikel — „op de tocht staat” en — vide de TV-uitzending — „zelfs aan longonsteking blootstaat”, is eens te meer gebleken. Dat de gespreksgroep de schijn wilde wekken, alsof het hier om een meerderheidsstreven van officieren en onderofficieren ging, is naar onze mening een bedenkelijke zaak.

Dat gespreksgroepen op vrijwillige basis met voorstellen komen die de problematiek van de krijgsmacht mede kunnen helpen oplossen, juichen wij ten eerste toe, maar uitsluitend dán, indien deze voorstellen op het juiste niveau binnen de KL ter kennis worden gebracht. *Elke pressievorm moet onverbiddelijk van de hand worden gewezen.*

Verbetering van intermenselijke verhoudingen

ligt in het vlak van de persoonlijke benadering en kan niet worden voorgeschreven zonder er een karikatuur van te maken. De militaire meerdere zal *en* als leider *en* als vakman zijn ondergeschikten op een normale menselijke wijze dienen te benaderen.

Tenslotte dit: indien in de toekomst het systeem van handhaving van de discipline mocht gaan veranderen, zal in elk geval geen afbreuk mogen worden gedaan aan het principe dat de *rechten en privileges voortvloeien uit het op de juiste wijze nakomen van de plichten.*

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken u uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van ten minste 3 cm, met dubbel regelafstand en voorzien van uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Bij het opgeven van geraadpleegde literatuur dienen de respectieve verwijzingen als volgt te worden opgesteld:

bij boeken: Auteur - titel. Uitgever, plaats, jaar, blz.;

bij tijdschriften: Auteur - naam tijdschrift. Jaargang, jaar, nummer, blz.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze

illustraties tussen die tekst moeten worden opgenomen. Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oostindische inkt en op teken- en calqueerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog ten minste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot 7,4 cm breedte, bij uitzondering tot ten hoogste 15 cm breedte. Toevoeging van schetsen en afbeeldingen, respectievelijk foto's, verhoogt de aantrekkelijkheid van uw artikelen ten zeerste, vooral indien zij origineel zijn.

De Westduitse defensienota 1970

H. A. Baaij

Majoor van de Koninklijke Luchtmacht

In het vorige artikel (*Mil. Spect.* 139(1970)(11) 511) werden de meer internationaal militair-politiek gerichte gedeelten van het in mei 1970 verschenen „Weissbuch 1970 zur Sicherheit der Bundesrepublik Deutschland und zur Lage der Bundeswehr” behandeld. Thans zullen de belangrijkste passages, gewijd aan de Bundeswehr zelf, in beschouwing worden genomen.

De Duitse grondwet geeft de Bundeswehr een duidelijk defensieve opdracht. In crisis en gevallen van spanning moet de Bundeswehr voor de politieke leiding de voorwaarden scheppen om, zonder vrees voor het opdringen van een vreemde politieke wil, te kunnen handelen en onderhandelen. Zou dan de afschrikkingsmacht en crisisbeheersing falen, dan dient de Bundeswehr de territoriale integriteit van het eigen grondgebied ten koste van zo gering mogelijke offers te handhaven of te herstellen. Een onverhoedse aanval dient zodanig te worden afgeremd dat tijd wordt gewonnen voor de mobilisatie en het nemen van politieke beslissingen. In dit verband zegt het Witboek wat cynisch: „Ook in het tijdperk van de afschrikkingsstrategie moet de mogelijkheid niet uitgesloten worden geacht dat de soldaat zal moeten vechten”.

Nadat met enkele duidelijke argumenten is geïllustreerd dat de Bundeswehr een zuiver defensieve organisatie is, sluit de paragraaf, die is gewijd aan de politieke taakstelling van de Westduitse defensie-organisatie, met te constateren dat niet de opbouw van een zo groot mogelijke militaire macht het doel van de veiligheidspolitiek is, doch veeleer de toereikendheid van de militaire middelen als criterium wordt gesteld. De uit de politieke taakstelling volgende militaire conceptie kan als volgt worden samengevat. Het Witboek stelt dat de strategie van de „flexible response” de betekenis van het leger heeft vergroot en dat hierdoor ook de taakstelling van de Luchtmacht is gewijzigd. Met betrekking tot het laatstgenoemde krijgsmachtdeel is het zwaartepunt verschoven van de nucleaire inzet naar verkenning en conventionele steunverlening aan de grondstrijdkrachten. De luchtverdedigingstaak heeft aan betekenis gewonnen. Het zwaartepunt

van de marinetaak wordt gelegd op de operationele inzet in de Oostzee en de verdediging van de toegangen daarvan alsmede op de zeeflankbeveiliging van de Bondsrepubliek.

De opzet van de Westduitse defensie kan als volgt worden gekenmerkt.

- Voorwaardse verdediging.
- Handhaving van een internationale militaire troepenmacht op Westduits grondgebied.
- Geïntegreerde militaire bevelvoering.
- Terughoudendheid bij de inzet van nucleaire wapens.

Bij de verdere uitwerking van deze opzet wordt vooral gewezen op de bijzondere problemen waarvoor de verdediging zich ziet gesteld in verband met de geringe diepte — 480 km op de breedste en 225 km op de smalste plaats — van het Westduitse grondgebied. De mogelijkheden voor een bewegingsoorlog zijn daardoor zeer gering, vandaar ook de nadruk die op de voorwaardse verdediging wordt gelegd. Dat de handhaving van een geallieerde troepenmacht in West-Duitsland een belangrijke plaats inneemt in de Westduitse defensieconceptie vindt zijn reden in een van de belangrijkste uitgangspunten van de politiek van de Bondsregering: de hechte verbondenheid van de Bondsrepubliek met de NAVO is de belangrijkste garantie voor haar veiligheid.

De structuur van de Bundeswehr

Het hoogste orgaan voor de coördinatie van de planning en uitvoering van de Westduitse defensie wordt gevormd door een bijzondere commissie uit het kabinet, onder voorzitterschap van de Bondskanselier. Als vaste leden hebben in dit college o.m. zitting de ministers van buitenlandse zaken, defensie, binnenlandse zaken, financiën en economie. De „Generalinspekteur der Bundeswehr” neemt aan de zittingen deel. De „Generalinspekteur” is gesteld onder de minister van defensie en de staatssecretarissen als politiek college. Ook de „Inspekteure” (de bevelhebbers) van de drie krijgsmachtdelen en van de geneeskundige dienst zijn rechtstreeks onder de politieke

top gesteld. De hoogste politieke leiding beschikt over een „Leitungsstab”, een „Planungsstab”, een „Organisationsstab” en ten slotte een informatie- en perscentrum.

Ten aanzien van de structuur van de krijgsmachtdelen wordt vermeld dat de in 1968 voorziene fusie van leger en territoriale verdediging geen doorgang vindt. De huidige commandostructuur van de landmacht blijft dan ook gehandhaafd. De sterkte van de landmacht — 314.000 man; 12 divisies — blijft gelijk. De belangrijkste veranderingen hebben betrekking op het aanvullen van de parate troepen met 10.000 man ten koste van de territoriale eenheden, alsmede een verhoging van de bewegelijkheid van de landmachteenheden door de inzet van transporthelikopters.

Voor wat betreft de luchtmacht wordt de tot 1967 gevolgde, op geografische overwegingen berustende, organisatieopbouw vervangen door een meer functioneel gerichte. De aan de NAVO toegewezen luchtmachtdivisies die tot dusver onder de „Luftwaffengruppe Nord” te Münster en de „Luftwaffengruppe Süd” te Karlsruhe ressorteerden, zullen in de toekomst worden opgenomen in een „Kommando der Luftflotte”. Voorts houdt het „Luftwaffenamt” zich bezig met taken die op gecentraliseerd stafniveau liggen en een „Luftwaffenunterstützungskommando” zorgt voor de ondersteuning van de operationele luchtmachteenheden voor zover het de logistiek en de grondorganisatie betreft. De drie vorengenoemde organisaties zijn rechtstreeks onder de „Inspekteur der Luftwaffe” gesteld.

Bij de marine worden geen reorganisaties voorgenomen. Ten einde de hoogste operationele marinecommandant te verzekeren van een zo snel en zo volledig mogelijk beeld van de operaties, zal het huidige marinehoofdkwartier door een nieuw worden vervangen dat met de modernste gegevensverwerkings- en overbrengingsmiddelen zal zijn uitgerust.

In de paragraaf, gewijd aan de militair-geneeskundige dienst, valt op dat men een verhoging van de attractiviteit van deze dienst o.m. zoekt in een nauwere samenwerking met het civiele gezondheidswezen. Zo wordt het gewenst geacht specifieke militair-geneeskundige afdelingen in civiele ziekenhuizen te stichten en, omgekeerd, meer burgerpatiënten in militaire ziekenhuizen te behandelen.

Personeel

De militaire personeelssterkte van de Bundeswehr bedroeg per 1 maart 1970 467.191 man, hetgeen ongeveer 7300 man minder was dan waarin de plannen voorzagen. Genoemde sterkte bestaat uit 28.222 officieren, 124.571 onderofficieren en 314.398 korporaals en manschappen. Op genoemd tijdstip waren daarenboven 171.068 burgerambtenaren bij de Bundeswehr in dienst. Laatstgenoemd relatief hoge aantal vindt zijn oorzaak in de omstandigheid dat talrijke functies die vroeger door militairen werden vervuld, aan burgerambtenaren werden overgedragen.

Op 1 maart 1970 bestond de landmacht uit 326.674, de luchtmacht uit 104.120 en de marine uit 36.407 man. Ziet men voor wat betreft de verhouding vrijwillig dienenden ten opzichte van de dienstplichtigen gaarne 60% : 40%, in werkelijkheid was deze verhouding per 1 maart j. 49,5% : 50,5%.

De personeelstekorten zijn aanzienlijk en in percentages uitgedrukt: 40% officieren, 18% onderofficieren en 4% manschappen met een kortverbandcontract. Als hoofdoorzaken van deze ongunstige personeelssituatie worden in het Witboek aangegeven: o.m. een weinig overzichtelijk opleidings- en promotieverloop bij de onderofficieren, vertragingen die zijn opgetreden in de bevorderingsgang van de kapiteins en de sergeanten, onvoldoende aantrekkingskracht van het officiersberoep en ontoereikende bezoldiging. In dit verband is de ongunstige leeftijdsopbouw van het officierskorps opmerkelijk. Heeft men een overschot in de jaargangen 1913—1924 en 1936—1941 — in beide gevallen bedraagt dit 2700 officieren — in de jaargang 1925—1935 bestaat daarentegen een tekort van 3600 man. Een van de gevolgen van deze opbouw is dat 3100 kapiteins, die met goed gevolg het hoofdofficiersexamen hebben afgelegd, niet kunnen worden bevorderd. Een en ander komt ook tot uiting in de leeftijd waarop de bevorderingen plaatsvinden. Zou men bij voorkeur in de Bundeswehr de officier bij gebleken geschiktheid op 32-jarige leeftijd tot majoor willen bevorderen, in werkelijkheid komt hij daarvoor op 37-jarige leeftijd in aanmerking. De gemiddelde leeftijd voor bevordering tot kapitein is 30 jaar en tot luitenant-kolonel 48 jaar.

In 1969 werd door het Duitse ministerie van defensie een werkgroep belast met het formuleren van voorstellen met betrekking tot de totstandkoming van een modernere personeelsstructuur.

In de loop van 1971 zouden de hiermee verband houdende voorbereidingen kunnen zijn afgesloten. Uitgaande van een herwaardering en herclassificatie van diverse militaire functies wil men komen tot een indeling in bepaalde dienstvakken in plaats van de tot dusver gevolgde, op het civiele bedrijfsleven afgestemde, differentiatie. In een dergelijk — zeer breed opgezet — dienstvak zijn de opleidings- en daarmee verbonden carrière mogelijkheden uiteraard groter dan in een — tot dusver bestaande — te enge specialisatie. Ook het meer doorzichtig maken van deze carrière mogelijkheden wordt nagestreefd zodat de man niet alleen weet waar hij, voor wat betreft zijn loopbaan, aan toe is, maar ook tijdig naar het burgerleven kan terugkeren wanneer hij bij de krijgsmacht geen mogelijkheden meer ziet. Onder meer op deze wijze hoopt men meer aansluiting te vinden op de in het algemeen dynamischer personeelsstructuur in het bedrijfsleven, waarvan o.a. de personeelsmobiliteit een van de kenmerken is. Indien het personeel de daartoe door de Bundeswehr geschapen faciliteiten aangrijpt, zal een voortdurende uitwisseling van gespecialiseerde werkrachten tussen Bundeswehr, bedrijfsleven en andere overheidsdiensten mogelijk worden.

Ten aanzien van de reservisten wordt opgemerkt dat sedert de wijziging van de strategie van de massale vergelding in die van de „flexible response”, de betekenis van voldoende mobilisabele reservestrijdkrachten aanzienlijk is toegenomen. Aan deze behoefte kan alleen worden voldaan door een jaarlijks vergroot herhalingsoefeningsquotum en een verbetering van de oefeningsmogelijkheden. Het huidige aantal geoefende reservisten van 1,5 miljoen man is thans groter dan de behoefte en de Bondsregering heeft dan ook besloten de manschappen tot hun 35e en de onderofficieren tot hun 45e levensjaar herhalingsoefeningsplichtig te houden; daarna staan zij ter beschikking van de civiele verdediging. In verband met de vele problemen die met betrekking tot de reservestrijdkrachten en herhalingsoefeningen bestaan, heeft het Westduitse ministerie van defensie een nieuwe operationele conceptie voor de inzet van deze strijdkrachten in voorbereiding. Naar verwachting zou deze vóór 1 januari 1971 gereed zijn.

De Bondsregering zal ook in de toekomst aan het dienstplichtsysteem (moeten) blijven vasthouden. Het vervullen van de dienstplicht vervalt overigens o.m. door het voor „ten minste drie jaar dienst nemen bij een politiekorps van

een der „Länder” en door een tweejarige dienst als helper in een ontwikkelingsland.

Hoewel de dienstplicht in 1962 van 12 op 18 maanden werd gebracht, staat de Bondsrepubliek voor de vraag of het aantal vrijwillig dienenden in verband met de eisen die een moderne krijgsmacht stelt, niet aanmerkelijk zou moeten worden verhoogd. Een daardoor mogelijke vermindering van het benodigde aantal dienstplichtigen zou kunnen doorwerken in een verkorting van de duur van de eerste oefening. Afgezien hiervan, is een dergelijke verkorting ten zeerste gewenst uit hoofde van een billijke verdeling van de dienstplicht over alle daarvoor in aanmerking komende Westduitse burgers, de zg. „Wehrgerechtigkeit”. Terecht constateert het Witboek dat geen enkel systeem absolute rechtvaardigheid in de dienstplichtuitvoering verschaft. Sedert 1968 werkt een commissie aan voorstellen op welke wijze een grotere „Wehrgerechtigkeit” zou kunnen worden bereikt en hoe, bij een gelijkblijvende omvang, de paraatheid van de Bundeswehr zou kunnen worden gewaarborgd.

Ten einde de situatie van degenen, die wél hun dienstplicht vervullen, te verbeteren heeft de Bondsregering een aantal maatregelen genomen c.q. aangekondigd; enkele daarvan zijn:

- verhoging van de premie die bij dienstverlating wordt uitgekeerd;
- verhoging van de soldij;
- verbetering van de kostwinnersvergoedingsregeling;
- invoering van een spoorwegkaart die recht geeft op 12 kosteloze verlofritten per jaar;
- invoering van een kerstgratificatie;
- voorbereiding van een wettelijke regeling waarbij overheidsinstanties worden verplicht dienstplichtigen die hun eerste oefening hebben volbracht met voorrang in dienst te nemen.

Bewapening en uitrusting

In het begin van de jaren '70 staat de Bondsregering voor de noodzaak van nieuwe grote wapenaankopen. Veel van het thans in gebruik niet alleen aanmerkelijke besparingen worden verkregen, maar kunnen ook standaardisatie, vereenvoudiging van de logistiek en daarmee een aanmerkelijke vergroting van het militaire potentieel worden bereikt. Hoe voor de hand liggend een dergelijke samenwerking theoretisch ook moge zijn, de praktijk is helaas anders. On-

derling verschillende militaire operationele concepties, verschillen op het gebied van de technologie en economie en ten slotte verschillend gerichte politieke en economische belangen, staan een vérgaande samenwerking of integratie ten aanzien van de bewapening in de weg. Ietwat ontmoedigd constateert de Bondsregering dat het niet doelmatig lijkt het thans nog onbereikbaar geachte doel, nl. dat van een NAVO- of geïntegreerde Europese bewapeningsgemeenschap of zelfs van een gemeenschappelijk research- en ontwikkelingsbudget, na te streven. Dat de Bondsregering een zelfde standpunt inneemt met betrekking tot een mogelijke Europese „bewapeningszone”, die voor de Amerikaanse concurrentie zou moeten zijn afgeschermd, spruit een deels voort uit de tot dusver nog niet totstandgekomen Europese integratie op het gebied van de bewapening en heeft anderzijds tot oorzaak dat het grootste deel van de huidige uitrusting van de Bundeswehr van Amerikaanse oorsprong is of in licentie werd vervaardigd.

De Bundeswehr en de maatschappij

In de Westduitse Defensienota wordt de positie van de Bundeswehr als integrerend onderdeel van de Duitse maatschappij sterk beklemtoond. Reeds in het begin van de hieraan gewijde paragraaf wordt erop gewezen dat, anders dan de eerste Duitse democratische staat, de Westduitse Bondsrepubliek haar krijgsmacht niet van een ten onder gegane staat heeft overgenomen, doch zich zelf heeft geschapen. Een zo groot mogelijk contact met de burgermaatschappij wordt nagestreefd, hetgeen o.m. blijkt uit de steun die aan de publiciteitsmedia wordt gegeven om de ontwikkelingen van en in de Bundeswehr op de voet te blijven volgen. Tijdens alle mogelijke gelegenheden waarbij de Bundeswehr in de openbaarheid trad, werden reeds ongeveer 2,5 miljoen mensen geïnformeerd omtrent de taak, de resultaten en ook de problemen van hun krijgsmacht.

Ook in het politieke leven krijgt de „burger-uniformpositie” van de Bundeswehr veel nadruk. Zo vermeldt het Witboek dat in 1969 38 militairen kandidaat stonden voor een zetel in de Bondsdag: 6 hebben daarin thans zitting, en 3 militairen zijn afgevaardigden in de „Landestag”. Begin 1970 waren 71 officieren en 171 onderofficieren lid van een gemeenteraad.

De vrees dat extreme partijen bij de Duitse militairen bijzonder in trek zouden zijn, lijkt voor de Bundeswehr ongegrond. Zo zouden, voor zo-

zijnde materieel is verouderd en in een zodanige staat dat onderhouds- en reparatiekosten onverantwoord hoog gaan worden. Bovendien is veel materieel niet optimaal geschikt voor de sedert 1967 ingevoerde doctrine van de „flexible response”, die de tot die tijd geldende conceptie van de „massive retaliation” heeft vervangen. Voor de landmacht betekent dit o.a. dat het aanschaffingsbeleid zich dient te richten op een verhoging van de conventionele vuurkracht en van de beweeglijkheid, alsmede op de verbetering van de luchtverdediging tegen laagvliegende vliegtuigen en versterking van de antitankbewapening. De luchtmacht dient te beschikken over een grotere verkenningcapaciteit, betere rapporterings- en bestrijdingsmogelijkheden van laagvliegende vijandelijke vliegtuigen alsmede over meer middelen voor het verlenen van luchtsteun aan grondoperaties. De marine ten slotte, staat voor de vervanging van veel, reeds zeer verouderd, varende materieel. De voor de jaren 1970—1974 voorziene materiaal-aanschaffingen belopen een bedrag van ongeveer DM 26,9 miljard.

Uit politieke, economische en financiële overwegingen streeft de Bondsregering niet naar een volledige zelfvoorziening op het gebied van de bewapening. In het bijzonder de gecompliceerde wapensystemen worden daarom in samenwerking met de bondgenoten ontwikkeld en geproduceerd. Het aandeel van de in het binnenland gegunde wapenproductie is dan ook gering en bedraagt ongeveer 2% van de totale industriële productie. Dit percentage is uiteraard niet in alle industrietakken hetzelfde; zo is bv. de lucht- en ruimtevaartindustrie veel meer militair georiënteerd en voor 70 tot 80% op defensieopdrachten aangewezen. Ook de elektronische en verbindingsmiddelenindustrie levert een groot deel van de aanschaffingen van de Bundeswehr van dit soort materieel. Het over het algemeen toch geringe aandeel van de Duitse industrie in de behoeftevoorziening van de Westduitse krijgsmacht brengt wel mee dat wijzigingen in de bewapeningconceptie, of zelfs een ontwapening, van geringe invloed zullen zijn op deze tak van de economie.

Van groot belang voor een moderne krijgsmacht als die van West-Duitsland, zijn de inspanningen die men zich getroost op het gebied van de research, ontwikkeling en beproeving van nieuwe wapensystemen, technieken en apparatuur. In de begroting voor 1970 is hiervoor DM 1,146 miljard d.w.z. 5,6% van het totale defensiebudget, uitgetrokken.

Het Witboek geeft intussen uitdrukking aan de spijt dat het tot dusver nog niet gekomen is tot een grotere samenwerking van de NAVO-landen op het gebied van de bewapening en uitrusting van de krijgsmachten. Hierdoor kunnen immers ver bekend, slechts 590 militairen lid zijn van de extreem-rechtse NPD. Voor wat betreft haar beleid voor de toekomst wijst de Bondsregering enigerlei beperking van de grondwettige en wettelijke gewaarborgde rechten, zomede van de legale politieke activiteiten van militairen nadrukkelijk van de hand.

In dit opzicht zijn ook de bijzondere bevoegdheden, die het Duitse parlement ten opzichte van de krijgsmacht geniet, van belang. De defensiecommissie van de Bundestag heeft alle rechten van een parlementaire enquêtecommissie en kan op verzoek van slechts een kwart van haar leden met een onderzoek worden belast. Een bijzonder instituut is dat van de „Wehrbeauftragte“ van de Bondsdag, dat naar Zweeds model in 1958 tot stand kwam. Deze parlementaire ombudsman voor de krijgsmacht dient volgens de grondwet niet alleen de belangen van het militaire personeel, maar verleent ook bijstand bij de uitvoering van de parlementaire controle. Alleen al in 1969 heeft deze ombudsman 6100 bezwaarschriften ontvangen, waarvan 61% problemen op sociaal gebied tot onderwerp had. De Bondsregering toont zich een groot voorstander van het instituut van de „Wehrbeauftragte“, niet alleen uit hoofde van een betere informatie van het parlement, maar ook — en vooral — omdat dit de rechtsstaat en het parlementaire systeem voor de militair persoonlijk toegankelijk maakt. De uitvoerige jaarlijkse rapportering van de „Wehrbeauftragte“ wordt bovendien als belangrijke beleidsinformatie voor de regering beschouwd.

De kosten

Ook de Bundeswehr kampt met het probleem van de sterk gestegen kosten voor personeel en materieel. De ervaring leert dat de kosten voor de moderne wapensystemen elke tien jaar verdubbelen. De personeelskosten zijn over de af-

gelopen vier jaar gemiddeld met 4,4% gestegen. Sedert 1965 vormen zij de grootste uitgavenpost. Bij de landmacht, luchtmacht en marine werd resp. 35, 21 en 23% van het beschikbare budget aan personeelskosten besteed. Op tal van gebieden was de kostenstijging zeer aanzienlijk; om een enkel voorbeeld te noemen: sedert 1966 stegen de exploitatiekosten van een squadron jachtvliegtuigen met ongeveer 11%, van een pantserbrigade met ongeveer 15% en van een squadron „Schnellboote“ zelfs met ongeveer 35%!

De in de begroting voor het begrotingsjaar 1970 voorziene uitgaven voor de defensie belopen een bedrag van DM 20,35 miljard; dat is, vergeleken met 1969, een vermeerdering van nominaal ongeveer 8,3%. De exploitatie-uitgaven zijn begroot op ongeveer DM 12,5 miljard (in 1969 bijna DM 11,4 miljard) en de investeringsuitgaven op ongeveer DM 7,8 miljard (in '69 ca. DM 7,4 miljard). De personeelsuitgaven stegen in vergelijking met 1969 met 14,2%. Bij deze cijfers moet echter in aanmerking worden genomen dat de zg. „Berlin-Hilfe“ ten laste van de Defensiebegroting wordt gebracht, die voor 1970 is begroot op ongeveer DM 3,22 miljard. De defensie-uitgaven voor 1970 bedragen 4,7% van het bruto nationaal produkt.

Welke grote wijzigingen zich in de Duitse opvattingen ten aanzien van de krijgsmacht hebben voltrokken toont niet alleen het hierboven aangegeven percentage van het nationale inkomen dat aan de defensie wordt besteed en dat bepaald aanzienlijk minder is dan ten tijde van het Derde Rijk, maar ook de geest die uit de gehele defensieopzet blijkt en die streeft naar evenwicht in de totale staatszorg. Deze nieuwe geest kan het beste worden samengevat met een citaat uit een rede van Bondsprezident Heinemann, uitgesproken ter gelegenheid van zijn ambtsaanvaarding op 1 juli 1969:

Nicht der Krieg ist der Ernstfall, in dem der Mann sich zu bewähren habe, wie meine Generation in der kaiserlichen Zeit auf den Schulbänken lernte, sondern der Frieden ist der Ernstfall, in dem wir alle uns zu bewähren haben.

De hoogte van reservevoorraden

dr. S. W. M. Kuypers

docent KMA

In vele beschouwingen over de optimale hoogte van de voorraad wordt voornamelijk aandacht besteed aan het verband tussen voorraadhoogte en kosten. Behalve op de kosten is de voorraadhoogte echter ook van invloed op het in de voorraden geïnvesteerde vermogen en de servicegraad van de voorraad. Onder de effectiviteit of de servicegraad van de voorraad verstaan wij de verhouding tussen de hoeveelheid goederen die onmiddellijk op aanvraag uit voorraad kan worden verstrekt en de totale aangevraagde hoeveelheid. Uit deze omschrijving blijkt, dat de servicegraad een zeer wezenlijk aspect van de voorraad is. Voorraden worden immers aangelegd om een zo ongestoord mogelijke voorziening in de behoefte aan goederen mogelijk te maken. De gemiddelde voorraadhoogte zou men — theoretisch althans — gemakkelijk zo hoog kunnen stellen, dat een volledig ongestoorde voorziening van de wisselende vraag naar goederen wordt gewaarborgd. De moeilijkheid is echter dat het — in de voorraden te investeren — vermogen vrijwel altijd schaars is. Men zal dus, om een zo gunstig mogelijke voorraadpolitiek te bedrijven, in eerste instantie moeten nagaan wat de invloed is van een verandering van de servicegraad op de voorraadomvang en de hoogte van het te investeren vermogen. Het is merkwaardig dat juist deze relevante aspecten van een voorraadpolitiek in theoretische beschouwingen zo vaak worden verwaarloosd.¹ Wij merken hierbij nog op, dat het kostenaspect van de voorraad niet belangrijk is, althans minder belangrijk dan doorgaans wordt gesuggereerd.²

In dit artikel gaan wij niet in op het verband tussen de effectiviteit van de voorraad en het daarin te investeren vermogen³, maar vragen ons alleen af bij welke hoogte van de reservevoorraad, c.q. bij welk bestelniveau, een maximale servicegraad wordt bereikt. Deze beperking

¹ Een gunstige uitzondering hierop vormen: R. N. van Hees en W. Monhemius — *Productiebesturing en voorraadbeheer*. Eindhoven (1964).

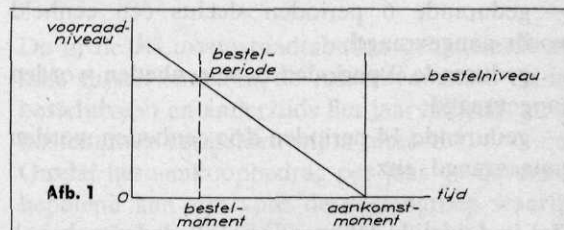
² S. W. M. Kuypers — *Kernproblemen van het commercieel beleid*. Rotterdam (1968)38.

³ Zie: K. A. M. Bogaert en S. W. M. Kuypers — *Kosten en effectiviteit*. Rotterdam (1969)82.

in de probleemstelling zal voldoende informatie blijken te geven om in de praktijk bestaande voorraadssystemen kritisch te beoordelen. Wij zullen dit demonstreren aan de hand van de in de Koninklijke Luchtmacht gehanteerde voorraadtabellen.

Door de verstrekking van goederen uit voorraad neemt de voorraadhoogte af. Gaan wij ervan uit dat de verstrekking van goederen het gehele jaar ongestoord moet kunnen plaatsvinden, dan zal met het plaatsen van een bestelling bij de leverancier niet worden gewacht tot het moment dat de voorraad tot nul is gedaald, want tussen het moment van de bestelling en het moment van de ontvangst van goederen in het voorraaddepot verloopt immers enige tijd. Dit is de zg. levertijd of bestelperiode. Als met het oog op een ongestoorde vraagvoorziening met bestellen niet mag worden gewacht tot op het moment dat de voorraadstand tot nul is gedaald, bij welke voorraadstand moet de bestelling dan wél worden geplaatst?

Zouden wij voorlopig eenvoudigheidshalve ervan uitgaan, dat de bestelperiode en het verbruik tijdens de bestelperiode constant zijn, dan is de bepaling van deze voorraadstand — ook wel bestelniveau genoemd — geen probleem. Het bestelniveau zou dan gelijk kunnen zijn aan het verbruik tijdens de bestelperiode. Het bestelniveau is dan zodanig bepaald, dat het moment waarop de bestelde goederen in het magazijn binnenkomen samenvalt met het moment waarop de laatste eenheid van de nog aanwezige voorraad het magazijn verlaat. De hier beschreven situatie kan schematisch worden voorgesteld als weergegeven in afb. 1.

De veronderstelling, dat het verbruik per bestelperiode constant is, is weinig realistisch. Laten wij deze veronderstelling los, dan betekent dit

dat wij uitdrukkelijk rekening moeten houden met het feit dat in de ene bestelperiode meer eenheden uit voorraad worden aangevraagd dan in de andere bestelperiode. Zouden wij het bestelniveau vaststellen op de gemiddelde aangevraagde hoeveelheid per bestelperiode dan bestaat — zelfs bij constante levertijden — nog het gevaar dat dit niveau niet altijd toereikend is om aan de aanvragen te kunnen voldoen. De voorraad kan, met andere woorden, het nulpunt bereiken vóór het verstrijken van de bestelperiode.

Dit risico kan worden vermeden of verminderd door het aanhouden van een veiligheids- of reservevoorraad. Het bestelniveau zou hierdoor gelijk worden aan het gemiddelde verbruik per bestelperiode, verhoogd met de veiligheidsvoorraad. Naarmate de veiligheidsvoorraad, c.q. het bestelniveau, groter wordt gekozen neemt het gevaar af dat niet onmiddellijk uit voorraad kan worden geleverd. De servicegraad van de voorraad neemt dus met de veiligheidsvoorraad c.q. het bestelniveau toe.

Om het verband tussen de veiligheidsvoorraad c.q. het bestelniveau en de servicegraad te kunnen vaststellen heeft men een inzicht nodig in de werkelijke vraag per bestelperiode. Gaan wij ervan uit dat deze vraag niet constant is, dan dienen wij een inzicht te hebben in de gemiddelde vraag per bestelperiode en de fluctuaties rond het gemiddelde. Met andere woorden: wij dienen een inzicht te hebben in het zg. vraagpatroon.

Nemen wij aan dat de bestelperiode gelijk is aan 2 weken, dan kunnen wij voor een aantal tweewekelijkse perioden nagaan, hoe groot de werkelijke vraag is geweest. Het resultaat van een onderzoek naar de werkelijke vraag gedurende 100 tweewekelijkse perioden zou bv. kunnen zijn dat:

- gedurende 2 perioden geen enkele eenheid wordt aangevraagd;
- gedurende 6 perioden slechts één eenheid wordt aangevraagd;
- gedurende 9 perioden twee eenheden worden aangevraagd;
- gedurende 14 perioden drie eenheden worden aangevraagd, enz.

Het is duidelijk dat een dergelijk onderzoek ook een heel ander vraagpatroon te zien kan geven. In tabel 1 zijn vier uiteenlopende vraagpatronen naast elkaar opgesteld. Het eerste vraagpatroon

TABEL 1

I	Vraagpatronen			Gevraagde hoeveelheid
	II	III	IV	
10	2	5	1	0
10	6	18	2	1
10	9	25	3	2
10	14	20	6	3
10	19	12	8	4
10	19	8	12	5
10	14	6	20	6
10	9	3	25	7
10	6	2	18	8
10	2	1	5	9
100	100	100	100	

geeft aan, dat er zich geen vraagconcentratie voordoet. Anders gezegd: het aantal perioden waarin veel, minder of weinig eenheden worden aangevraagd, is telkens even groot. Het tweede vraagpatroon geeft aan dat de vraag is geconcentreerd rond de middelste waarden. In het derde en vierde vraagpatroon is tot uitdrukking gebracht, dat de vraag is geconcentreerd op resp. kleine en grote hoeveelheden.

In dit voorbeeld vormen de vraagpatronen III en IV de uitersten en de vraagpatronen I en II bevinden zich tussen deze uitersten. Hoewel men zich gemakkelijk kan voorstellen dat in de praktijk de uitersten nog verder van elkaar zijn verwijderd dan in dit voorbeeld is aangegeven, lijkt het ons toch niet te onvoorzichtig te stellen dat in werkelijkheid het merendeel van de gevallen zich zal bevinden tussen de hier aangegeven extreme gevallen.

Wij merken hierbij nog op, dat de keuze van de eenheden — in dit geval 0, 1, 2 ... 9 — geen beperking inhoudt. Voor deze getallenreeks kan men desgewenst ook lezen 0, 100, 200 ... 900 eenheden of 0, 5, 10 ... 45 eenheden, enz.

Uit de hierboven weergegeven vraagpatronen kan de gemiddelde vraag per bestelperiode worden afgeleid.

Voor het eerste vraagpatroon is deze hoeveelheid gelijk aan:

$$\frac{10 \times 0 + 10 \times 1 \dots 10 \times 9}{100} = 4,5.$$

Op overeenkomstige wijze vinden wij voor de vraagpatronen II, III en IV resp.:

$$\frac{2 \times 0 + 6 \times 1 + \dots 2 \times 9}{100} = 4,5;$$

$$\frac{5 \times 0 + 18 \times 1 + \dots 1 \times 9}{100} = 3;$$

$$\frac{1 \times 0 + 2 \times 1 + \dots 5 \times 9}{100} = 6.$$

De gevonden uitkomsten geven de hoogte aan van het bestelniveau indien geen reservevoorraad wordt aangelegd.

Stellen wij ons eenvoudigheidshalve op het standpunt dat een servicegraad van 100% moet worden bereikt, dan is de hoogte van de aan te leggen reservevoorraden gemakkelijk te bepalen. Deze is dan nl. gelijk aan de maximale vraag per bestelperiode, minus de gemiddelde vraag per bestelperiode. Dus voor:

vraagpatroon I en II: $9 - 4,5 = 4,5$;
vraagpatroon III: $9 - 3 = 6$;
vraagpatroon IV: $9 - 6 = 3$.

De hoogte van het bestelniveau is in al deze gevallen echter gelijk aan 9 eenheden.

Willen wij nu de hoogte van het bestelniveau uitdrukken in procenten van het jaarverbruik, dan zullen wij eerst dat jaarverbruik moeten vaststellen.

Kennen wij het gemiddelde verbruik per bestelperiode en bovendien de duur van deze periode, dan vormt de berekening van het jaarverbruik (in hoeveelheden) geen probleem. Stellen wij bv. het gemiddelde verbruik per bestelperiode op 6 eenheden — zoals dat in het hierboven weergegeven vraagpatroon IV het geval is — en de duur van de bestelperiode op 2 weken, dan bedraagt het jaarverbruik: $52/2 \times 6 = 156$ eenheden. De hoogte van de reservevoorraad ten opzichte van het jaarverbruik bedraagt in dit geval $3/156 \times 100\% = 1,9\%$ en de relatieve hoogte van het bestelniveau $9/156 \times 100\% = 5,8\%$.

Op overeenkomstige wijze kunnen deze percentages ook worden vastgesteld voor de andere vraagpatronen en voor verschillende levertijden. De uitkomsten van dergelijke berekeningen zijn in de tabellen 2 en 3 vastgelegd voor levertijden van 2, 4 en 8 weken.

De hoogte van de reservevoorraad en het bestelniveau zijn dus — bij een gegeven servicegraad — afhankelijk van:

- het jaarverbruik;
- het vraagpatroon;
- de levertijd.

Wanneer wij deze conclusie gaan vergelijken met de in de KLu gehanteerde voorraadtabellen, dan blijkt er een belangrijk verschil. Uit deze KLu-tabellen blijkt namelijk, dat de reservevoorraad en het bestelniveau afhankelijk worden gesteld

TABEL 2
Reservevoorraad in % van het jaarverbruik

Vraagpatronen	Levertijden in weken		
	2	4	8
I en II	3,8	7,7	15,4
III	7,7	15,3	30,8
IV	1,9	3,8	7,7

TABEL 3
Bestelniveau in % van het jaarverbruik

Vraagpatronen	Levertijden in weken		
	2	4	8
I en II	7,7	15,4	30,8
III	11,5	23,0	46,2
IV	5,8	11,5	23,1

TABEL 4
Reservevoorraad en bestelniveau in % van het jaarverbruik

	Kostengroep		
	I	II	III
Reservevoorraad	4,2	8,3	12,5
Bestelniveau *	8,3	12,5	16,7

* Indien althans geen rekening wordt gehouden met de zg. oorslogsvoorraad, die is vastgesteld op 8,3% van het jaarverbruik.

van het jaarverbruik en de kostengroep waartoe het beschouwde goed behoort.

Drie kostengroepen worden onderscheiden, waarvan er twee worden gekenmerkt door de prijs per stuk en het aankoopbedrag per jaar; de derde kostengroep wordt alleen gekenmerkt door de prijs per stuk.

Tot kostengroep I behoren nl. alle artikelen waarvan de inkoopprijs gelijk is aan, of hoger is dan f 500 en alle artikelen waarvan de prijzen liggen tussen f 100 en f 500 voor zover het aankoopbedrag van die artikelen f 10.000 of meer per jaar bedraagt.

Tot kostengroep II behoren alle artikelen, waarvan de inkoopprijs ligt tussen f 10 en f 100 en voorts de artikelen waarvan de inkooprijzen liggen tussen f 100 en f 500, voor zover het aankoopbedrag van die artikelen minder dan f 10.000 per jaar bedraagt.

Tot kostengroep III behoren alle artikelen die minder dan f 10 per stuk kosten.

De in de KLu-voorraadtabellen gehanteerde relatie tussen enerzijds de reservevoorraad en het bestelniveau en anderzijds het jaarverbruik en de kostengroep vermelden wij in tabel 4.

Omdat het aankoopbedrag per jaar — dat mede bepalend kan zijn voor de kostengroep waartoe een artikel behoort — gelijk is aan het jaarverbruik in hoeveelheden, vermenigvuldigd met de inkoopprijs per eenheid, kan men ook zeggen dat de reservevoorraad en het bestelniveau in de

KLu-voorraadtabellen in feite afhankelijk zijn gesteld van:

- het jaarverbruik;
- de inkoopprijs.

Een verklaring voor de opneming van de prijs en het weglaten van de levertijd en het vraagpatroon als bepalende factoren hebben wij nergens gevonden. Wat het weglaten van het vraagpatroon betreft zou men als argument kunnen aanvoeren, dat de bepaling daarvan op praktische moeilijkheden stuit, of althans een tijdrovende bezigheid is.⁴

Ten aanzien van de levertijd kan een dergelijk argument echter niet worden gebruikt. Blijft ons nog over een rechtvaardiging te vinden voor de introductie van de inkoopprijs als bepalende factor. De prijs is uiteraard in sterke mate bepalend voor het in de voorraden te investeren vermogen. Voor het bedrijven van een optimale voorraadpolitiek moet — zoals reeds is gezegd — ook met het investeringsaspect rekening worden gehouden. Een nadere beschouwing van de KLu-voorraadtabel leert inderdaad dat, naarmate de inkoopprijs van een goed lager is, een grotere reservevoorraad en een hoger bestelniveau worden aangehouden. Het gevolg is echter

⁴ K. A. M. Bogaert en S. W. M. Kuypers — *Kosten en effectiviteit*. Rotterdam (1969)84.

dat daardoor de servicegraad afhankelijk is geworden van de inkoopprijs en dat deze ook groter is naarmate de inkoopprijs lager is.

Waarom de lager geprijsde artikelen zouden moeten worden bevoordeeld ten opzichte van de hoger geprijsde artikelen, is ons niet duidelijk. Dat men rekening wil houden met de schaarste aan vermogen is zinvol, maar dat kan ook door zo nodig de percentages in de door ons ontwikkelde tabellen zodanig te verlagen, dat de servicegraad voor alle voorraadartikelen in dezelfde mate wordt beïnvloed.

Het zou ons hier te ver voeren ook aan dit onderdeel van de voorraadtheorie nog aandacht te schenken. Wij hopen intussen wel te hebben aangetoond, dat een confrontatie tussen theorie en praktijkvoorschriften leerzaam kan zijn.

Naschrift

De redactie heeft vorenstaand artikel gaarne voor plaatsing in aanmerking gebracht. Het behandelt een onderwerp, dat in de militaire zowel als in de civiele maatschappij een „heet hangijzer” is. De verwachting lijkt gerechtvaardigd, dat het artikel een weerwoord zal oproepen van KLu- en KL-logistici. Reacties — ter plaatsing in de rubriek „Meningen van Anderen” — worden tegemoetgezien en zullen de auteur gelegenheid kunnen bieden bepaalde passages uit zijn betoog nader toe te lichten.

REDACTIE

Voorlichting aan (vrijwillige) kandidaten bij het Luchtmacht Selectie Orgaan

J. G. Reutelingsperger

Kapitein van de Koninklijke Luchtmacht

Het bewust streven naar openheid in het personeelsbeleid binnen de Koninklijke Luchtmacht heeft ook zijn consequenties ten aanzien van de benadering van sollicitanten en van hen die informeren naar luchtmachtfuncties waarvoor zij interesse hebben.

De Opperofficier Personeel KLu gaat ervan uit dat het (binnen het kader van een open personeelsbeleid) van werkelijkheidszin getuigt de in KLu-functies geïnteresseerde man duidelijk te maken waaraan hij begint, wat hij gaat doen en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn. Onder meer op grond van deze opvatting is in de organisatie van het Luchtmacht Selectie Orgaan (LUSO) een afdeling Voorlichting en Werving aanwezig, waarin een officier en drie onderofficieren zijn opgenomen. Deze hebben een sterke functionele binding met de Afdeling Personeelsvoorziening van de Dienst Opperofficier Personeel KLu.

Als gevolg van de interne werving binnen de KLu zijn officieren en onderofficieren van de Luchtmachtonderdelen veelal de eerste informatiebron voor reeds actief dienende militairen (die allen mogelijke sollicitanten voor een verbintenis kunnen zijn). Daarom is men geruime tijd geleden begonnen meer bekendheid te geven aan het bestaan, de taak en de werkwijze van het LUSO. Niet alleen kunnen door onderdelen excursies worden georganiseerd, ook worden frequent en regelmatig leerlingen uit de opleidingen van de vliegbasis Gilze Rijen — waar het LUSO is gevestigd — via bedrijfsintroductions op de hoogte gebracht van de gang van zaken bij het selectieorgaan. Zij, die nog ervoor terugdeinzen zich als sollicitant voor de KLu te melden, kunnen vrijblijvend op het selectieorgaan worden voorgelicht en, indien zij dit wensen, in aansluiting op deze voorlichting worden getest en gekeurd. Het is dan ook een normaal verschijnsel geworden dat een groep LUSO-kandidaten deels bestaat uit geïnteresseerden deels uit sollicitanten. Gemakshalve worden beide categorieën onder de noemer „LUSO-kandidaten” gebracht.

De mate van vooraf geïnformeerd zijn van de LUSO-kandidaat

Hoewel de LUSO-kandidaat die solliciteert doorgaans beter is geïnformeerd dan zijn collega die inlichtingen vraagt, moet men de mate van geïnformeerd zijn zeker niet overschatten. Bij de binnenkomst van kandidaten blijkt dat men over het algemeen iets weet over de duur van de verbintenissen, de salarierings- en premieregelingen en studiefaciliteiten. Een indruk over de inhoud van de functie die men ambieert is veelal niet of slechts zeer vaag aanwezig. Hetzelfde kan ten aanzien van de militaire en vaktechnische opleidingen worden gesteld, en voorts heeft men doorgaans geen idee van de consequenties, verbonden aan het militair zijn. Het is de taak van de afdeling Voorlichting en Werving deze tekorten aan informatie op te heffen. De functionarissen van deze afdeling hebben zowel contact met groepen van LUSO-kandidaten als met de afzonderlijke man.

Groepsvoorlichting

De groepen LUSO-kandidaten zijn vooraf samengesteld en afgestemd op het niveau (officier, specialist, hulp) waarvoor de kandidaten op grond van hun vooropleiding in aanmerking komen. Aan de afzonderlijke groepen wordt in principe groepsvoorlichting gegeven vóór de aanvang van de selectieprocedure.

Na een kort welkomstwoord komt het volgende aan de orde.

1. Een voorlichting over het doel, de aard en het belang van de selectieprocedure; voorts heeft de voorlichting tot doel:
 - a. het onderscheid ten opzichte van een examen duidelijk te maken;
 - b. het opwekken van de bereidheid zich spontaan te gedragen en flink te werken;
 - c. de kandidaat op de hoogte te brengen van de „teststrategie” en van de manier waarop zijn resultaten worden verwerkt;

d. de kandidaat voor te bereiden op eventuele „aftesting”.

2. Een uiteenzetting over de opleidingen tot en de inhoud en verantwoordelijkheden van de diverse functies.

3. Een uiteenzetting over de consequenties van van militair zijn.

Na deze groepsvoorlichting wordt gelegenheid gegeven tot het stellen van vragen.

Middelen die bij de groepsvoorlichting worden benut

De mondelinge uiteenzettingen in de groepsvoorlichting worden ondersteund door projectie van teksten en schema's. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de zg. overheadprojector. Bij de samenstelling van de te projecteren beknopte functiebeschrijvingen is overleg gepleegd met officieren en onderofficieren, die deze functies in de praktijk vervullen. Voorts worden het gesproken en geprojecteerde woord zoveel mogelijk toegelicht met dia's (actiefoto's) die belangrijke facetten van de desbetreffende functie uitbeelden.

De groepsvoorlichting wordt gegeven in een ruime zaal, waarin een expositie met teksten en fotomateriaal is ingericht. Deze zaal is zowel overdag als 's avonds voor de kandidaten toegankelijk.

Ervaringen met de groepsvoorlichting

De ervaring heeft geleerd dat men de waarde van de groepsvoorlichting, voor zover het de functievoorlichting betreft, niet moet overschatten. Een goede voorbereiding en kennis van zaken alsmede de persoonlijke inzet van degene die de voorlichting geeft is immers nog geen garantie, dat de toehoorder goed luistert en de informatie goed verwerkt. Soms kan uit opmerkingen van opleidingsfunctionarissen de mening worden beluisterd, dat een goede voorlichting op het Selectie Orgaan bepaalde problemen van leerlingen in de opleidingsperiode weet te voorkomen (bv. verandering van functiekeuze, omzetting van de gesloten verbintenis in een andere tijdens de proeftijd). Aangenomen dat dit het geval kan zijn, dan blijft tóch het feit, dat de burger-kandidaat met een geheel andere instelling en onder geheel andere omstandigheden kennis neemt van de gegeven informatie dan de militair. Iets dergelijks doet zich ook voor tijdens een schoolse opleiding. Ook daar is een leerling slecht in staat het „geleerde” aan de praktijk te

relateren. Destijds werd om deze reden de zg. „OTT” ingevoerd. Daarmee werd het mogelijk een zeer realistische benadering van de functie te bereiken.

De groepsvoorlichting heeft dan ook op de eerste plaats tot doel de spanning waarin de kandidaat verkeert zoveel mogelijk op te heffen. Het gevoel van onzekerheid over de komende selectie- en keuringshandelingen wordt vaak weggenomen door open en eerlijk informatie te verstrekken over het doel en de inhoud van de selectieprocedure die de man moet ondergaan. Voorts worden de diverse functies (opleiding, inhoud en verantwoordelijkheid) globaal doorgelicht.

Deze voorlichting raakt de kandidaat doorgaans slechts voor zover het zijn eigen ambities betreft. Een sollicitant naar een functie bij de materieeldienst zal tijdens de functievoorlichting n.l. meer aandacht schenken aan datgene wat op deze functie betrekking heeft dan aan informatie over andere functies, waarnaar hij niet heeft gesolliciteerd. Zodra hij zijn informatie „binnen” heeft wil hij maar één ding: de sollicitatie zo spoedig mogelijk afhandelen.

Onlangs werden over een periode van enkele maanden aan 250 vlieger-kandidaten vragenlijsten verstrekt betreffende vliegeropleidingen, met vragen over de duur van de opleidingen, de aard van de verbintenis, de mogelijkheid tot verlenging van de verbintenis, de premieregeling enz. De lijsten werden vóór de aanvang van de voorlichting ingevuld. De voorlichting werd vervolgens bewust afgestemd op de beantwoording van de gestelde vragen. Na afloop van de selectieprocedure werd dezelfde vragenlijst opnieuw ter beantwoording voorgelegd aan dezelfde kandidaten. Het bleek dat de groepsvoorlichting over de behandelde onderwerpen weinig effect sorteerde. Ook bij gesprekken achteraf met dezelfde kandidaten werd bevestigd dat de aandacht van de toehoorders bij de groepsvoorlichting in hoofdzaak was gericht op de vraag: „wat kan men te zijner tijd van de functionaris als militair verlangen?”. Deze vraag ontstond echter pas tijdens de voorlichting omdat dit facet nogal werd beklemtoond. De beklemtoning van het facet „consequenties van het militair zijn” heeft reeds een aantal malen geleid tot intrekkingen van sollicitaties, onmiddellijk na de voorlichting. Toch kwam het voor dat kandidaten uit dezelfde groep, toen zij in een later stadium als leerling uit de opleiding werden ontheven, verklaarden dat zij nimmer een voorlichting hadden ontvan-

gen betreffende de militaire kant van hun verbin-
tenis bij de KLu.

De bovengeschetste ervaringen hebben ertoe ge-
leid dat bij de groepsvoorlichting het accent
wordt gelegd op voorlichting over de selectie-
procedure alsmede over de militaire opleiding,
taken en verantwoordelijkheden, en slechts glo-
baal op functiebeschrijvingen (vaktechnische op-
leiding, inhoud functie, verantwoordelijkhe-
den). De praktijk bewijst dat de behoefte aan
meer exacte en gedetailleerde functievoorlichting
na afloop van de test toeneemt.

De individuele voorlichting (ontkoppeling)

Na beëindiging van het psychotechnische onder-
zoek wordt de (vrijwillige) kandidaat in kennis
gesteld van de functieadviezen die aan de Dienst
Opperofficier Personeel KLu worden uitgebracht,
zoals deze zijn afgeleid uit de resultaten van de
selectie tijdens de gehele testprocedure.

Aan deze persoonlijke gesprekken gaat een over-
leg vooraf tussen functionarissen van de afdeling
Selectie en van de afdeling Voorlichting en Wer-
ving. De conclusie uit de selectie, die als leidraad
moet dienen bij het ontkoppelingsgesprek (het
laatste gesprek na afloop van de gehele selectie-
procedure, vóórdat de kandidaat naar huis ver-
trekt), wordt op beknopte wijze schriftelijk vast-
gelegd. De volgende mogelijkheden kunnen zich
voordoen.

1. V.w.b. één of meer functies die de man am-
bieert wordt een gunstig opleidingsadvies uitge-
bracht.
2. Het opleidingsadvies is wel gunstig voor één
of meer functies op het niveau van de geambieer-
de, doch niet voor de gevraagde functie zelf (ge-
ambieerde functie was bv. Officier Verkeerslei-
der, doch kon niet worden geadviseerd, wel bv.
die van Officier Gevechtsleider).
3. Het opleidingsadvies is gunstig voor één of
meer geambieerde functies, doch op een lager
niveau binnen die functiegroep (bv. geen Spe-
cialist Verkeersleiding doch wel Hulp).
4. Het opleidingsadvies luidt: niet indeelbaar
voor luchtmachtfuncties.

De onder punt 1 genoemde situatie geeft het ont-
koppelingsgesprek uiteraard doorgaans een pret-
tig verloop. Veelal wordt bij deze gesprekken
nadere informatie gevraagd over de inhoud en
verantwoordelijkheid van de betreffende functie.
De reeds gegeven groepsvoorlichting wordt op
meer directe en persoonlijke wijze aangevuld.

De onder punt 2 ressorterende kandidaat, die is
geïnteresseerd in andere dan de geambieerde
functies op gelijk niveau, of die nog geen besluit
heeft kunnen nemen, is voor de voorlichter ech-
ter een dankbaarder gesprekspartner dan de
eerstgenoemde. Deze kandidaat vraagt doorgaans
zeer uitvoerige informatie. Zijn vragen gaan tot
in details en zijn soms niet of niet ten volle te be-
antwoorden op het moment dat ze worden ge-
steld, bv. omdat het de voorlichter aan praktijk-
ervaring en inzicht in de functie ontbreekt.

Het is een bijzonder gunstige situatie dat het
LUSO is gesitueerd op een vliegbasis, waar een
aantal zelfstandige onderdelen van zeer uiteen-
lopende aard is geleverd. Hierdoor wordt de mo-
gelijkheid geboden functionarissen uit de prak-
tijk bij het ontkoppelingsgesprek te betrekken
en de kandidaat gelegenheid te geven zich per-
soonlijk te oriënteren bij een onderdeel of bij een
bedrijfseenheid van dat onderdeel. Op deze wijze
komt de functievoorlichting zowel de kandidaat
als de voorlichtingsfunctionaris ten goede. Af-
hankelijk van de omstandigheden van de kandi-
daat en/of van het bedrijf vinden deze contacten
plaats op de dag zelf of op een later tijdstip.

Voorlichtingsmethoden als de bovengeschetste
worden uiteraard ook gebruikt indien de moge-
lijkheid bestaat, en de kandidaat bereid is, om in
aanmerking te worden gebracht voor functies bin-
nen zijn interessesfeer maar op een lager niveau
dan de geambieerde (zie punt 3). Het betreft hier
doorgaans kandidaten voor onderofficiersfunc-
ties, die na de selectie geen gunstig opleidings-
advies verwerven voor specialistische doch wel
voor hulpfuncties. In principe doet zich deze mo-
gelijkheid niet voor bij sollicitanten voor offi-
ciersfuncties die in het bezit zijn van een diplo-
ma middelbare-schoolopleiding en die op grond
van de selectieresultaten onderofficiersfuncties
als beroepsmilitair ambiëren. Deze kandidaten
worden niet in aanmerking gebracht voor functies
op specialisten- en hulpniveau, behalve in geval
van dienstplicht en mogelijk als KVV-er. Binnen
deze categorie vormen de kandidaten voor de
functie van res.-officier-vlieger, die in het bezit
zijn van een diploma op mavo of uts-niveau een
bijzondere groep.

Bij de onder punt 3 genoemde categorie, alsmede
bij de kandidaten die als „niet indeelbaar” wor-
den aangemerkt, ligt het accent bij het ontkop-
pelingsgesprek op het zo eerlijk en objectief mo-
gelijk uitleggen van de redenen van het falen. In

deze situatie is vóóroverleg tussen selectie- en voorlichtingsfunctionaris van groot belang. Enerzijds is de voorlichtingsfunctionaris niet selectie-technisch geschoold of ervaren, anderzijds heeft hij tot taak de selectiegegevens — voor zover dit mogelijk is zonder het vertrouwelijke karakter van de selectiemethodiek aan te tasten — op een voor de kandidaat begrijpelijke en acceptabele wijze te vertalen. Op grond van opgedane ervaringen wordt in het vóóroverleg de vraag besproken of het zin heeft t.z.t. (na 2 jaar) op de sollicitatie terug te komen. Tevens wordt overlegd welke persoonlijke adviezen kunnen of moeten worden gegeven, opdat een eventuele volgende selectie een voor de man gunstiger resultaat heeft (zulke adviezen kunnen zijn: gaan zweefvliegen, actualiteiten blijven volgen, actief worden in verenigingsverband bij voorkeur in leidinggevende functie, bepaalde opleidingen gaan volgen, enz.).

Uiteraard is het niet zo dat in alle gevallen de

frustaties en teleurstellingen bij de niet of beperkt aanbevolen kandidaten door het ont koppelingsgesprek kunnen worden opgeheven of weggenomen. Het zodanig kunnen luisteren naar en praten met de man dat de frustratie door positieve beïnvloeding vervaagt tot teleurstelling en dat deze teleurstelling zich wijzigt in een begin van nieuwe toekomstplannen, loont alle moeite die de voorlichtingsfunctionaris zich kan en moet getroosten.

Tegenover het zelden voorkomend geval dat alle goed bedoelde acties en pogingen van de zijde van de voorlichtingsfunctionaris door de teleurgestelde kandidaat met vasthoudendheid negatief worden uitgelegd en ervaren, staat het nóg zeldzamer verschijnsel, dat een aanvankelijk teleurgestelde, negatief geadviseerde kandidaat na het ont koppelingsgesprek huiswaarts keert, niet alleen als een man die vindt dat hij eerlijk is behandeld, maar zelfs als een onvoorziene propagandist voor de Koninklijke Luchtmacht.

Meningen van anderen

Modernisering van de discipline in de Koninklijke Landmacht

Naar aanleiding van het artikel van de heren Schulte en Geerlings (*Mil. Spect.* 139(1970)(10)455) wil ik gaarne e.e.a. opmerken. Vermoedelijk omdat dit artikel de neerslag is van discussies, die plaats hadden binnen de „Gespreksgroep Harderwijk”, is een aantal gedachten en argumenten, dat aan het „model” van de schrijvers ten grondslag ligt, hierin niet volledig vermeld. Veronderstellende dat de schrijvers, door het te publiceren, hun betoog ook ter discussie stellen, kan de gekozen beknoptheid slechts worden betreurd. Want ik vind — en vermoedelijk niet als enige — het nogal eens moeilijk de gedachtengang van de schrijvers te volgen. Voor een vruchtbare discussie is toch nodig dat men dezelfde taal spreekt en geen gedachtesprongen maakt die de niet ingewijde lezer niet kan volgen. In de eerste plaats dan enkele vragen die, naar ik hoop, de schrijvers ertoe zullen brengen wat uitgebreider te definiëren en te motiveren.

In hun inleiding stellen zij: „... dat in de defensie een uiteindelijke garantie wordt gevonden voor het vrije voortbestaan van de Nederlandse natie”. Nu kan men onder „defensie” o.m. verstaan het geheel van maatregelen op politiek, militair, economisch en maatschappelijk gebied waarmee de staat zijn vrijheid van handelen waarborgt en bevordert. Denkende aan defensie in de meer beperkte betekenis van de militaire machtsmiddelen, is de vraag of de schrijvers deze opvatten in de zin van een bondgenootschappelijke defensie, waarvan de nationale een deel uitmaakt, of dat deze vanuit de eng-nationale betekenis wordt benaderd. De vraag is dan: wat is de inhoud van het begrip defensie? Waarom hanteren de schrijvers het begrip natie? De rechtsgrond voor het bestaan van een defensie (in de engere zin van Krijgsmacht) vinden wij in de Grondwet (art. 195). Dit artikel spreekt echter over het beschermen van de belangen van de „Staat”. Is er een reden om het begrip „natie” te gebruiken, dat een andere inhoud heeft dan de term „Staat”?

In de volgende zin noemen de schrijvers de taakstelling van de Krijgsmacht. Is deze term niet wat te grof voor verder gebruik? Moet hierbij niet terzelfdertijd worden gedacht aan de omstandigheden waaronder deze taak wordt uitgeoefend? En zou dat al besproken zijn, wat zijn dan de argumenten die de stelling bewijzen dat: „... de intermenselijke verhoudingen dienen te worden bepaald door een optimum van discipline en democratie”? Wat is de discipline waarop wordt gedoeld? In het vervolg van hun betoog (pt B, 1e alinea) stellen schrs. wel categorisch wat zij vinden dat de doelstelling daarvan is, maar hebben het begrip zelf nog niet bepaald. Waarom is „democratie” een criterium voor verhoudingen binnen de Krijgsmacht? Hiertoe zouden zij eerst moeten verklaren wat met „democratie” wordt bedoeld. Is de democratie een doel op zich zelf, of is de democratie als staatsvorm slechts een middel om ons aller individuele en collectieve vrijheid zo goed mogelijk te waarborgen en bevorderen? De schrijvers

doelen toch niet op een systeem waarbij in de Krijgsmacht in „gemeen overleg” en „met gewone meerderheid van stemmen” de besluiten tot stand komen? Doelen zij dan wellicht op de „zelfverwerkingsmogelijkheden” genoemd in pt C.1.a.?

De schrijvers beperken zich „om voor de hand liggende redenen” bij hun beschouwingen tot de KL. Ligt hierin echter niet meteen een beperking v.w.b. de waarde en de geldigheid van hun activiteiten? De KL is weliswaar het grootste Krijgsmachtdeel, doch met KM en KLu heeft het toch gemeen dat allen voortkomen uit de Nederlandse volkswil, dezelfde staatsbelangen gewapenderhand verdedigen en zijn samengesteld uit Nederlandse staatsburgers. Mag dan een probleem als het door schrs. behandelde dan wel worden gezien los van de problemen (als zij ze hebben) van KM en KLu? Zou het ook niet de moeite waard zijn de gedachten en opvattingen eens te toetsen aan de normen en praktijken bij andere (bondgenootschappelijke) legers? Is het mogelijk en gewenst deze onderwerpen te beschouwen vanuit het relatief beperkte blikveld van de KL op zich zelf? En is ook de gespreksgroep waarin zich deze gedachten ontwikkelden niet te beperkt? Horizontaal lijkt de KL-organisatie redelijk vertegenwoordigd, maar de CCn en PCn die „de hitte van de dag” dragen spreken niet mee, om over de „oudere generatie” met gevechtservaring nog maar te zwijgen. Het gepresenteerde „model” moge dan al beantwoorden „aan de gevoelens van de meerderheid van de deelnemers aan de Gespreksgroep”, wordt het niet wat ongerijpt — en dus te vroeg — aangeboden?

Gezien het feit dat „functie”, „functioneel” en „(instrumentele) functionaliteit” voor de schrs. belangrijke — zo niet de — criteria zijn, dunkt mij dat zij de lezers van hun artikel exact moeten vertellen welke betekenis zij aan deze begrippen toekennen. Dit klemmt m.i. te meer omdat zij anders hun lezers bv. de conclusies van pt 3 niet zullen kunnen bewijzen, of ten minste aannemelijk maken.

Na deze „roep om duidelijkheid” wil ik niet nader ingaan op de details van het artikel. Ook daar heb ik vele vragen. Die te stellen heeft weinig zin, zolang de uitgangspunten niet werden toegelicht. Eén opmerking echter nog betreffende het „op de tocht” staan van de KL. Is dat zo erg en zijn wij daar bang voor? Uit welke hoek waait de wind? Aan Maréchal Bugeaud (1784—1849) wordt de uitdrukking toegeschreven: „*En temps de paix on veut se créer une armée de paix*”. Nu was Bugeaud een Generaal-zonder-SCML, zodat het wellicht dienstig is de door de schrijvers genoemde Generaal Marshall te citeren: „*It is assumed quite falsely by many of those who in ignorance inveigh against it that service discipline has some special and sinister aspect of its own instead of being, like the discipline of any other body, those standards of conduct which will assure a maximum efficiency according to the mission. After every war the same pressures for a relaxed discipline have been exerted. The same arguments have been advanced, the same cries for reform have been made, on the basis of the criticisms made by a minority of*

individuals. Seldom, if ever, has there been due reflection on the possibility that by insisting that all military procedures should be measured by the yardsticks of civil custom and practice the democracy unwittingly sacrifices the one chance that a determining number of its people may learn the meaning of self-discipline and the value of submerging personal choice in the interest of a larger unity." (S. L. A. Marshall — *Men against Fire*. Combat Forces Press, Washington (1947) 167).

Tenslotte zij — naar ik hoop ten overvloede — gesteld, dat mijn vragen niet voortspruiten uit een behoefte aan „muggenziften”, doch slechts uit de wens de schrijvers te verstaan.

J. J. M. ANTONIETTI, Lkol GS

In verband met het nog niet geheel representatief zijn van de gespreksgroep Harderwijk v.w.b. de samenstelling van de KL is aan geformeerde subwerkgroepen verzocht onder eigen naam en verantwoordelijkheid tot publikatie over te gaan van hun nota's, ten einde een bredere discussie te ontketenen.

Voor wat betreft het representatieve karakter het volgende. In gesprekken met collega's m.b.t. de gespreksgroep Harderwijk bleek zonneklaar dat, wil een gespreksgroep „hanteerbaar” blijven, het representatieve in het gedrang komt; er is echter m.i. nu al een wezenlijke fout gemaakt. De geachte initiatiefnemers hebben slechts één bepaalde categorie officieren in deze gespreksgroep opgenomen. Naar redenen hiervoor wil ik zelfs niet gissen, alleen wil ik nadrukkelijk signaleren dat deze gespreksgroep alleen al hierom niet representatief kan worden genoemd.

Tevens zou ik een vraag naar voren willen brengen over het onder eigen naam en verantwoordelijkheid publiceren van bepaalde artikelen (nota's). Waarom wordt in feite bij publikatie de band met de eerder genoemde gespreksgroep verbroken? Staat de groep in zijn geheel dan niet achter het artikel? Het is toch juist in deze groep doorgesproken, en als zodanig een produkt hiervan. Of is de hechtheid van de groep nog zo, dat de juiste aggregatietoestand nog niet is bereikt, waardoor het produkt van de gehele groep minder bedraagt, dan de som, verkregen door de waarden van ieder afzonderlijk bijeen te tellen?

Over het artikel moge ik het volgende opmerken. Alle lof voor dit door u zelf „doorberekend” genoemde artikel. Een en ander is echter moeilijk te begrijpen, enerzijds door de moeilijkheidsfactor van het onderwerp zelf, anderzijds door het m.i. moeilijke subjectieve taalgebruik; misschien onkunde mijnerzijds, hoewel ik geenszins alleen sta met deze bewering. De meest interessante paragraaf is B3, daar hier de spil verborgen ligt, waar de door u voorgestelde rationalisering en functionalisering om gaan draaien. Ik meen echter dat er in deze paragraaf op het oog een kleine, doch bij nader inzien „kardinale”, fout wordt gemaakt. Waar u stelt, dat uiterlijke discipline een bijprodukt van innerlijke discipline is, kan ik nog gedeeltelijk met u meegaan. Waar u stelt, dat het streven naar het bereiken van uiterlijke discipline in wezen het bereiken van de gewenste gevechtskracht verhindert, kan ik u echter niet meer volgen. M.i. mag en kunt u deze conclusie

niet trekken, want waaraan ontleent u deze gevolgtrekking? Aan het feit dat uiterlijke discipline slechts een bijprodukt is van de innerlijke? Aan het feit misschien dat wetenschappelijk en in de praktijk is vastgesteld, dat een opleiding, waarbij de noodzaak werd gelegd op de uiterlijke discipline, niet resulteerde in een innerlijke gedisciplineerdheid enz. (C3)? Of misschien dat — wanneer u het niet zo pertinent zou stellen — uw concretisering in paragraaf C „zeer wankel” uitvalt? Kan uiterlijke discipline niet leiden tot innerlijke en tot de door u voorgestelde functionalisering? Kan uiterlijke discipline — het vertrouwd zijn met bepaalde handelingen, die toevallig niet gericht zijn op het als deel van een militaire eenheid vervullen van de taak — geen hulpmiddel zijn om de eventueel „geschokte” innerlijke discipline weer te hervinden? Ik ben het met u eens wanneer u zoudt stellen dat vele zaken en handelingen binnen de KL aan een duidelijk aanwijsbaar functioneel doel dienen te beantwoorden. Ik ben het niet met u eens als u stelt dat alle zaken en handelingen die géén direct aanwijsbaar functioneel doel hebben dienen te worden afgeschaft. Dat is doorberekenen om het doorberekenen.

J. F. M. BODDEKE, Kap Inf SD

Met twee artikelen heeft de „Gespreksgroep Harderwijk” zich eindelijk gepresenteerd. Een weinig indrukwekkende presentatie helaas, maar meer kan van een zó grote gespreksgroep ook niet worden verwacht.

In de eerste alinea van het eerste artikel wordt gesteld dat de initiatiefnemers verontrust waren over de gang van zaken in de KL. Het is jammer dat zij zich t.a.v. die verontrustende gang van zaken niet wat concreter hebben geuit. Men déntk wel te begrijpen wat zij bedoelen, maar als men bij het lezen van het tweede artikel erin is geslaagd door te dringen tot de tweede helft daarvan, blijkt dat men het tóch niet heeft begrepen.

De eerste helft dan van het artikel van de heren Schulte en Geerlings is gesteld in een zeer onverteerbare stijl. Slechts gedreven door de wil te weten wat de gespreksgroep voorstaat en wat de beide mij zo bekende schrijvers hebben te zeggen, ben ik erin geslaagd het artikel uit te lezen. Het is niet goed als twee officieren, die — evenals ik — voor hun vak slechts een vaktechnische opleiding hebben genoten, zich willen uitdrukken in taal en stijl die een socioloog of een psycholoog passen. In de Brandpunt-TV-uitzending hebben schrs. hun standpunten in enkele zinnen nog eens kunnen herhalen. („U zei, mijnheer Geerlings, dat „zeventig” procent van de officieren Uw standpunt deelt”?). Door het ontbreken van voldoende, overtuigende motiveringen daarbij is van een duidelijke kennismaking met de gespreksgroep niet veel terecht gekomen. Op zichzelf heel jammer want de TV is daarvoor een bij uitstek geschikt middel. Maar dat kan ook aan de Brandpunt-heren hebben gelegen: misschien vonden zij het onderwerp niet zó interessant dat zij de schrijvers langer dan enkele tientallen seconden aan het woord wilden laten. Misschien ook geloofden zij er niet zo in . . .

Nog een enkel woord over de materiële inhoud van artikel en TV-gesprek.

1. Uitgaanstenu: „dienstplichtigen (hier: onderofficieren en manschappen) zouden voor die gelegenheid een

dagelijks tenue moeten hebben". Afgezien van de kosten, wáár nog dragen dienstplichtige militairen als uitgaanstenu een uniform? Vele soldaten leveren hun beste veldtenue bij het afzwaaien weer als nieuw in.

2. „*Het overdreven poetsen moet worden afgeschaft*". Wáár nog wordt van de man meer verlangd te poetsen dan schoenen, koppel en baretgesp? Of bedoelen de heren het poetsen (lees: onderhoud) aan het materiaal? Als men bedenkt hoe lang wij daar mee moeten doen is dat niet overdreven te noemen. (De bovenbedoelde punten doen mij bijna afvragen in welk leger schrs. de laatste jaren hebben gediend).

3 En dan het bekend afschaffen van het groeten en van de exercitie (althans van wat er van beide nog over is). Afschaffen, afschaffen, afschaffen. Wij hebben de laatste jaren veel dingen afgeschaft die uit de tijd waren: het „halt en front maken”, de circusexercitie (schuins rechts opmarcheren enz.), vier van de vijf appels per dag, het poetsen van centrale verwarmingskranen en deurknoppen. Maar er zijn grenzen.

Hebben de nieuwlichters en de afschaffers wel eens stilgestaan bij het feit dat al die zaken, als poetsen, inspecties, exercitie, eenheid van tenue, controle op uiterlijk voorkomen, appels, groetplicht enz. jaren en eeuwen geleden als discipline-vormend zijn ingesteld door lieden die ook niet bepaald op hun achterhoofd waren gevallen. Caesar, Prins Maurits, Napoleon leefden wel lang geleden maar dat wil nog niet zeggen dat ze „er niets van begrepen”. Wij moeten niet denken dat alleen wij, van 1970, over rede en hersens beschikken. En natuurlijk is er sedertdien veel veranderd en wij moeten daarmee gelijke tred houden, maar één ding is sedert de dagen van Ruth niet veranderd: de gemoedstoestand van de mens in het gevecht. En op zijn weg langs de vele gevaren die zijn leven bedreigen komt deze mens met alleen gevechtsbereidheid en motivatie — zo hij die al heeft — wel ver, maar niet ver genoeg.

Tenslotte moet het mij wel van het hart dat het mij wat onbehaaglijk aandoet dat — nu weer — een aantal insiders van het Nederlandse leger zich zo druk maakt over de democratisering. Als wij het gevonden hebben, gaan wij dan het voorbeeld geven aan de grote legers die over „iets” meer gevechtservaring beschikken, zoals het Amerikaanse, het Russische, het Engelse, het Franse leger?

Neen, het was voor mij een teleurstellende kennis-making. D. J. C. BEIJER, Maj Inf

1. De gespreksgroep heeft bij haar gedachtenwisseling bij voorbaat een bepaalde categorie van officieren van de landmacht buitengesloten en zodoende een studie geproduceerd die het weldoorwrochte opofferde aan een aureool van jong, eigentijds en modern.

2. Na een uitspraak van de minister van defensie en van de militaire rechter over de groetplicht in het leger lijkt de uitspraak van de discussiegroep inopportuun wanneer bepaalde persmedia zich met vreugde van dit oordeel bedienen om hun tegen het leger gerichte doeleinden te rechtvaardigen.

3. De conceptie van de discipline, zoals deze in het artikel verschijnt, werd niet behandeld tegen de achter-

grond van leger-ethiek en militair moreel, waarmee ze toch onverbreeklijk verbonden is.

4. Ware dit wel geschied dan zou discipline zijn afgestemd op o.m.:

a. bepaalde voor de militair nodige eigenschappen, zoals zelfrespect, zelfbeheersing, verantwoordelijkheidsgevoel, plichtbesef, leiderscapaciteiten, teamgeest, kameradschap, korpsgeest, gevechtsbereidheid, dapperheid, koelbloedigheid en het meester worden over angst;

b. methodes om deze eigenschappen te ontwikkelen en aan te kweken.

5. Gedeeltelijk behoren deze methodes onder de opleiding in militair moreel, gedeeltelijk onder de opleiding in discipline thuis. Enkele van deze methodes hebben wel rechtstreeks betrekking op de (gevechts)taak, andere niet. Bovendien: het opleiden tot discipline uitsluitend langs de weg van rationale bevelen, in duidelijk functioneel verband met de (gevechts)taak, biedt te weinig gelegenheid soldaten te maken.

6. Voor de uitoefening van de (gevechts)taak van het leger is een zeer juist en correct uitgevoerd optreden met uiterlijk vertoon inherent aan wat van een leger wordt geëist; derhalve is veel van wat schrs. beweren niet conform de legertaak (rationalisatie van uiterlijke discipline).

7. Enkele geponeerde stellingen zijn even gemakkelijk te weerleggen als ze door schrs. zijn opgeworpen.

Blz. 455, pt A2: „*Het bereiken van het gewenste optimum van democratie en discipline (...) kan slechts worden bereikt...*; „*op dit terrein nauwelijks wezenlijke maatregelen...*”. Het gehele militaire traditionele arsenaal staat hiervoor ter beschikking.

Blz. 457, pt 3: „*De wetenschappelijk verantwoorde analyses...*”. Dit „wetenschappelijk verantwoord” is maar betrekkelijk. Onder de geciteerde schrijvers is er geen die de trait d'union heeft gelegd tussen een vredesleger en de taak waarvoor een leger kan worden geplaatst; enkele zijn niet militair onderlegd of zijn zelfs niet positief tegenover het leger.

Blz. 548, pt 3: „*Wellicht ten overvloede zij hier geconstateerd dat, zowel op grond van wetenschappelijk onderzoek als in de praktijk is vastgesteld, dat een opleiding waarbij de noodzaak werd gelegd op uiterlijke discipline, niet resulteerde in een innerlijke gedisciplineerdheid*”. Mij is in de gehele geschiedenis van legervorming geen voorbeeld bekend dat deze uitspraak ondersteunt. Steeds weer gaat uiterlijke discipline samen met innerlijke discipline.

8. Resumerend meen ik te mogen zeggen dat ik de ongerustheid van de leden van de gespreksgroep over de ontwikkelingen bij de Koninklijke Landmacht deel en dat het lezen van de bijdrage die de gespreksgroep aan de oplossing van de problemen bij het leger geeft mijn ongerustheid heeft doen toenemen.

J. K. M. BOTTEMA, Kol Art b.d.

Het is mij een behoefte om, als „oudere professiegeenoot”, ten minste de volgende reactie kenbaar te maken, een reactie van zowel positieve als negatieve aard. Positief in die zin dat ik het eens ben met het gestelde in de slotbeschouwing: dat de KL een specifieke functie heeft en dat aan de organisatie specifieke functionele eisen moeten worden gesteld. Ik verschil echter met de geachte schrs. hartgrondig van mening waar zij in hun

betoog stellen dat: „... het onder vredesomstandigheden streven naar innerlijke discipline slechts dan kans van slagen heeft indien dit geschiedt langs de weg van gewinning aan rationele bevelen die een duidelijk functioneel verband tonen met de te verrichten gevechtstaak” (blz. 457, 1. kolom, pt 3, 2e al.), en waar zij pleiten voor afschaffing van „... zaken, die geen duidelijk aanwijsbaar functioneel doel hebben” (blz. 458, 1. kolom, pt 3, regel 13 e.v.).

Mijn afwijzing richt zich niet op het „functionele”, maar enerzijds op de toevoeging „duidelijk” en „duidelijk aanwijsbaar” en anderzijds op de suggestie die o.a. het voorstaande oproept als zou het hieraan grotelijks schorten.

De vraag rijst voor wie e.e.a. duidelijk/duidelijk aanwijsbaar moet zijn: voor de (militaire) (opleidings) expert die zich heeft verdiept in de keuze van de methodieken en de te gebruiken hulpmiddelen — zowel van materiële als van immateriële aard — om een optimaal resultaat te verkrijgen bij de oefening en opleiding binnen de KL? Voor wie het duidelijk is welke rudimentaire vorm van exercitie — als zijnde functioneel — gehandhaafd kan blijven, nee, móét blijven? Voor wie het duidelijk is welke middelen te baat moeten worden genomen om de leden van die KL — functioneel — voor te bereiden op het vervullen van hun taak, hen te conditioneren? Of zouden de bevelen en overige zaken duidelijk moeten zijn voor iedereen, zowel binnen als buiten de KL, ongeacht hun begripsvermogen, ongeacht hun kundigheid terzake? De vraag stellen is haar beantwoorden en ik mag dan ook als mijn overtuiging uitspreken dat de KL doelbewust moet zijn georganiseerd en dat de voorbereiding op de taak, die eventueel onder extreme omstandigheden moet worden vervuld, op functionele wijze dient te geschieden. De duidelijkheid hiervan echter ware niet ter beoordeling over te laten aan de niet-deskundige, zelfs niet aan de gedeeltelijk deskundige, doch moet worden toevertrouwd aan de betrokken militaire instanties.

Tenslotte koester ik het vertrouwen dat de KL in dit opzicht voortdurend in beweging is en meegaat met haar tijd („op de tocht” staan vestigt de indruk als zou de KL stilstaan en als zouden de moderniseringstromingen haar passeren). Het tragische is dat dit niet voor een ieder duidelijk kan zijn.

E. GRIZ, Kol Inf (gsb)

De commandant van een pantserinfanteriebataljon en zijn staf tijdens gevechtsacties

Het artikel van Majoor J. van der Spek (*Mil. Spect.* 139 (1970)(9)415) roept bij mij als voormalig commandant van een pantserinfanteriebataljon enige reactie op.

Inderdaad, indien de zaken worden gesteld als in genoemd artikel, is de discussie wat mij betreft nog niet gesloten.

Schr. stelt niet duidelijk in welke gevallen wel en in welke niet een vcp wordt ingezet. Slechts één gevechtsactie wordt genoemd en dat is zoals altijd de rivierovergang. Waarom? Naar mijn mening wordt de inzet van de bevelsorganen in zijn algemeenheid beïnvloed door de mate van beweeglijkheid van de manoeuvre-

eenheden, waarbij twee uitersten zijn te onderscheiden, nl. het zeer beweeglijke en het statische optreden, waarbij in het eerste geval meestal een vcp van de bekende samenstelling zal worden ingezet.

Schr. stelt zelf dat de bataljonscommandant in veel gevallen zijn besluitvorming wil ondersteunen door persoonlijke waarneming of door zijn persoonlijke aanwezigheid invloed op het gevecht wil uitoefenen. Ik zou e.e.a. dan willen aanvullen met de opmerking dat de bataljonscommandant zich veelal zal bevinden op de plaats waar het zwaartepunt in de gevechtsactie ligt. Hier wordt door schr. in feite de vcp gepropageerd, doch even verder in de beschouwing weer ontmanteld op grond van de feiten, dat de nodige faciliteiten ontbreken en de coördinatie nadelig wordt beïnvloed. Welke zijn dan die ontbrekende faciliteiten?

De pwco van de bataljonscommandant en die van de commandant ondersteuningscompagnie/artillerie-liaison-officier beschikken over middelen waardoor de verbindingen met hogere, lagere en neven-eenheden zijn verzekerd, en deze verbindingen vormen wel de belangrijkste faciliteit.

Nu de ongunstige beïnvloeding van de coördinatie. Wat betekent deze coördinatie? Zowel voor, tijdens en na de bevelsuitgifte, voorafgaande aan een bepaalde gevechtsactie, is aan de noodzakelijke coördinatie door een ieder op alle niveaus de grootst mogelijke aandacht besteed. Indien tijdens de uitvoering van de actie door de bataljonscommandant op zijn vcp wordt ingegrepen op grond van de zich wijzigende omstandigheden, geschiedt dit d.m.v. partiële bevelen en vindt bijsturing van de coördinatie plaats. De Staf (min) bepaalt zich bij dit zeer beweeglijk optreden tot het geven van essentiële inlichtingen aan de bataljonscommandant, het lezen van het gevecht, het informeren van de hogere c.q. de neven-eenheid, het coördineren van minder belangrijke details en het eventueel voorbereiden van een volgende fase in de gevechtsactie. De uitvoering van de opdracht staat centraal en de bataljonscommandant op zijn vcp kan zich maximaal wijden aan deze taak. Is dan de vcp nog ongewenst?

J. T. A. ZWIJENBERG, Kol Inf (gsb)

De motivatie van de dienstplichtige militair en de kosten van de militaire organisatie

Het artikel van dpl. soldaat drs. W. Wildeboer (*Mil. Spect.* 139(1970)(10)468), bevat een aantal passages die door hun ongenueanceerdheid herinneringen bij mij oproepen aan de tijd dat mijn kinderen de 16-jarige leeftijd bereikten en thuis vertelden dat op school iedereen een bromfiets had, hetgeen voor mij een reden zou moeten zijn om ook hen van zo'n vervoermiddel te voorzien. Ik doel hier op de uitlatingen als zou „het inkomen van iedere dienstplichtige liggen beneden het peil dat hij in de burgermaatschappij zou behalen” (blz. 149, 1. kolom, regel 1 t/m 3 v.o.), en dat de leeftijdgenoten die niet als militair behoeven op te treden „geen inkomenverlies lijden” (blz. 469, r. kolom, regel 1 t/m 3 v.b.).

Het is mij uit persoonlijke ervaring, o.a. als bataljonscommandant, bekend dat er dienstplichtigen zijn, bv. studerende, die geen of een klein inkomen hadden in

de burgermaatschappij en dus in dienst geen lager inkomen kregen, maar, zo zij niet werden opgeroepen er weliswaar geen sprake was van een inkomensverlies doch dat zij er ook niet beter van werden.

Voorts ben ik van mening dat de heer Wildeboer ook bij de categorie dienstplichtige militairen als factor om het satisfactieniveau te verhogen niet onvermeld mag laten het „verhogen van het inkomen binnen de organisatie” (vergelijk categorie beroepsmilitairen). Evenals zulks bij laatstgenoemde categorie wordt gesteld past ook hier de toevoeging dat zulks op legale manier slechts mogelijk is door het verkrijgen van een hogere rang, welke mogelijkheid gelimiteerd is. Indien schr. het met deze toevoeging eens zou kunnen zijn, zal ook de conclusie dat de mogelijkheden, die de dpl. openstaan om zijn satisfactieniveau te verhogen, kostenverhogend zullen werken (blz. 469, r. kolom, 4e alinea v.o.) genuanceerder moeten worden gesteld.

Tenslotte het volgende. Van een doctorandus mag een

wetenschappelijk betoog worden verwacht dat — te meer daar in het onderwerp het woord motivering voorkomt — eindigt met gemotiveerde conclusies en aanbevelingen. Nu realiseer ik mij zeer wel dat wat drs. Wildeboer behandelt zo veel omvattend is, dat niet alles beschouwd, niet alles uitgediept kan worden. In dat geval geloof ik echter dat het passend is enige reserve te betrachten in de redactie van die conclusies en aanbevelingen en verder dat het propageren van „vermindering van de mogelijkheid van vrijheidsstraffen voor krijgstuuchtelijke vergrijpen” onvoldoende wordt gemotiveerd door de stelling dat de dpl. zal trachten zijn satisfactieniveau te verhogen door zijn vrije tijd te verhogen. Ook ben ik van mening dat de aanbeveling dat e.e.a. „gepaard moet gaan met een verruiming in de mogelijkheden dienst te weigeren” er één is, die niet door het betoog wordt gedragen en op de wijze zoals hier gesteld eerder thuis hoort in een publikatie van de witte BVD.

E. Grrz, Kol Inf (gsb)

Antwoord op meningen van anderen

Modernisering van de discipline in de Koninklijke Landmacht

Het in de openbaarheid treden door de Gespreksgroep Harderwijk, de wijze waarop dat is gebeurd en de inhoud van het artikel over modernisering van de discipline hebben een stortvloed van mondelinge, telefonische en schriftelijke reacties ontketend. Toon en inhoud van deze reacties variëren sterk; er is bijval én verгуizing, er zijn zowel rustig overwogen als voornamelijk emotioneel bepaalde reacties. Bovendien blijkt uit de reacties, dat er nogal wat misverstanden zijn ontstaan en dat geruchten de ronde doen, waaraan elke grond ontbreekt.

Tegen deze achtergrond hopen wij bij onze opponenten in dit nummer van De Militaire Spectator begrip te zullen aantreffen voor het feit, dat wij ons in het nu volgende „antwoord op meningen van anderen” niet alleen tot hén zullen richten. Wij hebben namelijk zo dringend behoefte aan rechtzetting en verduidelijking en aan een mogelijkheid om óók antwoord te geven op de zeer vele „meningen van anderen”, die ons buiten dit tijdschrift om hebben bereikt, dat wij deze gelegenheid tevens daarvoor willen benutten.

Dit samenvattende antwoord aan *iedereen*, die op de een of andere wijze heeft gereageerd, is gesplitst in twee delen. In het eerste deel wordt ingegaan op de kritiek, de misverstanden en de geruchten m.b.t. de gespreksgroep zelf. Bovendien worden hierin alle overige zaken afgehandeld, die niet de kern van het betoog van de heren Schulte en Geerlings raken. Beide auteurs zullen zich in het tweede deel van het antwoord dan ook uitsluitend concentreren op het verduidelijken en, waar nodig, verdedigen van de door hen geponeerde stellingen.

Zoals men zich zal herinneren hebben wij gesteld, dat de Gespreksgroep Harderwijk is ontstaan uit bezorgd-

heid over de gang van zaken in en m.b.t. de KL. Deze bezorgdheid is het gevolg van een aantal betrekkelijk gemakkelijk aan te wijzen „onlustverwekkers”, waarachter echter bij nader inzien dieper liggende en moeilijker aan te geven oorzaken schuil gaan. Tot bedoelde onlustverwekkers behoren problemen, die niet, of niet alleen, of niet in de eerste plaats, binnen de Krijgsmacht kunnen worden opgelost, en problemen waarbij dat duidelijk wél het geval is. Tot de laatste categorie, de problemen dus van (primaire) interne aard, kunnen o.i. onder meer worden gerekend: de vraagstukken van democratisering en discipline, leiderschap en communicatie en bv. ook het probleem van de voortdurend afnemende kennis en vaardigheden.

Het verschil in optreden van de Gespreksgroep Harderwijk met dat van kennelijk bestaande andere groepen verontrusten in de KL is, dat onze groep het niet heeft willen laten bij het aan de Legerleiding kenbaar maken van haar zorgen en van de daaraan ten grondslag liggende onlustverwekkers. Zij heeft meer willen doen. Uit een besef van *medeverantwoordelijkheid* voor en uit bezorgdheid over de huidige gang van zaken is namelijk de behoefte voortgekomen ook behulpzaam te zijn bij *het zoeken naar oplossingen* voor althans de problemen van *interne aard*.¹ In concreto betekent dit, dat wij willen proberen de oorzaken achter de onlustverwekkers op te sporen, te fixeren en te analyseren om vervolgens op basis van de daarbij opgedane bevindingen een poging te doen tot het aangeven van uitgangspunten en wegen voor een beleid, dat opnieuw perspectief biedt voor de toekomst. Om nieuwe misverstanden te voorkomen is het wellicht goed hierbij aan te tekenen, dat het daarbij niet alleen gaat om het beleid met de

¹ De overige problemen raken ons uiteraard ook, maar dan toch meer in onze hoedanigheid van *staatsburger*. Voor het bespreken van deze problemen achten wij echter vooralsnog de Gespreksgroep Harderwijk *niet* het geschikt kader.

grote B op het niveau van de Legerleiding. Het gaat o.i. daarbij evenzeer om het beleid op de lagere en laagste niveaus en uiteindelijk zelfs om de aanpak van de hedendaagse problemen door elk individu in de organisatie persoonlijk.

Ondanks de hiertoe gerealiseerde brede samenstelling van de groep met vertakkingen tot op compagnies-niveau enerzijds en tot in de hoogste staven anderzijds, en ondanks de betrekkelijk hoge frequentie van samenkomsten in het wegens zijn centrale ligging en gunstige vergaderfaciliteiten daarvoor uitgekozen Harderwijk (van enige binding met de aldaar gevestigde Infanterieschool is uiteraard geen sprake), bleek echter al gauw, dat realisatie van de doelstelling op eigen kracht en zonder enige vorm van publiciteit niet mogelijk was. Daarvoor mist de groep toch de vereiste veelzijdige deskundigheid en vooral ook de tijd. Daarvoor is bovendien de omvang van de groep toch nog te klein en de samenstelling te eenzijdig. Aangezien het op „ad hoc”-basis aantrekken van deskundigen en uitbreiding van de groep hierin onvoldoende verbetering zouden brengen en bovendien zelf weer nieuwe, grote praktische bezwaren zouden veroorzaken, is uitgezien naar een andere oplossing. Die oplossing² is geworden het besluit om de binnen de groep gerijpte, maar nog niet voldragen, ideeën te publiceren in de militaire vakpers en toe te zenden aan alle verenigingen van vrijwillig dienend personeel, in de hoop langs die weg de beoogde brede en hoogwaardige discussie te ontketenen, waaraan zowel door leiders als door geleiden waardevolle conclusies zouden zijn te ontlenen.

Daar de indruk bestond, dat een artikel van twee of drie willekeurige officieren in het algemeen niet zonder meer tot het gewenste effect zou leiden en het voorts bekend was, dat rond de samenkomsten in Harderwijk steeds meer geruchten de ronde gingen doen, is toen tevens besloten het eerste artikel van deze aard vooraf te laten gaan door een inleiding over opzet, samenstelling en streven van de Gespreksgroep Harderwijk. Bovendien is toen besloten alle militaire autoriteiten vanaf brigadecommandant en de twee bij het beleid t.a.v. de KL betrokken politieke bewindslieden ruim van te voren in persoonlijke gesprekken over onze voornemens te informeren en de leterlijke teksten van de door ons te publiceren artikelen aan te bieden. Dank zij de door ons zeer gewaardeerde bereidheid van be-

² Eveneens is overwogen ons uitsluitend tot de officiersverenigingen te wenden. Hiertegen bestonden (en bestaan nog steeds) de volgende bezwaren.

1. Alle verenigingen zijn door hun tweeledige doelstelling (behartiging van de belangen van de leden én van de organisatie) enigszins „besmet”. Te gemakkelijk kan nu immers aan een voorstel in het belang van de organisatie de schijn van het eigen belang van de leden worden gekoppeld. Hoe pakt bovendien een voorstel in het belang van de organisatie uit, dat rechtstreeks strijdig is met de persoonlijke belangen van grote groepen of misschien wel van alle leden?

2. De logge getrapte organisaties werken traag en nivelerend.

3. De plaatselijke afdelingen bestaan in het algemeen uit leden die door de dagelijkse confrontatie met dezelfde werksituatie vrijwel gelijk over allerlei problemen denken.

trokken autoriteiten om afvaardigingen van de Gespreksgroep Harderwijk te ontvangen is het mogelijk geweest om ook dat deel van onze plannen daadwerkelijk te realiseren.

Vervolgens hebben zich enkele ontwikkelingen voorgedaan, die wij *niet* hebben gepland, die wij *niet* hebben uitgelokt en die wij nog steeds *betreuren*. Dit betreft de TV-uitzending op 3 oktober en het trekken van de aandacht van de gehele Nederlandse dagbladders door het op 1 oktober op de ANP-telex verschijnen van de korte inhoud van beide Spectator-artikelen. In verband met de op deze zaken betrekking hebbende en die steeds openstaande schuldvraag is het wellicht goed hierbij aan te tekenen dat, als gevolg van de in de vorige alinea uiteengezette informatieactiviteiten en van de wens om de eigen leden steeds zo goed mogelijk geïnformeerd te houden, reeds geruime tijd voor 1 oktober een betrekkelijk groot aantal kopieën van beide artikelen in de KL in omloop was.

Gelet op het feit, dat vooral de TV-uitzending de gemoederen binnen de KL heftig in beweging heeft gebracht (daarbuiten blijkt dat in het algemeen niet het geval te zijn geweest), lijkt het gewenst hierbij wat langer stil te staan. De toedracht van deze affaire is als volgt. Een redacteur van KRO-Brandpunt bleek geruime tijd voor het publikatietijdstip van de volledige inhoud van beide Spectator-artikelen op de hoogte te zijn en hieraan op 22 september een uitzending te willen wijden. Op *zijn* verzoek om hieraan mee te werken is door de heren Schulte en Geerlings voor eigen verantwoordelijkheid ingegaan in de veronderstelling, dat hierdoor de kans op een objectieve en correcte behandeling van het onderwerp alleen maar zou toenemen.

Bij een hierop volgende oriënterende bespreking is voorts het volgende overeengekomen: 1. het onderwerp is modernisering van de discipline en *niet* de Gespreksgroep Harderwijk, 2. de uitzending draagt een particulier karakter (opname thuis en in burger), 3. volledige inspraak m.b.t. inhoud en strekking van het interview, en 4. *uitstel* van de uitzending tot een zodanig tijdstip, dat alle lezers van De Militaire Spectator van te voren van de volledige inhoud van beide artikelen zouden hebben kunnen kennismaken. Pas nadat dit was geregeld en het vertrouwen was ontstaan, dat deze afspraak correct zou worden nagekomen, is overgegaan tot het maken van definitieve afspraken over tijd en plaats van het interview zelf. Het hierboven genoemde vertrouwen is overigens tijdens de enkele dagen later gemaakte opnamen alleen maar bevestigd. Niettemin is de uitzending zelf — althans vanuit militair standpunt bezien — een grote mislukking geworden en wel in het bijzonder voor de beide „slachtoffers” zelf. Van het oorspronkelijke interview van ca. 25 minuten is namelijk slechts ruim een derde uitgezonden. Daarbij is vrijwel alles weggelaten wat betrekking had op de nieuw ontwikkelde ideeën. Hetgeen daardoor overbleef had dan ook alleen maar de teneur van afschaffen, afschaffen, afschaffen. In duidelijke tegenstelling met het weglaten van de hele achtergrondfilosofie waren echter wel enkele minder doordachte privé-meningen en een enkele ongelukkig geformuleerde uitlating onverkort gehandhaafd, waardoor deze veel meer nadruk kregen dan anders het geval zou zijn geweest. Bovendien werd door enkele „shots” en door een achteraf door de commentator ingesproken zin volledig verdraaid de

indruk gevestigd alsof de Gespreksgroep Harderwijk ook zonder meer voorstandster zou zijn van afschaffing van alle muziekkorpsen en van de Taptoe Delft en op basis van een zg. gehouden onderzoek o.m. voor deze ideeën zou kunnen rekenen op hoge percentages medestanders in het officiers- en onderofficierscorps. Op de naar aanleiding van deze bezwaren bij de KRO-leiding ingediende protestbrief is overigens inmiddels een niets meer aan de situatie veranderend antwoord ontvangen.

De melding door een onbekende aan het ANP van de volledige (of reeds door hem ingekorte) tekst van beide Spectator-artikelen heeft gelukkig minder nare gevolgen gehad. De berichten, die naar aanleiding hiervan óp en kort ná 2 oktober in de dagbladpers zijn verschenen, geven in het algemeen de inhoud en de strekking van de door ons ontwikkelde ideeën correct weer. Ook de aan dit onderwerp gewijde commentaren dragen overwegend een positief karakter. Een en ander neemt overigens niet weg, dat wij als groep deze overmatige publiciteit naar buiten niet hebben gezocht en niet gewenst vinden. De tipgever van het ANP is dan ook zeker niet uit de gelederen van de Gespreksgroep Harderwijk afkomstig.

De van vele kanten geuite kritiek op het in de openbaarheid treden door de Gespreksgroep Harderwijk en de ongewenste effecten, die met name door het uit de hand lopen van het TV-interview binnen de KL zijn opgetreden, hebben ertoe geleid dat de groep zich inmiddels nog eens diepgaand heeft beraden over de verder te volgen werkwijze. Na rijp beraad is de groep hierbij met grote meerderheid tot de conclusie gekomen, dat voortgaan op de ingeslagen weg zij het met extra beveiligingsmaatregelen tegen ongewenste vormen van publiciteit en tegen het ontstaan van onnodige irritatie, misverstanden en geruchten, voor het moment de enig aanvaardbare keuze is. Dit is namelijk de enige weg, waarbij wij de door ons sterk gevoelde medeverantwoordelijkheid voor de interne gang van zaken bij de KL menen te kunnen blijven „waar” maken. Het is geen gemakkelijke weg, want wij hebben intern door onze fouten veel van de aanvankelijk aanwezige „goodwill” verspeeld. Het is ook geen weg zonder risico's voor de organisatie noch voor ons zelf, alhoewel zeker dat eerste punt, gelet op de reacties van buiten de Krijgsmacht op ons eerste optreden, bepaald niet mag worden overschat. Het is evenmin een weg, die wij als groep met precies dezelfde samenstelling zullen afleggen. Twee deelnemers aan de gesprekken hebben zich namelijk om persoonlijke en andere redenen gedwongen gezien — zonder dat dit overigens iets afdoet aan hun principiële instemming met doel, opzet en werkwijze van de groep — hiervan verder af te zien. Daarvoor in de plaats zijn overigens inmiddels twee nieuwe leden toegetreden.

Wij hopen oprecht, dat onze bedoelingen na deze openhartige en daardoor wel erg lang uitgevallen uiteenzetting door niemand binnen de organisatie meer zullen worden misverstaan. Wij hopen voorts onnodige irritatie te vermijden door in het vervolg in principe alle interviews te weigeren (hetgeen inmiddels al twee maal in praktijk is gebracht) en door meer zorg te gaan besteden aan stijl en woordgebruik in nog te publiceren artikelen. Met dit alles hopen wij te bewerkstelligen

dat de nu volgende en alle daarop aansluitende discussies in een sfeer van wederzijds vertrouwen zullen plaatsvinden en daardoor een zodanig niveau kunnen bereiken, dat het o.m. voor de Legerleiding mogelijk wordt hieraan bruikbare elementen te ontlenu voor de oplossing van althans enkele van de vele problemen, waarmee de KL thans heeft te maken.

H. H. WISSELS, Maj Inf (gsb)

A. Inleiding

Aangezien wij, zoals hiervoor nog eens is uiteengezet, ons artikel hebben gezien als een inleiding tot een discussie over de modernisering van de discipline in de KL, is het prettig te constateren, dat hierop in zo ruime mate is ingegaan. Aan allen die in woord of geschrift hieraan hebben deelgenomen dan ook onze hartelijke dank. Dat het artikel niet zo vlot te lezen was, wordt onzerzijds betreurd. De noodzakelijke beknoptheid, gecombineerd met de omstandigheid, dat e.e.a. in een gedachtenwisseling met de leden van de Gespreksgroep in een periode van ruim een half jaar was gegroeid, kunnen — zoals Lkol Antonietti naar ons gevoel terecht veronderstelt — daarvan de oorzaak zijn. Daar komt bij dat de discipline een uitermate complex onderwerp is, waarover tot dusver voornamelijk alleen door (civiele) organisatiedeskundigen, sociaal-psychologen en sociologen met gebruikmaking van hun eigen vakjargon is gepubliceerd; een vakjargon dat inderdaad een ander is dan het in De Militaire Spectator meer gebruikelijke tactische en militair-technologische jargon. Gehoor gevend aan de wens tot verduidelijking volgt hier een nadere toelichting op diverse punten van ons artikel.

B. Definities

1. In de defensie wordt een uiteindelijke garantie gevonden voor het vrije voortbestaan van de Nederlandse natie

Deze formulering is afkomstig van, en onlangs tegenover de pers gebezigd door, Stasdef KL. De formulering werd gekozen als uitgangspunt, omdat deze naar onze mening op glasheldere wijze de doelstelling van de Krijgsmacht en haar plaats in de samenleving aangeeft. In deze zin heeft „defensie” dan ook de meer beperkte betekenis van de militaire machtsmiddelen in bondgenootschappelijk verband. De voorkeur voor de term „natie” boven „staat” heeft geen andere betekenis dan het gevoelsmatig tot uitdrukking brengen van het *levensbelang* dat het volk in laatste („uiteindelijke”) instantie heeft bij de militaire machtsmiddelen. „Natie” staat dan voor de verzameling van *mensen* en is staatsfilosofisch gericht; het begrip „staat” stelt meer het organisatorische, dus staatsrechtelijke verband voorop.

2. De relatie tussen de doelstelling van de Nederlandse Krijgsmacht en het streven naar een optimum van discipline en democratie binnen die Krijgsmacht

Inderdaad een gedachtensprong! Maar wel rechtstreeks gericht tegen de — naar onze overtuiging pertinent onjuiste — redenering van hen, die vanuit hun anarchistisch-maatschappijkritische positie beweren, dat democratie en discipline elkaars tegengestelden zijn (vandaar

hun „buitenparlementaire acties“!) en dat daarom een Krijgsmacht, die in hun ogen per definitie autoritair en paternalistisch is, *eveneens per definitie* niet thuis hoort in een „ware“ democratie!

Om het artikel te bekorten is een compleet hoofdstuk van de eerste discussienota, waarin de relatie tussen democratie en discipline werd behandeld, weggelaten, omdat dit te theoretisch was. Wat overbleef, was de hiervóór aangeduide formulering. De redenering die tussen de „Nederlandse natie“ en het „optimum van democratie en discipline“ thuishoort, komt — zeer in het kort — neer op het volgende.

De Nederlandse natie is democratisch, mede omdat de leden van die natie een democratische gezindheid bezitten. De Krijgsmacht die deze natie moet beschermen, is dan ook samengesteld uit normale, democratisch (en kritisch-individueel) ingestelde Nederlanders (beroeps- zowel als dienstplichtige militairen). Omdat zowel de doelstelling van en de mensen in deze Krijgsmacht een duidelijke relatie hebben met de democratie, noopt dit tot het honoreren van de democratische gezindheid binnen het noodzakelijke organisatorische kader van de discipline. In pt A.2. van het artikel (het individuele aspect) is gepoogd een basisontwerp voor de optimale situatie weer te geven.

3. De definitie van discipline

Het formuleren van een definitie van discipline hebben wij opzettelijk nagelaten om niet te verzanden in een theoretische woestijn, waarin specialisten van naam elkaar als klassieke Toearegs beoorlogen! Wij geven gaarne toe dat een theoretisch-wetenschappelijke benadering een sluitende definitie zou vereisen, doch wij hebben de meer directe (zo men wil: pragmatische) weg gekozen door te pogen de discipline gestalte te geven, gerelateerd aan hetgeen wij ermee willen bereiken (het effectueren van de functionele verhoudingen, ook in de extreme omstandigheden van het gevecht). Mede omdat Rolf R. Bigler (in „Der Einsame Soldat“) en Ludwig Schulte (in „Verteidigung im Frieden: zur Strategie und Menschenführung moderner Streitkräfte“) de zelfde benadering kozen, zagen wij daarin geen principieel bezwaar. Overigens past de definitie die Maj Van der Linden in pt 3.d. van zijn artikel in dit nummer geeft geheel binnen onze opzet, zeker wanneer men deze definitie enigszins uitbreidt; zij zou dan luiden: *Discipline is de gehoorzaamheid en de routine met behulp waarvan de militair zowel onder vredesomstandigheden als onder spanning op het gevechtsterrein doelmatige handelingen kan uitvoeren.*

4. Functie, functioneel

In algemene zin kan het begrip functioneel worden omschreven met: „de functie betreffend“. Omdat het begrip functie daarbij echter drie betekenissen kan hebben, kan „functioneel“ ook op drie manieren worden gebruikt.

a. FUNCTIE IN ORGANISATORISCH-STRUCTURELE ZIN

Een voorbeeld van een functionele structuur is onze „topstructuur“ (operationele, personele, logistieke en financiële functie).

b. FUNCTIE IN ORGANISATORISCH-POSITIONELE ZIN

Gerelateerd daaraan zijn de begrippen „functionaris“ en „functie/taakomschrijving“. In pt B.1. van ons arti-

kel werden brig c, bc en cc als voorbeelden genoemd en hun onderlinge verhoudingen werden als functionele verhoudingen aangeduid. „Commandoverhoudingen“ zou wellicht vertrouwder hebben geklonken, functionele verhoudingen bestaan echter ook daar, waar de term commandoverhouding niet helemaal opgaat.

c. FUNTIE ALS DOEL VAN ENIGE ACTIVITEIT

Functioneel is hierbij een kwaliteitsbegrip: „alles wat een goede functievervulling bevordert“.

In ons artikel werd „functioneel“ in de betekenissen van b. en c. gebruikt.

Om een en ander nader toe te spitsen: *wezenlijke* inspraak is *functioneel* (pt B.2.). De gedachtenwisseling tussen de chef en de ondergeschikten in tamelijk uitgebreide vorm (bv. onder vredesomstandigheden het werk in een staf), dan wel zeer summier (bv. onder oorlogsomstandigheden), houdt een wezenlijke inspraak van de ondergeschikten in, omdat deze *rechtstreeks* verband houdt met de functievervulling. De „hoeveelheid“ inspraak is voorts afhankelijk van de kwaliteit van de functionaris, dus van de mogelijkheid die hij heeft om zelf te kunnen bepalen hoe bepaalde zaken het beste kunnen worden gedaan.

Tot zover de begripsomschrijvingen. Verder zijn misverstanden gerezen die naar onze mening in verband met de verdere discussie dienen te worden opgehelderd.

C. Misverstanden

1. De protestnota

Wij hebben de indruk, dat de reactie van sommige collega's op ons artikel is bepaald doordat zij dit zagen als een „protestnota“, waarin wij ons fel hebben afgezet tegen het beleid van de topleiding door het creëren van „alternatieve discipline“. Noch van het een, noch van het ander is sprake.

Het constateren van een ongewenste toestand is niet hetzelfde als het beschuldigen van de topleiding, omdat deze toestand en het gevoerde beleid twee verschillende dingen zijn. Juist uit de organisatorische benadering van de hiërarchieke structuur in pt B.2. van ons artikel kan tevens blijken, dat wij het „voor alles verantwoordelijk/verwijtbaar stellen“ van de topleiding als een absurde zaak beschouwen. Alleen voor degene die van mening is, dat de topleiding de situatie tot op het laagste niveau van de organisatie rechtstreeks beïnvloedt, zou het constateren van een ongewenste toestand gelijk staan aan het richten van een vlamvend protest aan de topleiding. Het creëren van een „alternatieve discipline“ zou inhouden dat een compleet en op korte termijn in te voeren systeem zou worden voorgesteld. Er wordt slechts een model ter discussie gesteld om gezamenlijk te komen tot het zo noodzakelijke samenbindende element in de discipline (zo men wil: het ontwerpen en verder uitwerken van een basisfilosofie). Deze basisfilosofie kan dan, zoals in ons artikel in pt A.3. werd gesteld, tevens dienen als toetssteen bij het richting geven aan het proces van vermaatschappelijking/democratisering van de KL. Dat deze basisfilosofie thans node wordt gemist is, nogmaals, het constateren van een situatie. Degenen die zowel het een als het ander afwijzen, attenderen wij op blz. 15 van de Memorie van Toelichting op de Defensiebegroting 1971 waarin o.m. wordt gesteld: *Daarbij dient evenwel te worden voorkomen, dat door*

een veelheid van incidentele maatregelen het overzicht over het geheel verloren raakt en ten aanzien van de gedragsregels en de toepassing van sommige voorschriften tenslotte „niemand meer weet waar hij aan toe is”. Dit is — naast andere motieven — een belangrijke reden waarom grote behoefte bestaat aan een aantal nieuwe algemene voorschriften, waarin de bedoelde afzonderlijke maatregelen zijn samengevat of waarop zij kunnen worden gebaseerd en die voldoende ruimte bieden voor een verdere gezonde ontwikkeling van het personeelsbeleid in de ruimste zin.

Er is vanzelfsprekend een verschil: wordt in de MvT gewaarschuwd voor het ontstaan van een ongewenste situatie, wij menen te kunnen constateren dat deze situatie thans bestaat.

2. De generaals en kolonels versus het SCML

Ook hier zijn o.i. conclusies getrokken die niet uit de tekst voortvloeien. Er staat niet, en het was onze bedoeling ook niet te stellen, dat generaals en kolonels het — meer dan wie ook — nodig zouden hebben, dat met de hulp van het SCML hun mentaliteit zou moeten worden veranderd. Bij een juiste interpretatie volgt o.i. uit de tekst dat het vormende karakter van het SCML meer dan tot dusver zou kunnen worden gestimuleerd door de persoonlijke belangstelling van generaals en kolonels voor hetgeen daar geschiedt.

3. Omvorming van de KL tot een civiel bedrijf

Wellicht door de discipline met begrippen en constructies uit de organisatie en de sociaalpsychologie te benaderen, hebben sommigen de indruk gekregen, dat wij van de KL een civiel bedrijf willen maken. Een paar citaten uit de reacties.

a. „After every war the same pressures for a relaxed discipline have been exerted”. Hoewel deze uitspraak ongetwijfeld een kern van waarheid bevat, is onze bedoeling juist geweest om, door het scheppen van een geloofwaardig en duidelijk uitgangspunt opnieuw een basis te leggen voor versterking van de discipline. Dat dit bij sommigen niet als zodanig is overgekomen achter wij betreuenswaardig.

b. „... all military procedures should be measured by the yardsticks of civil custom and practice...”. Omdat onder uitsluiting van iedere andere grond wordt uitgegaan van de basisgedachte dat „de militaire discipline tot doel heeft de functionele verhoudingen — ook in de extreme omstandigheden van het gevecht — te effectueren”; omdat wordt gepleit voor het „onverkort handhaven van de functionele verhoudingen”; omdat aan het slot van ons artikel wordt gesteld dat de KL een specifieke functie heeft, waaruit voor de organisatie specifieke functionele eisen voortvloeien en „materieelsoorten, wapensystemen, organisatievormen, werkmethode en over dit alles heen de intermenselijke verhoudingen functioneel en op rationele wijze dienen te worden opgezet”; zouden wij ons kunnen voorstellen, dat men zou concluderen, dat wij te rechtlijnig en te zakelijk denken. Dat wij alles meten met de „yardstick of civil custom and practice” en „voorbijgaan aan het essentiële verschil dat een civiele organisatie functioneert onder vredesomstandigheden en dat de KL moet zijn afgestemd op oorlogsomstandigheden”, kan echter onmogelijk uit ons artikel worden afgeleid.

4. Oudere beroepsgenoten, een quantité négligeable?

Uit een aantal reacties spreekt duidelijk geprikkeldheid over de vermeende geringschatting van de groep „oudere professiegenoten” en het geheel buiten de Gespreksgroep en onze beschouwing laten van andere categorieën van het beroepspersoneel. Wij willen hierover kort zijn. Zoals al in het eerste deel van ons weerwoord is gesteld achten wij onze groep door het ontbreken van vertegenwoordigers van andere categorieën niet representatief en wij voelen ons juist daardoor verplicht een veel bredere discussie aan te gaan. Van geringschatting is dan ook geen sprake. Niettemin achten wij het realistisch te veronderstellen, dat de door ons geformuleerde ideeën „in het algemeen mogelijk enige verschillen vertonen met gangbare opvattingen van militairen, voornamelijk van oudere generaties” (dus ook niet uitsluitend bij hen!). Deze veronderstelling berust voornamelijk op de andere benaderingswijze die bij onze beroepsgenoten is ontstaan door hetgeen op de KMA en op de HKS sinds de jaren '60 op organisatorisch en sociaalpsychologisch gebied wordt gedoceerd. Dit heeft vanzelfsprekend op „de jongeren” een meer directe invloed gehad dan op „de ouderen”. Dat dit uiteraard slechts een grove indeling is, zal duidelijk zijn; de eerste direct voor de hand liggende uitzondering wordt in het algemeen gevormd door diegenen die, al dan niet als (militaire) docent, de nieuwe richting van beide instituten hielpen bepalen. Juist uit deze — in leeftijd zo gemengde — groep (en gelukkig ook weer niet uitsluitend van hen) mochten wij vele positieve reacties ondervinden. Daarom geloven wij ook niet, dat er m.b.t. het functionaliseren van de discipline sprake is van een echt generatieprobleem in de KL. Wie meent te moeten concluderen dat wij de oudere beroepsgenoten van ons willen „afduwen”, redeneert dan ook emotioneel en niet rationeel.

Tot zover onze poging om enkele misverstanden uit de weg te ruimen. Thans is het nodig zakelijk in te gaan op de tegenargumenten.

D. Reactie op tegenargumentaties

1. Prins Maurits en de exercitie

Genoemd is onze grote legerhervormer en veldheer Prins Maurits. De door hem ingevoerde exercitie was een gevechtsexercitie, die qua vorm geheel was afgestemd op de technische eigenschappen van de toenmalige wapens (bv. laden en afvuren van een musket in een groot aantal tijdrovende handelingen) en het daaruit voortvloeiende tactische optreden in formaties.

Door de sindsdien min of meer gehandhaafde vorm weer af te stemmen op de eigenschappen van en het tactische optreden met de huidige wapens/wapensystemen, volgen wij juist de weg die Prins Maurits ons wees! Dat is wat in ons artikel wordt bedoeld wanneer wij pleiten voor de vervanging van de „normale” exercitie door de gevechtsexercitie. Wat wij van de „normale” exercitie gehandhaafd willen zien en waarom is naar onze mening duidelijk uiteengezet in pt C.3.a. en b. van ons artikel.

2. Uiterlijke en innerlijke discipline

De relatie tussen uiterlijke en innerlijke discipline wordt — naar ons uit diverse reacties blijkt — voor sommigen voornamelijk bepaald door de „normale” exercitie. Uit pt C.3.a. van ons artikel blijkt, dat wij deze exercitie

als disciplinemiddel (en dus omgekeerd: als maatstaf voor de discipline) ondeugdelijk achten, *zulks in tegenstelling tot de gevechtsexercitie*. Ter verduidelijking een voorbeeld uit de praktijk van een der schrijvers.

Bij terugkeer van de batterij in de legerplaats, bv. na 14 dagen Munsterlager, dienden — nadat het materieel weer grondig was „opgepept” — de „puntjes weer op de i” te worden gezet. Daarvoor werd dan in eerste instantie het uitermate grondig beoefenen van „batterijdienst” gebruikt (in en uit stelling komen, bediening enkele stuk, hoofdrichting verzekeren, uitvoering en terugmelding van vuurcommando's, enz.). Dit diende in de eerste plaats om de door het „ruwe leven” enigszins „afgesleten” handelingen en procedures te herstellen, in de tweede plaats was het een uitstekend disciplinemiddel.

Als *disciplinemiddel* werkte deze *gevechtsexercitie* wellicht daarom veel beter dan het „normale” exerceren, omdat zij zowel van leiders als van geleiden *veel meer inspanning vergde en omdat zij bovendien rechtstreeks was gerelateerd aan de gevechtstaak*. Van een beroepsgeenoot met gevechtservaring vernamen wij dat overeenkomstige praktijken in Korea werden toegepast bij eenheden die uit de lijn terugkeerden.

Verder nog het volgende. Men kan onmogelijk enerzijds de overtuiging zijn toegedaan dat de *uiterlijke discipline* met de „normale” exercitie als exponent *een uitstekend middel is om innerlijke discipline aan te kweken* en anderzijds stellen, dat het niet realistisch is dat wij in ons artikel zozeer de nadruk leggen op de „normale” exercitie, omdat er *in de praktijk al zo weinig aan wordt gedaan*. Geen sterker argument dan deze zo tegengestelde gedachten, om aan te tonen, dat het ontwerpen van een basisfilosofie hard nodig is. Een basisfilosofie, waarin de officiële, geldende regels weer in overeenstemming worden gebracht met hetgeen in de praktijk als rationeel wordt ondervonden.

3. De duidelijk aanwijsbare relatie

Dank aan Kol Gitz voor zijn kritische bijdrage. De door hem genoemde elementen zijn juist belangrijk voor de besprekingen in de door ons voorgestelde — door de betrokken militaire instantie in te stellen — projectgroep die een richtlijn voor de discipline moet opstellen. Daarin zou aan de orde moeten komen *wat precies een duidelijke relatie met de functionaliteit vertoont, voor wie deze relatie duidelijk moet zijn en hoe* zij ook de soldaat duidelijk kan worden gemaakt.

4. Overige punten

Maj Van der Linden brengt nog enkele verschillen met onze opvattingen naar voren waarop wij puntsgewijze willen ingaan. Bij bestudering blijkt echter dat het voor het merendeel slechts schijnbare verschillen zijn, omdat de essentie overeenkomt met onze ideeën. Enkele ervan zijn in het voorgaande reeds ter sprake gekomen, de overige volgen hier.

a. De kwestie van de algemene disciplinewerking van de militaire rang is een nogal complexe zaak, die voornamelijk historisch (in de 19e eeuw) is gegroeid. Wellicht is het daarom beter een en ander in een later artikel te behandelen. Volstaan moge worden met twee opmerkingen. 1. Het ontnemen van de algemene disciplinaire betekenis aan de militaire rang (met omschreven uitzonderingen) laat het normale individueel ge-

richte respect voor een meerdere volledig intact. 2. De KL is thans een complex technologisch apparaat, waarin noodzakelijkerwijs — evenals in het civiele bedrijfsleven — de gespecialiseerde arbeidsverdeling vergaand is ingevoerd. Daardoor zal bv. het automatisch overnemen van het commando op het gevechtveld van een door vijandelijk vuur geïsoleerd tankpeloton, dat zijn commandant heeft verloren, door een luitenant van de Verbindingsdienst — hoe voortreffelijk deze ook met zijn inmiddels stukgeschoten straalzenders wist om te gaan — niet realiseerbaar worden geacht (hoewel het Reglement Krijgstucht . . .).

b. De opmerkingen over de verantwoordelijkheid en de delegatie hebben geen betrekking op de door ons in het artikel voorgestelde constructie. De bc *delegeert* de leiding van de compagnie niet aan de cc, de cc is op die functie *benoemd* door het hogere gezag. Als patroon voor de functionele verhoudingen werd door ons de bestaande structuur voor de uitoefening van het militaire tuchtrecht aangegeven. Daarin is een duidelijke optimale verhouding te onderkennen tussen de „zelfstandige” cc en de bc die leiding geeft en controleert. De in ons artikel bepleite vergroting van de speelruimte heeft voornamelijk betrekking op de Inwendige Dienst. Wij realiseren ons maar al te goed dat de bestaande tekorten dwingen tot het op hoger niveau centraliseren van het toekennen van opleidings- en logistieke faciliteiten.

c. Over de verhouding van de uiterlijke en de innerlijke discipline is in het voorgaande reeds het nodige opgemerkt. Onze stelling, dat innerlijke discipline niet voortvloeit uit uiterlijke discipline mag dan van bijkomend belang worden geacht in relatie tot de drie genoemde „bekende namen”; Bigler (de vierde „bekende naam”) acht dit wel degelijk van wezenlijk belang en hij toont dit ook aan. Evenzo wordt door hem het omgekeerde van deze stelling („het streven naar het bereiken van uiterlijke discipline ter gewenning aan het gehoorzamen van bevelen, verhindert in wezen het bereiken van de gewenste gevechtsskracht”) bewezen (in Hfdst 7 van „Der Einsame Soldat”). Daarom kunnen wij Kap Boddeke verzekeren dat deze tweede stelling niet door ons ter wille van de bewijsvoering van Hfdst C van ons artikel is ingelast. Voor het overige komt hetgeen door Maj Van der Linden in pt 3.d. wordt gesteld, geheel overeen met onze opvattingen en het is een welkome aanvulling op ons artikel.

d. Waar de „betutteling” vandaan komt? Inderdaad zijn er veel redenen aan te voeren waar de in pt 4. genoemde zeker bij zal zijn. Volgens prof. Van Doorn is de hoofdzaak het streven naar een overmatige perfectie dat typisch is voor een leger in vredesomstandigheden (oefeningen en proefnemingen die niet mislukken mogen). Men zou dit ook met „verambtelijking” kunnen aanduiden.

e. Wat in hetzelfde punt is gesteld met betrekking tot de „tocht”, is ons volledig uit het hart gegrepen; onze roep om functionalisering van de discipline houdt dan ook in een „serrez les rangs!”.

f. Waarom de bepaling van de intermenselijke verhoudingen buiten de competentie van de KL ligt, ontgaat ons. Gezien de *specifieke* doelstelling van de organisatie dient de *militair-technische* inbreng toch in de eerste

plaats van de zijde van de beroepsmilitairen te komen? Verwezenlijking daarvan behoeft uiteraard politieke controle. Het bestaande gebrek aan motivatie bij vele dienstplichtigen is inderdaad deels het gevolg van gebrek aan staatsburgerlijke vorming. Naar onze mening komt het gebrek aan motivatie echter hoofdzakelijk voort uit de huidige dienstplichtproblematiek: de kwantitatieve en kwalitatieve discrepantie tussen vraag en aanbod. Dit laatste valt eigenlijk geheel buiten de competentie van de Krijgsmacht omdat het een maatschappelijk probleem is met als kern de gelijke rechtsbedeling. Dat het aankweken van innerlijke discipline wordt belemmerd door een slechte motivatie zal een ieder onderschrijven. Niettemin, *goed of slecht gemotiveerd, het aankweken van innerlijke discipline is een harde noodzaak*, want, hoe sterk de doorsnee Israëliische soldaat ook moge zijn gemotiveerd door de voor hem zo duidelijke doelstelling en de waarde van zijn leger, zonder een bewust aangekweekte innerlijke discipline zou hij niet tweemaal in de Sinaï een „wonder” hebben kunnen verrichten!

g. Met het overige dat werd gesteld in de punten 5 en 6 kunnen wij ons geheel verenigen. De inhoud van deze punten past volledig in het kader van ons artikel; voor Marshalls „human heart” hebben wij het overeenkomstige begrip „zelfverwerkelijking van het individu” gebruikt.

Ten slotte nog één opmerking. Het moderniseren van de discipline volgens een functioneel model moge weliswaar breken met traditioneel denken over de discipline, het staat echter lijnrecht tegenover het ondergraven van de discipline en het afschaffen van zinvolle tradities!

A. W. SCHULTE, Maj Art (hmb)
H. G. A. GEERLINGS, Kap Inf

De commandant van een pantserinfanteriebataljon en zijn staf tijdens gevechtsacties

De reactie van Luitenant-Kolonel J. T. A. Zwijnenberg noopt mij, ook al in verband met de door hem gestelde vragen, tot een weerwoord.

De pantserinfanterie is ontstaan uit de wil een zeer beweeglijk optreden mogelijk te maken. De werkwijze van een pantserinfanteriebataljon moet daarom erop zijn gericht het technisch snelle materieel tactisch vaart te geven. Hoe beweeglijker het optreden is, des te veelvuldiger en groter zijn de afwijkingen t.a.v. het te voren gemaakte plan; des te sneller geraakt een bataljon in een andere fase, die in de planningfase nog slechts in grote lijnen was te voorzien; des te groter ook de kans dat het bataljon een onvoorzien opdracht krijgt. M.a.w.: de behoefte van voortdurende coördinatie van manoeuvre, vuursteun, geniesteun en de logistiek neemt toe met de beweeglijkheid. Deze coördinatie is het stadium van de „minder belangrijke details” uit een vastliggend plan derhalve vlug voorbij. Splitsing van de staf in een kleine tactische kern en een grote staf (min), die zich met wat routinewerk bezighoudt, vertraagt de bevelvoering en daarmee de beweeglijkheid.

Het feit dat de bc bij een der voorste compagnieën, in het zwaartepunt, aanwezig wil zijn impliceert niet het

vormen van een vcp. Dit vindt plaats als een gevechtsstaf wordt gevormd, omdat de bevelvoering van de cp uit niet meer mogelijk of gewenst is. Het is beslist geen vereiste voor een goede bevelvoering dat de bc zich op zijn cp bevindt; integendeel: de staf in de cp geeft juist de bc de gelegenheid zich aan de persoonlijke leiding te wijden. Bij een kleine eenheid als een bataljon moet een commandant, op grond van zijn vakkennis en ervaring, zelfstandig en snel besluiten nemen. Op dit lage niveau is tijdens een gevechtsactie de tijd, die beschikbaar is om beslissingen te nemen, dikwijls eerder in seconden dan in minuten uit te drukken. De taak van de staf ligt nauwelijks in het adviseren vooraf, echter des te meer in het assisteren bij de uitvoering van het door de bc genomen besluit.

Wat zijn nu de faciliteiten die aan een vcp kunnen ontbreken? In de eerste plaats kan dit de verbindingen betreffen. Een bij een voorste compagnie aanwezige bc kan v.w.b. de verbindingen op een ongunstige plaats rijden of staan. Dit geldt evenzeer voor de artlso en C-Ostcie, voor wie bovendien het zien van het gevecht geen zin heeft. In de tweede plaats wordt de coördinatie geschaad. In de vcp gemaakte mondelinge afspraken komen dikwijls niet of te laat ter kennis van de cp. Het gevolg kan zijn dat daar niet of zelfs in de verkeerde richting wordt gewerkt.

De voorkeur voor het vormen van een vcp is naar mijn mening minder ontstaan uit de behoefte aan een gevechtsstaf dan uit de onhanteerbaarheid van de cp. Wat mankeert er dan aan de cp? De cp anno 1970 is gelijk aan die van het oude infanteriebataljon, slechts rijker voorzien van voertuigen. De commando-organen van (voorheen) 5 km/h zijn gelijk aan die van 15-20 km/h thans. Een bewijs van onverdachte zijde levert hiervoor het artikel van Kapitein F. J. C. D. Egter van Wissekerke (*Mil. Spect.* 138(1969)(10)471). Hier wordt de staf bij een zeer beweeglijk optreden in drie delen gesplitst: vcp, kerncp en groscp. Dit laatste element nu verdient aller aandacht omdat het personeel en materieel omvat dat in feite volmaakt overbodig is, zodra het bataljon een op het lijf geschreven opdracht uitvoert. Een bataljonscp is gewoon te groot, kan niet snel verplaatsen en belemmert dus de bevelvoering. Hier staat de wieg van de vcp. Hier past het snoeimes. Dan is geen vcp meer nodig.

J. VAN DER SPEK, Maj Inf

De motivatie van de dienstplichtige militair en de kosten van de militaire organisatie

Ik was zeer verheugd een reactie (tot nu toe de enige) te verkrijgen op mijn artikel.

In de inleiding van mijn artikel is gesteld dat ik een bijdrage wilde leveren aan de discussie die gaande is over de positie van de dpl. militair. Deze discussie bestaat wel degelijk, wat niet alleen uit de artikelen in *De Militaire Spectator* blijkt, maar ook uit publicaties van de geestelijke verzorging en de voorlichtingsafdelingen binnen de krijgsmacht. Bovendien heeft ondergetekende reeds herhaalde malen mogen constateren dat ook op het hoogste niveau binnen de krijgsmacht aan deze zaken aandacht wordt besteed. Natuurlijk bestrijkt mijn artikel slechts een zeer gering gebied, wat echter in de inleiding ook duidelijk is gesteld. Het lijkt mij

daarom ook niet juist dat Kolonel E. Gitz mijn artikel probeert af te doen als een incidenteel geval, dat voor de algemene discussie geen waarde zou hebben.

Nu dan verder wat betreft de reactie van de kolonel. Hij wijst mij in het eerste gedeelte op enkele nuanceverschillen (waarmee het artikel overigens nog niet ongenueanceerd is te noemen). Ik kan hierin in zover met hem meegaan dat het woord „iedere” beter had kunnen worden vervangen door „verreweg het grootste deel”. Het voorbeeld dat de kolonel aanhaalt is echter wel zeer ongelukkig gekozen. Een „studerende” neemt immers genoegen met een laag inkomen uit vrije keuze. Voorts moge uit mijn betoog blijken dat juist voor „studerenden” andere factoren dan het inkomen in de militaire dienst sterk naar een dissatisfactie zullen werken. Het feit dat leeftijdgenoten, die niet in dienst hoeven, er niet beter op worden, laat nog wel het verschil in beloning bestaan. Relatief ontstaat er een verschil. Deze opmerking van de kolonel lijkt mij dan ook niet ter zake.

„Verhogen van het inkomen binnen de organisatie” is voor de dpl. inderdaad mogelijk „door het verkrijgen van een hogere rang”. Hier komt de selectieprocedure in het geding, die erop is gericht aan de behoefte van de organisatie te voldoen en slechts in geringe mate is afgestemd op een onderzoek naar de capaciteiten van het individu. De bevorderingen tot sld. 1 of korporaal geven een dermate klein financieel voordeel, dat ook

dit geen enkel nieuw aspect aan het betoog toevoegt. Kolonel Gitz stelt verder: „Van een doctorandus mag men een wetenschappelijk betoog verwachten dat — te meer daar in het onderwerp het woord motivatie voorkomt — eindigt met gemotiveerde conclusies en aanbevelingen”. Motivatie is een begrip, dat is ontleend aan de organisatie-theorie. Wanneer men dit begrip zonder meer identiek stelt aan het Nederlandse woord motiveren, is dit een handige manipulatie, die zeer zeker niets met wetenschap heeft te maken.

Kolonel Gitz gelooft „... dat het propageren van vermindering van de mogelijkheid van vrijheidsstraffen voor krijgstuuchtelijke vergrijpen onvoldoende wordt gemotiveerd door de stelling dat de dpl. zal trachten zijn satisfactieniveau te verhogen door zijn vrije tijd te verhogen”. Naar mijn mening vloeit de conclusie logisch uit mijn betoog voort. Zolang er geen argumenten naar voren worden gebracht die herziening rechtvaardigen, meen ik dan ook mijn conclusie te kunnen handhaven. Een verruiming tot de mogelijkheid van dienstweigering, bv. op politieke gronden, zal ertoe leiden dat een aantal mensen dat niet positief kan worden gemaakt (zelfs niet als de door mij gedane aanbevelingen zouden worden verwezenlijkt) niet in dienst zou treden. Een negatieve factor verdwijnt op deze wijze uit de krijgsmacht. De opmerking over de witte BVD in dit verband laat ik geheel voor rekening van de kolonel.

DRS. W. WILDEBOER, dpl sld

Uit de vakpers

Europa, de Verenigde Staten en de NAVO

De NAVO heeft inmiddels haar 21e verjaardag gevierd. Na meer dan 20 jaar van minder dan gelijkwaardig deelgenootschap verrijst Europa als een actief deelnemer met een onafhankelijke instelling. Het leiderschap van de VS wordt betwist.

Van het begin af aan hebben de bestaansredenen van de NAVO voor de Europese bondgenoten tot op zekere hoogte verschild van die van de VS. In de VS heeft de overweging voorgezeten zowel Europa's militaire en politieke stabiliteit te moeten ondersteunen om een duidelijk gevaar van Sovjet-agressie het hoofd te kunnen bieden, als de noodzaak de Europeanen het strategisch klimaat te verschaffen, dat het nodige zelfvertrouwen voor economisch en politiek herstel zou scheppen. In Europa heeft dit nooit zo simplistisch gelegen; de politieke aspecten zijn veel minder geaccentueerd.

In het algemeen waren in Europa de militaire redenen voor de NAVO meer geprononceerd dan in de VS. Voor Frankrijk stond de bescherming d.m.v. de Amerikaanse nucleaire wapens voorop, van minder importantie was de noodzaak stabiliteit te verschaffen voor het economisch herstel. Voor Groot-Brittannië golden als wensen de tenuitvoerlegging van de taken, die de VN zich hadden voorgesteld: de vernieuwing van de

Deze rubriek bevat uittreksels uit binnen- en buitenlandse publicaties. De verantwoordelijkheid van de redactie beperkt zich tot een juiste weergave van de inhoud van de artikelen.

sociale en politieke structuur van Europa, het betrekken daarbij van alle staten van het Westen, met name de VS, het voorkomen van agressie van elke staat en het verschaffen van de nodige bescherming voor de economische ontwikkeling in Europa. Voor de Bondsrepubliek betekende het NAVO-lidmaatschap het in bedwang kunnen houden van de SU en het zich verschaffen van westelijke bondgenoten; voorts werd het lidmaatschap de beste methode ter bereiking van de Duitse hereniging geacht. Het ging hier om de keuze tussen het behoren tot een militair bondgenootschap en de dubieuze alternatieven, die onder neutraliteit en Sovjet-hegemonie zouden kunnen ontstaan.

Al met al is wel duidelijk dat de NAVO bij haar ontstaan niet door alle partners gelijkelijk werd geïnterpreteerd en gewaardeerd. Dit is — gelet op verschillen in nationaal belang en geografische omstandigheden — ook nauwelijks verwonderlijk. Het zijn de beweegredenen, die de landen elk voor zich gemeenschappelijk hadden, die ertoe hebben geleid dat het bondgenootschap niet reeds in de beginperiode is mislukt. De bescherming van Europa met militaire middelen was een gemeenschappelijk belang, al bestonden er verschillen van opvatting terzake van de wijze en het niveau van deelneming daaraan.

Inmiddels doemen nieuwe politieke perspectieven op. De situatie in Europa is rijp voor beweging en verandering; die geest houdt niet a priori zekerheden voor

een grotere eenheid in en de NAVO zou wel eens slachtoffer van deze golf van veranderingen kunnen zijn. In dit verband wordt gewezen op de bilaterale besprekingen tussen de VS en de SU inzake de beperking van nucleaire wapens (SALT) en het Finse initiatief tot de Europese Veiligheidsconferentie. Een belangrijke gebeurtenis is het Westduitse initiatief tot een détente. Klaarblijkelijk is de militaire les van 1968 (Tsjecho-Slowakije) vergeten of gemakshalve genegeerd in het streven tot elke prijs een détente te bereiken.

Er zijn thans drie tendensen te onderscheiden, die de richting van de veranderingen aangeven. In de eerste plaats een afnemende bereidheid investeringen in strijdkrachten urgent te stellen; in het verlengde hiervan wordt het gevoel levendig, dat de doelstelling van de NAVO moet worden herzien. In verscheidene opzichten wordt de noodzaak van een bondgenootschap discutabel gesteld. West-Europa anticipeert op een tanende militaire rol van de VS. Twijfel neemt de plaats in van vertrouwen in een gecontinueerd betrokken zijn van de VS bij West-Europa in het bijzonder in militair opzicht. Tenslotte groeien vertrouwen en gestalte van de Europese landen.

Een en ander zal tot uitdrukking komen in een verdrag bij de aanpak van met de NAVO-eenheid samenhangende militaire plannen en ontwikkelingen.

De rol van Groot-Brittannië schijnt thans te schommelen tussen isolationisme en volledige participatie. Deze houding is weinig hoopgevend en het is duidelijk dat het VK niet in staat is een duidelijk plan voor Groot-Brittannië's plaats in Europa en de wereld te produceren. De oproep van minister Healey aan de NAVO-landen, hun conventionele strijdkrachten in Europa te versterken, bleef voorshands onbeantwoord; Groot-Brittannië gaat hierin trouwens zelf niet voor.

De Franse buitenlandse politiek blijkt te blijven gericht op herstel van de Franse hegemonie en het in bedwang houden van Duitsland. Vandaag en in de toekomst is de verdediging van de natie in ultimo een nationale taak. De „force de frappe” is bedoeld om Frankrijks veiligheid zowel binnen als buiten Europa te vergroten en tevens Frankrijks status te bevorderen. Dit is na het aftreden van Generaal De Gaulle niet gewijzigd.

Voor wat de Bondsrepubliek betreft worden de VS thans met een NAVO-partner geconfronteerd, die met de SU onderhandelt en daarover naderhand met de bondgenoten overleg pleegt. Het lijkt waarschijnlijk, dat de Bondsrepubliek in de toekomst een grotere mate van onafhankelijkheid aan de dag zal leggen dan tot nu toe. Duitsland zou, gezien zijn krachtige en goed bestuurde economische basis, wel eens de sleutel tot de politieke toekomst van West-Europa kunnen blijken te bezitten.

Al is men in Europa dan al van oordeel dat de NAVO herziening vereist, de nucleaire paraplu van de VS blijft vooralsnog onontbeerlijk. Eigenlijk heeft geen enkele natie een duidelijk idee van wat er met de NAVO, zowel in politiek als in militair opzicht, zou moeten gebeuren.

De NAVO-strategie vindt nauwelijks feitelijke steun in die zin, dat de nodige conventionele middelen beschikbaar worden gesteld. Europa kan er wel zeker van zijn, dat het Westen als eerste gedwongen zal zijn tot het gebruik van nucleaire wapens bij elke soort van Sovjet-agressie, die een enigermate serieus karakter draagt. Het gevoel wordt sterker dat in de toekomst echter afhankelijkheid van de VS moet worden vermeden. Idee-

en betreffende een Europees defensief systeem met een Engels-Franse nucleaire kern worden gunstig ontvangen. Het alternatief voor de Bondsrepubliek: óf zonder nucleaire wapens in een afhankelijke positie, dan wel mét deze wapens en hun effect in het bijzonder op de SU in een provocerende positie levert ernstige problemen op. De driehoek Groot-Brittannië — Frankrijk — West-Duitsland is evenmin zonder eigen problematiek. Groot-Brittannië zal — gelet op zijn bijzondere geografische positie — steeds blijven trachten de relatie met de VS te behouden. Frankrijk zal geen participatie van Engeland toelaten zonder voor Frankrijk aanvaardbare politieke en economische voorwaarden. De Duitsers schijnen voor Europa economisch, militair en politiek onmisbaar, maar een latente vijandigheid is nog steeds bespeurbaar.

Sedert de totstandkoming van de NAVO blijken duidelijk twee concepties naast elkaar te hebben bestaan. Enerzijds die van de militaire verdediging tegen de Sovjet-dreiging, anderzijds de theorie van de algemene economische, politieke, psychologische en militaire tegenstelling tegen enige bedreiging.

Het is wel duidelijk, dat de veranderingen in Europa voor de NAVO geen verbeteringen betekenen. In een afbrokkelend bondgenootschap zou de defensieve taak van de VS in Europa zwaarder worden. De taak waarvoor de VS dan ook staan, is het bondgenootschap adequaat herstructureren. De VS en Europa moeten trachten hun wederzijdse problemen met hernieuwde kracht aan te pakken. De oude en vertrouwde rethoriek heeft aan kracht en inhoud verloren. Het leiderschap van de VS dwingt hen tot aanpassing en het bieden van een programma met visie. Ten einde juist te kunnen reageren op de bijzondere Europese vraagstukken moeten de VS erkennen, dat hun traditionele visie op Europa moet veranderen.

„Europe, the United States and NATO”, door S. L. Harrison, in „Military Review”, juni 1970

W. J. M. VAN DER HORST, Maj Inf (gsb)

Een Russisch-Chinese oorlog?

Schr. van dit artikel behandelt de vraagstelling aan de hand van twee eerder verschenen publikaties, nl. „Will the USSR survive until 1984?” van Andrei Amalrik, en „War between Russia and China” van de Amerikaanse auteur Harrison E. Salisbury.

Amalrik komt tot de conclusie dat een oorlog met China haast onvermijdelijk is; de oorlog zal tussen 1975 en 1980 uitbreken en vóór 1985 het einde betekenen van het Sovjet-imperium. De jonge Russische historicus redeneert als volgt: de revolutie in China volgt dezelfde weg als die in Rusland, nl. eerst internationalistisch, daarna nationalistisch en bereikt nu onverbiddelijk de 3e fase, nl. die van imperialistische expansie. China zal zich willen wreken op de eeuwenlange vernedering en gelijktijdig zijn sociale en economische problemen oplossen. Over 5 à 10 jaar zal China voldoende wapens (conventionele én nucleaire) bezitten, waarna het Rusland zal verlokken tot een guerrilla-oorlog, die zonder twijfel door China kan worden gewonnen.

Litvinoff onderschrijft niet alle denkbeelden en conclusies van Amalrik, maar wijst er wel op dat Amalrik terecht de nadruk legt op de belangrijke rol die Amerika

in Azië moet spelen. De wereld kende tot nu toe twee polen, nl. Washington en Moskou; daar is nu een derde pool, Peking, bijgekomen. Prettig of niet, men zal er rekening mee moeten houden.

Tot een soortgelijke conclusie, voor zover het Amerika's taak in Azië betreft, komt ook Salisbury. Over de onvermijdelijkheid van een oorlog tussen Rusland en China denkt hij echter veel genuanceerder. Vooralsnog zal deze oorlog niet uitbreken; als echter de ontwikkelingen volgens het huidige patroon ongestoord doorgaan, zal een oorlog niet te vermijden zijn. Amerika moet daarom reeds nu bemiddelen in de koude oorlog om het uitbreken van een werkelijke oorlog te voorkomen.

Hoewel Salisbury's ideeën zeer gematigd zijn, werd zijn boek scherp gekritiseerd in de *Prawda* van 15 februari jl., en wel door Serge Tikhuinsky, één van de beste Russische kenners van China en goed bevriend met V. Koetznetsov, hoofd van de Russische delegatie in Peking bij de eind 1969 geopende onderhandelingen tussen de Russen en de Chinezen. In Amerika staat Salisbury overigens bekend als min of meer pro-Russisch.

Vervolgens geeft Litvinoff zijn eigen visie over het vraagstuk van een Russisch-Chinese oorlog. De term oorlog wil hij vóór alles gebruiken in politieke (en psychologische) zin. Een politieke oorlog kan uitmonden in een werkelijke oorlog; China ziet dit als een gevaar voor het heden en Rusland als een gevaar voor de toekomst. De huidige politieke oorlog manifesteert zich o.m. in de Russische inspanning om via radio-uitzendingen onrust te zaaien in China, niet alleen onder de in de grensstreken levende minderheden doch ook onder de zuiver Chinese bevolking in centraal China. Sedert begin 1970 zijn de anti-Chinese propaganda-uitzendingen weer sterk toegenomen en voornamelijk gericht op de grote massa, die niet is aangesloten bij de communistische partij. Omgekeerd tracht China onrust te verwekken in de Russische communistische partij en hoopt daarmee de Stalinisten weer op zijn hand te krijgen.

De Chinese houding t.o.v. Rusland is (volgens Litvinoff) gebaseerd op twee overwegingen:

a. de Russen zijn in staat en gereed om militair te interveniëren, met als enig doel hun prestige — als imperialistische mogendheid — te herstellen (zie Tsjecho-Slowakije);

b. de Russen hebben alleen maar ontzag voor kracht en vooral voor de kracht van wapens.

Daaruit volgt dat, naarmate China op militair gebied sterker wordt en zich politiek agressief opstelt, de Russische leiders steeds meer zullen aarzelen in te grijpen. Een dergelijke politiek vereist natuurlijk van de Chinese leiders een subtiele mengeling van resoluutheid, beheerste agressiviteit en ideologische standvastigheid. Telkens moet men weten: hoe ver kunnen we gaan?

Binnen enkele jaren zal het aantal tegenover elkaar staande troepen ongetwijfeld ten gunste van Peking zijn veranderd. Dan zullen de Russische leiders zich moeten afvragen hoever zij kunnen gaan zonder een gewapend conflict te veroorzaken, dat zou kunnen uitmonden in de totale vernietiging, zoals voorspeld door Amalrik. De tijd is in het voordeel van China en tegen Rusland, dat in toenemende mate zijn positie in de communistische wereld ziet aangetast en bestreden.

Voor de onmiddellijke toekomst moet derhalve van beide zijden een slijtageoorlog („war of attrition”) worden verwacht, een koude oorlog bij uitstek, met van

tijd tot tijd gewapende conflicten in de grensgebieden. Dit geldt echter onder het voorbehoud dat Rusland niet zal besluiten tot een preventieve oorlog, hetgeen in politiek, psychologisch en moreel opzicht voor Rusland desastreus zou zijn.

Wat er in China na Mao's dood zal gebeuren, is niet te voorspellen. De militairen bezetten de helft van de zetels in het Centrale Comité en het Politieke Bureau van de communistische partij. Zij zijn de grote overwinnaars van de Chinese Culturele Revolutie, en dit zal het vinden van een modus vivendi of een vorm van vreedzame coëxistentie van de twee supermachten in de communistische wereld niet vergemakkelijken. Daaruit mag echter niet zonder meer worden geconcludeerd dat een oorlog tussen beide staten onvermijdelijk is.

„Will there be a Russo-Chinese war?“, door B. Litvinoff, in „Nato's Fifteen Nations“, juni/juli 1970

B. BAKKER, Lkol Inf (gsb)

Dringt de revolutie van de automatisering tot in onze commandoposten?

In hoeverre kunnen de stafprocedures van onze grote eenheden door de automatisering worden beïnvloed? Zullen wij weldra onze commandoposten rondom een elektronische rekenmachine moeten organiseren? Deze twee vragen worden in dit artikel beantwoord.

Schr. gaat eerst in op de mogelijkheden van de computer. De twee voornaamste eigenschappen van een computer zijn de *verwerkingssnelheid* en het omvangrijke *geheugen*. Deze maken het oplossen van problemen mogelijk, waarbij grote hoeveelheden gegevens zijn betrokken en het tijdverlies zeer gering is. Hiervoor moet de computer worden geprogrammeerd. Dit kost veel tijd, omdat daarvoor een diepgaande analyse van het probleem en het schrijven van een programma nodig zijn. Dit programma is alleen doelmatig als het probleem herhaaldelijk voorkomt.

De problemen hebben in het algemeen betrekking op twee soorten verwerkingen: omzetting, berekening (d.i. het creëren van informatie) en manipulatie (d.i. samenvoegen, sorteren, groeperen en hergroeperen van informatie, die in een informatiebank aanwezig is). Beide problemen komen in een organisatie voor. Daarom ontwikkelt men *geïntegreerde systemen*, waarin verzending van gegevens naar de computer en van informatie van de computer naar gebruiker door onmiddellijke verwerking zonder vertraging mogelijk is. De *dialog tussen mens en machine* speelt in een dergelijk systeem een overheersende rol; ondervraging van de informatiebank is mogelijk, wanneer de te verwachten vragen bekend zijn en de machine is geprogrammeerd voor het samenstellen en presenteren van de antwoorden. *Visuele presentatie* op een beeldscherm maakt het de gebruiker mogelijk zonder noemenswaardige inspanning de juiste maatregelen te nemen; de informatie, die hij hiervoor behoeft, is volledig en recent.

Vervolgens onderstreept schr. de wenselijkheid van automatisering. Doelmatigheid en het voorkomen van tijdverlies hebben automatische vuurleiding voor raketten aanvaardbaar gemaakt. Voor het stafproces ligt die aanvaardbaarheid niet direct voor de hand. De invloed van de science-fictionliteratuur en de problemen en risico's van het machinaal analyseren van moreel, terrein e.d. hebben vele commandanten en stafofficie-

ren sceptisch gemaakt. Het gaat er echter niet om, *alle* informatie voor de commandant in de machine op te slaan en ook niet, alle mogelijke oplossingen aan te bieden. Het gaat er slechts om, na te gaan of deze computer in staat is de commandant en zijn staf bij hun werkzaamheden doeltreffend te steunen.

Hoe kan men hieraan twijfelen, als men weet, hoe groot de problemen — vooral tijdens een nucleair gesteunde operatie — zijn als gevolg van de grote verscheidenheid van moderne wapens en de behoeften hiervan, en als men weet, met welke snelheid moet worden gereageerd als gevolg van de grote vakken, de snelle wijzigingen in de opstelling van eenheden en de grote wijzigingen, die het kernwapen hierin veroorzaakt? De enige juiste conclusie kan dan ook slechts zijn, dat de computer moet worden *ingeschakeld*, waar dat maar mogelijk is.

Zo eenvoudig als het is, de behoefte aan automatisering te onderkennen, zo moeilijk is het, aan te geven, welke zaken aan de machine kunnen worden opgedragen. Het gebied is zeer uitgestrekt. Twee vragen moeten worden gesteld:

— kunnen de gegevens, die de staf nodig heeft, worden gekwantificeerd?

— waar ligt de grens, tot welke de computer met die gegevens „intelligent” kan werken?

Al spoedig blijkt die grens zeer verschillend te liggen bij de verschillende deelgebieden van het stafproces.

Bij de *logistiek* liggen de op te lossen problemen voor het merendeel in het vlak van die, welke bij civiele ondernemingen reeds zijn geautomatiseerd: bevoorrading, transport en verkeer. De gegevens kunnen gemakkelijk worden gekwantificeerd, hun verwerking bestaat meestal uit eenvoudige berekeningen, maar hun *omvang* is van belang, vooral op de hogere niveaus. Alle voorraden voor een maximale automatisering zijn vervuld.

Andere deelgebieden, met name dat van de *vuurvoorbereiding*, schijnen even gunstig te zijn. Hier speelt de *tijd* een belangrijker rol dan de *omvang*.

Bij *operaties* is een aantal gegevens kwantificeerbaar: slagorde, lokaties, verliezen, waarde van hindernissen, besmette gebieden, enz., maar, afgezien van berekeningen lijkt het toch beter, de rol van de computer hier te beperken, omdat intuïtie en oordeel zeer snel bij de beoordeling worden gehanteerd.

Nog gevaarlijker schijnt de automatisering van de *inlichtingen* te zijn. De ingevoerde gegevens m.b.t. de vijand zijn vaak niet meer dan aanwijzingen, die eerst moeten worden geëvalueerd, vergeleken en gereconstrueerd aan de hand van voorgaande gegevens. Het omvangrijke programma, dat op logische wijze dat proces nagebootst, is moeilijk te schrijven. Toch werd de eerste computertoepassing op dit gebied gerealiseerd (SERPEL).

Een *geïntegreerd systeem*, dat de *automatische verzending* van gegevens en informatie verbindt met hun gerangschikte opslag in een geheugen, hun voortdurende bijwerking en hun *presentatie op aanvraag* in synthetische vorm, schijnt inderdaad het belang van de automatisering van de verschillende deelgebieden sterk te vergroten en vaak te overtreffen.

Een blijkbaar bescheiden programma, dat binnen de huidige mogelijkheden van informatieverstrekking blijft, zoals hierboven werd geschetst, veroorzaakt niettemin een omwenteling in de middelen en methoden en de verbindingen, zowel binnen als tussen staven. Zodra

een melding of bericht in het systeem wordt opgenomen moet het onmiddellijk beschikbaar zijn als informatie voor allen, die er behoefte aan hebben, en wel in de vorm, die voor elke behoefte het meest geschikt is. Iedere gebruiker moet toegang hebben tot alle informatie, die hij voor zijn werkzaamheden nodig heeft. Dank zij een dergelijk systeem zal iedere stafofficier beter geïnformeerd zijn en minder geoccupeerd met de informatiestroom, die op hem afkomt, zodat hij eindelijk de tijd en de middelen heeft, om zich „intelligent” te wijden aan het werk waarvoor hij zich gesteld ziet.

Gegevensverwerking is echter geen zaak voor technici alleen. Aan de verwezenlijking ervan gaat een zeer diepgaande analyse van de menselijke arbeidsprocessen vooraf; hieruit zal de noodzaak voortkomen, een aantal daarvan te herzien.

Tegenwerpen zijn, dat een dergelijk systeem te kostbaar en te kwetsbaar is. Welke prijs wenst men te betalen voor een doeltreffend commandosysteem, dat de doeltreffendheid van onze strijdkrachten vergroot? Alleen automatisering schijnt thans de voortgang van het nucleaire gevecht, waarop wij ons voorbereiden, te garanderen.

Een geautomatiseerd systeem zal op ieder gewenst moment door traditionele methoden moeten kunnen worden vervangen, maar een dergelijk systeem is ook in staat, automatisch de nog beschikbare verbindingswegen te vinden, de verwerking te laten uitvoeren door nevencomputers en, door het elimineren van minder belangrijke of minder dringende zaken, tot het einde toe te functioneren, tot het maximale vermogen van zijn overgebleven apparatuur.

Een goed doordacht geautomatiseerd commandosysteem is niet kwetsbaar. Als de kosten ervan de realisatie vertragen, laten wij dan ertegen waken, dat wij niet de belangrijkste hindernis voor die realisatie worden door gebrek aan verbeeldingskracht en door ons onvermogen los te komen van verouderde denkwijzen, die de informatieverzorging en de noodzakelijke rationalisatie van alles, wat hiermee samenhangt, in de kiem smoren.

„La révolution de l'informatique jusque... dans nos PC?” door C. B. Artières, in „l'Armée”, juli/augustus 1970

H. A. J. M. BEAUMONT, Maj Art (gsb)

De artillerie schiet op doelen

Schertsend wordt wel eens beweerd, dat de artillerie vriend noch vijand kent; zij kent slechts lonende doelen. De ervaring leert echter, dat zij vaak haar doelen niet kent, doch op terreingedeelten vuurt in de hoop, dat zich daar delen van de vijand bevinden.

Blijkbaar kan men nog geen afstand doen van de tijdens de Eerste Wereldoorlog gebruikelijke inzet van de artillerie. Te dien tijde ontstonden begrippen als *spervuur*, *trommelvuur* en *vuurwals*, die herinneringen of voorstellingen oproepen van massavuren op terreingedeelten. Gelet op het statische karakter van de gevechten, de gebrekkige verbindingen, de zeer onvolgende doelinlichtingencapaciteit en de grote dichtheid van doelelementen is het volkomen verklaarbaar, dat men zich van dit soort vuren bediende. Ondanks het uitzonderlijk hoge munitieverbruik was het succes vaak twijfelachtig. Een aanval kon op deze wijze wel worden voorbereid, doch niet ondersteund aangezien het eenmaal aangenomen tempo en de richting van de vuur-

wals tijdens het gevecht niet konden worden aangepast aan de bewegingen van de manoeuvre-eenheden.

Mocht dit „Monstrum des Artillerieinsatzes” destijds worden gerechtvaardigd, het beïnvloedt thans echter nog steeds de artilleriegevechtsleiding en het is de basisgedachte achter vele „unserer” (Duitse, ref.) vuurplannen, al zijn er zeker verfijningen aangebracht. Men schiet op terreingedeelten waarvan zelfs bekend is, dat zij soms „leeg” zijn en waarin slechts zelden bevestigde doelen worden ontdekt. Men erkent niet gaarne het niet te loochenen feit, dat er bij gebrek aan doelinsichtingen dikwijls wordt geschoten op punten en terreingedeelten die markant zijn of zijn ontleend aan een kaartstudie.

Nu is het waar, dat de opsporing en vooral plaatsbepaling van doelen nog steeds een probleem van de eerste orde vormen. Onderkent men twee feitelijkheden, nl.

- de artillerie kan beschikken over veel munitie en is in staat haar vuren snel te verleggen;
- men spoort te weinig doelen op (in het gunstigste geval heeft men bovendien vermoedens dat zekere terreingedeelten bezet zijn);

dan schijnt het eerder geschetste optreden niet meer zo absurd te zijn. In de wetenschap, dat „Teilerfolge” zijn te verwachten zouden de nadelen op de koop toe kunnen worden genomen. En elk geval gebeurt er iets; er wordt gedemonstreerd dat over goede middelen kan worden beschikt; het moreel wordt versterkt.

Schr. vraagt zich af of de voorbereidende beschieting nog in de huidige tactische conceptie past. Het antwoord luidt zonder voorbehoud bevestigend indien van een voldoende aantal belangrijke doelen met zekerheid bekend is, dat zij ten tijde van de beschieting nog ter plaatse zijn. Het heeft echter niet de minste zin een soort vuurwals af te geven op verdachte terreingedeelten. Zo'n vuurschema kan nutteloos zijn en bovendien schadelijke neveneffecten hebben, zoals de glasheldere aankondiging van tijdstip en sector van de op handen zijnde aanval, het prijsgeven van het verrassingselement en het voortijdig verraden van de eigen artilleriestellingen.

In het moderne beweeglijke gevecht is de zo hoog geschatte opdrachtenstaat van het vuurplan geen bruikbaar instrument meer; ten hoogste in uitzonderingsgevallen. De omstandigheden van de Eerste Wereldoorlog bestaan niet meer, dus zal de „Feuertaktik” moeten veranderen.

Het onder vuur nemen van terreingedeelten heeft weer een sterke impuls gekregen door de moderne „Flächen”-vuurwapens en in het bijzonder de nucleaire. De uitwerking van deze wapens wordt per doelsoort opgegeven als een oppervlakte van bepaalde afmetingen. Zij worden in de eerste plaats ingezet tegen oppervlakte-doelen doch belangrijke puntdoelen kunnen eveneens hun inzet vorderen. Men kan de „Flächen”-vuurwapens echter ook op andere wijze inzetten. De afdelingen

met „Rohrwaffen” kunnen meer exact worden gebruikt, „zurückhaltender” en werkzamer. Het min of meer willekeurig onder vuur nemen van grote terreingedeelten behoeft niet meer de geschikte opdracht te zijn. Slechts opgespoorde doelen dienen te worden bevuurd, waarbij de grootte van de onder vuur te nemen oppervlakte wordt gedicteerd door een aantal variabele grootheden, zoals de nauwkeurigheid van de plaatsbepaling, spreiding van het wapen en grootte van het doel.

Het is duidelijk, dat een beter aangepaste „Feuertaktik” dient te worden gevonden, een tactiek, afgestemd op de doelen die de vijand ons biedt en niet gebaseerd op het zo gemakkelijke „Wunschdenken”. Een zodanige tactiek dient te worden uitgewerkt volgens onderstaande beginselen.

1. De artillerie vuurt uitsluitend als zij doelen heeft. Doelen zijn als vijandelijk onderkende elementen, waarvan de plaats bekend is en waarvan de bestrijding noodzakelijk dan wel lonend is.
2. Ontbreken zulke doelen, dan zwijgt de artillerie. Zij kan het zich niet veroorloven op grond van onzekere aanduidingen of vermoedens, noch op psychologische gronden, terreingedeelten onder vuur te nemen, waarin zich mogelijk doelen kunnen bevinden.
3. Het uitwerkingsvuur van de artillerie dient meer doelgericht te worden. Korte krachtige vuurovervallen dienen het doel te treffen op het moment, dat dit het meest kwetsbaar is.
4. Het uitwerkingsvuur dient de vijand te overvallen. Daartoe dient de reactietijd te worden bekort; het inschieten moet vervallen.
5. Zuiver historische opvattingen van het uitwerkingsvuur dienen te verdwijnen. Hiertoe behoort in de meeste gevallen dat wat onder voorbereidende beschieting wordt verstaan en voorts zonder meer de vuurwals en gelijksoortige vuren. Ook het „Sperrfeuer” en het starre vuurplan zijn nauwelijks meer te rechtvaardigen.
6. Het vuurplan als opdrachtenstaat is slechts in uitzonderingsgevallen te gebruiken. Het berust op zelden voorkomende veronderstellingen en achterhaalde gegevens. Meestal zijn de omstandigheden ten tijde van de uitvoering van het plan veranderd.
7. De „Munitionstaktik” dient meer aandacht te krijgen. Hieronder worden zowel de logistiek als de tactische inzet verstaan. Het nauwkeurig begroten van bekende en verwachte opdrachten is even belangrijk als de realistische waardering van de verzorgingsmogelijkheden. „Die Artillerie schießt auf Ziele!”, door Oberst W. Speisebecher, in „Truppenpraxis”, augustus 1970

W. P. VERSPOOR, Lkol Art

Naschrift. Dit uittreksel werd uitsluitend op schrift gesteld omdat ref. van mening is dat de auteur een voorstelling geeft van bij de artillerie gebruikelijke werkwijzen en opvattingen, die bij de Koninklijke Landmacht ten dele reeds lang zijn verlaten, ten dele afwijkend worden geïnterpreteerd. De zg. zeven beginselen waarmee het artikel wordt besloten, zijn bij de Koninklijke Landmacht reeds sinds de jaren '50 gemeengoed.

W.P.V.